

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí (komparativní případová studie
obcí Hanušovice, Rapotín a Ruda na Moravou)**

Bc. Lucie Patricie Talafová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lucie Patricie Talafová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k. s. Šumperk

Název práce

Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí (komparativní případová studie obcí Hanušovice, Rapotín a Ruda na Moravou)

Název anglicky

Political aspects of management and development of the selected municipalities (case of study of municipalities Hanušovice, Rapotín and Ruda na Moravou)

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí. Výzkum bude zaměřen na vybrané obce Hanušovice, Rapotín a Ruda na Moravou, které leží v Olomouckém kraji (okres Šumperk).

Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obcí.
2. Analyzovat roli starosty jako lokálního politického lídra ve vybraných obcích.
3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místních samospráv v oblasti rozvoje obcí a analyzovat vybrané investiční akce obecních samospráv.

Metodika

Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako komparativní případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Hanušovice, Rapotín, Ruda na Moravou, samospráva, starosta, volební strana, rozvoj obce, rozpočet obce

Doporučené zdroje informací

BALÍK, S. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, S. Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006. Brno: CDK, 2008. ISBN 978-80-7325-174-1.

BERNARD, J.; ILLNER, M.; KOSTELECKÝ, T.; VOBECKÁ, J. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011.

ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V.; ČOPÍK, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČOPÍK, J.; KOPŘIVA, R.; ČMEJREK, J. Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic. Local Government Studies č. 2, 2021, s. 167-185. DOI: 10.1080/03003930.2019.1699069.

HEINELT, H.; MAGINER, A.; CABRIA, M.; REYNAERTH, H. (eds.) Political leaders and Changing Local Democracy. The European Mayor. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2018. ISBN 978-3-319-67410-0.

JÜPTNER, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.

PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 3. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí (komparativní případová studie obcí Hanušovice, Rapotín a Ruda na Moravou)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Děkuji Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, za ochotu a spolupráci při psaní této diplomové práce. Děkuji dále členům své rodiny a přátelům za podporu, kterou mi projevovali během psaní této práce a po celou dobu studia.

Abstrakt

Tato práce se zabývá problematikou sociální politiky obcí a dále jejich hospodařením a rozvojem. Jedná se o komparativní případovou studii, pro kterou byla vybrány obce Hanušovice, Rapotín a Ruda nad Moravou v Olomouckém kraji. Cílem práce je zjistit u vybraných činností samosprávy, jak ovlivňují kvalitu života obyvatel v obcích.

Teoretická část práce popisuje základní charakteristiky samospráv, zabývá se problematikou rozvoje obcí, územním rozpočtem, demografickou strukturou, nezaměstnaností, hospodařením a financováním vybraných obcí. Tato část je doplněna o aktuální informace z odborných materiálů zveřejněných na webových stránkách ministerstev nebo dokumentech vydanými příslušnými úřady. Obsah praktické části diplomové práce vychází z dokumentů dostupných na oficiálních webových stránkách jednotlivých obcí a z dat Českého statistického úřadu. Součástí praktické části je standardizovaný dotazník pro představitele obcí, sestávající z jedenácti otázek, logicky navazujících tak, aby byly relevantní k případným zjištěním této práce. Odpovědi jednotlivých respondentů pak skutečně podpořily závěry, ke kterým tato práce dospěla využitím jiných metodických postupů. Koherence teoretické části této práce je tak ověřena i na základě praktických dat, získaných dotazníkovou formou od subjektů, které se přímo podílí na správě sledovaných obcí. Tato práce si neklade za cíl nic více, než komparaci tří blízkých obcí, sledovaných v čase, v jejich historii i možné nastíněné budoucnosti a jejich rozvoji, a identifikaci faktorů, které zmíněná kritéria zásadně ovlivňují. Jak bylo správně teoretickou částí nastíněno, jedná se o silné aktéry, kteří se však projevují různě. V takto malých obcích se jedná převážně o osobu starosty, který dokáže obyvatele unifikovat a nadchnout pro společný cíl, nicméně bez jednoznačné vize rozvoje obce a bez potřebné podpory jsou i ostatní faktory (relativně bohatý rozpočet či turistická atraktivita) značně oslabeny. Politické smýšlení obyvatel a jejich cit pro výběr správného představitele obce je tak stejně důležitým, ne-li nejdůležitějším faktorem pro rozvoj každé obce v ČR i v zahraničí.

Klíčová slova: Hanušovice, Rapotín, Ruda na Moravou, samospráva, starosta, volební strana, rozvoj obce, rozpočet obce

Political aspects of management and development of the selected municipalities (case study of municipalities Hanušovice, Rapotín and Ruda na Moravou)

Abstract

The diploma thesis deals with the issue of social policy of municipalities and their management and development. It consists of comparative case study for which the municipalities of Hanušovice, Rapotín and Ruda nad Moravou in the Olomouc Region were selected. The aim of the work is to find out in selected activities of self-government how they affect the quality of life of inhabitants of selected municipalities.

The theoretical part of the thesis describes the basic characteristics of local governments, deals with the development of municipalities, territorial budget, demographic structure, unemployment, management and financing of selected municipalities. This section is supplemented by current information from professional materials published on the websites of ministries or documents issued by the relevant authorities. The content of the practical part of the diploma thesis is based on documents available on the official websites of individual municipalities and on data from the Czech Statistical Office. Part of the practical part is a non-standardized questionnaire for municipal representatives, consisting of eleven questions, logically connected so that they are relevant to any findings of this work. The answers of individual respondents then really supported the conclusions that this work reached using other methodological procedures. The coherence of the theoretical part of this work is thus verified on the basis of practical data obtained in the form of a questionnaire from entities that are directly involved in the administration of the monitored municipalities. This work aims at nothing more than a comparison of three nearby municipalities, observed in time, in their history and possible outlined future and their development, and the identification of factors that fundamentally affect the criteria. As the theoretical part correctly outlined, these are strong actors, but they manifest themselves in different ways. In such small municipalities, it is mainly a mayor who can unify and inspire residents for a common goal, however, without a clear vision of community development and without the necessary support, other factors (relatively rich budget or tourist attractiveness) are significantly weakened. The political thinking of the inhabitants and their feeling for choosing the right representative of the municipality is thus just as important, if not the most important factor for the development of every municipality in the Czech Republic and abroad.

Keywords: Hanušovice, Rapotín, Ruda nad Moravou, self - government, elections, village development, village budget, investments

Obsah

Úvod.....	13
1 Cíl práce a metodika	15
1.1 Metodika.....	15
2 Teoretická východiska	17
2.1 Vymezení obcí jakožto subjektů místní státní správy a územní samosprávy ..	17
2.2 Vymezení venkovské a městské obce	21
2.2.1 Typologie venkovského prostoru v Česku.....	23
2.3 Samospráva v pojetí vládnutí	25
2.4 Samospráva v pojetí přední role při realizaci sociální politiky	26
2.4.1 Základní charakteristiky místních samospráv	27
2.4.2 Modely uspořádání místních samospráv celkově	28
2.4.3 Meziobecní spolupráce	30
2.4.4 Shrnutí vývoje a doporučení na podporu meziobecní spolupráce v ČR... 32	
2.5 Orgány obce	32
2.5.1 Místní samosprávy a manažeři místní samosprávy v České republice	32
2.5.2 Zastupitelstvo	34
2.5.3 Rada obce	35
2.5.4 Role starosty a tajemníka	36
2.5.5 Problematika rozvoje	38
2.5.6 Participativní demokracie	39
2.5.7 Politická participace občanů	40
2.6 Územní rozpočet.....	41
2.6.1 Rozpočet a střednědobý výhled rozpočtu	42
2.6.2 Obsah rozpočtu obce	43
2.6.3 Rozpočtová skladba	44
2.6.4 Sestavení rozpočtu obce a působnost orgánů.....	45
3 Vlastní práce	47
3.1 Charakteristika obce Hanušovice	48
3.1.1 Historický vývoj obce Hanušovice	49
3.1.2 Občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a kultura v obci Hanušovice	50
3.1.3 MAS	52
3.1.4 Území obce Hanušovice a její obvody.....	52
3.2 Charakteristika obce Rapotín	53

3.2.1	Historický vývoj obce Rapotín	54
3.2.2	Občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a kultura v obci Rapotín.	57
3.2.3	Dobrovolné svazky obcí	58
3.3	Charakteristika obce Ruda nad Moravou	59
3.3.1	Historický vývoj obce Ruda nad Moravou	60
3.3.2	Občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a kultura v obci Ruda nad Moravou.....	61
3.3.3	Systémová podpora meziobecní spolupráce	62
3.3.4	Území obce Ruda nad Moravou a její obvody	62
3.4	Demografická struktura obcí.....	64
3.4.1	Vývoj počtu obyvatel sledovaných obcí v letech 2000–2020	65
3.4.2	Přirozený, migrační a celkový přírůstek sledovaných obcí v období let 2000–2020	68
3.4.3	Počet živě narozených a zemřelých ve sledovaných obcích v letech 2000–2020	72
3.4.4	Počet přistěhovalých a vystěhovalých ve sledovaných obcích v letech 2000–2020	74
3.5	Podíl nezaměstnaných ve vybraných obcích.....	76
3.5.1	Nezaměstnanost v obci Hanušovice	76
3.5.2	Nezaměstnanost v obci Rapotín.....	79
3.5.3	Nezaměstnanost v obci Ruda nad Moravou	80
3.6	Rozpočet, investice a priority rozvoje obcí.....	82
3.6.1	Hospodaření obce Hanušovice.....	82
3.6.2	Hospodaření a rozpočet obce Rapotín	96
3.6.3	Hospodaření a rozpočet obce Ruda nad Moravou	102
3.7	Samospráva obce.....	107
3.7.1	Samospráva obce Hanušovice	107
3.7.2	Samospráva obce Rapotín.....	109
3.7.3	Samospráva obce Ruda nad Moravou	110
	Zhodnocení výsledků	111
	Závěr	120
	Seznam použitých zdrojů	123

Seznam obrázků

- Obrázek 1 Kategorie obcí
- Obrázek 2 Olomoucký kraj
- Obrázek 3 Obec Hanušovice
- Obrázek 4 Zrekonstruované nádraží v Hanušovicích
- Obrázek 5 Obec Rapotín
- Obrázek 6 Multifunkční hřiště v obci Rapotín
- Obrázek 7 Obec Ruda nad Moravou
- Obrázek 8 Bytová výstavba H-Blok
- Obrázek 9 Zastupitelstvo obce Hanušovice
- Obrázek 10 Zastupitelstvo obce Rapotín
- Obrázek 11 Zastupitelstvo obce Ruda nad Moravou

Seznam tabulek

- Tabulka 1 Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel
- Tabulka 2 Příjmy a výdaje rozpočtu obce
- Tabulka 3 Hlediska třídění příjmů a výdajů rozpočtu obce
- Tabulka 4 Celkový přehled vývoje počtu obyvatel obce Hanušovice v letech 2000–2020
- Tabulka 5 Celkový přehled vývoje počtu obyvatel obce Rapotín v letech 2000–2020
- Tabulka 6 Celkový přehled vývoje počtu obyvatel obce Ruda nad Moravou v letech 2000 – 2020
- Tabulka 7 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce
- Tabulka 8 Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce
- Tabulka 9 Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce
- Tabulka 10 Počet respondentů zahrnutých do dotazníkového šetření a role ve vedení vybraných obcí
- Tabulka 11 Překážky, které mohou vstupovat do plnění pracovních úkolů zastupitelů
- Tabulka 12 Aktéři a jejich podněty k investičním akcím
- Tabulka 13 Rozvojové plány či programy v obcích v horizontu delšího časového období, jejich kontrola a plnění
- Tabulka 14 Kompetentnost starosty a zastupitelstva
- Tabulka 15 Aktivita občanů na obecních záležitostech
- Tabulka 16 Míra souhlasu s osobností starosty jako silné a energetické osobnosti

Tabulka: 17	Existence sporu v obci
Tabulka 18	Přehled nákladných investic
Tabulka 19	Celková spokojenost s všestranným rozvojem obce za uplynulých 15 let
Tabulka 20	Nejdůležitější vlastnosti dobrého starosty

Seznam grafů

Graf 1	Vývoj počtu obyvatel obce Hanušovice v letech 2000–2020
Graf 2	Vývoj počtu obyvatel obce Rapotín v letech 2000–2020
Graf 3	Vývoj počtu obyvatel obce Ruda nad Moravou v letech 2000–2020
Graf 4	Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Hanušovice v období 2000–2020
Graf 5	Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Rapotín v období 2000–2020
Graf 6	Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Ruda nad Moravou v období 2000–2020
Graf 7	Počet živě narozených a zemřelých v obci Hanušovice v letech 2000–2020
Graf 8	Počet živě narozených a zemřelých v obci Rapotín v letech 2000–2020
Graf 9	Počet živě narozených a zemřelých v obci Ruda nad Moravou v letech 2000–2020
Graf 10	Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Hanušovice v letech 2000–2020
Graf 11	Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Rapotín v letech 2000–2020
Graf 12	Počet nezaměstnaných mužů a žen od roku 2014–2021 v obci Hanušovice
Graf 13	Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Ruda nad Moravou v letech 2000–2020
Graf 14	Počet nezaměstnaných mužů a žen od roku 2014–2021 v obci Rapotín
Graf 15	Počet nezaměstnaných mužů a žen od roku 2014–2021 v obci Ruda nad Moravou
Graf 16	Přehled příjmů 2018 – Hanušovice
Graf 17	Přehled výdajů 2018 – Hanušovice
Graf 18	Přehled příjmů 2019 – Hanušovice
Graf 19	Přehled výdajů 2019 – Hanušovice
Graf 20	Přehled příjmů 2020 – Hanušovice
Graf 21	Přehled výdajů 2020 – Hanušovice

Graf 22	Přehled příjmů 2021 - Hanušovice
Graf 23	Přehled výdajů 2021 – Hanušovice
Graf 24	Čerpání výdajů ve vybraných oblastech (v tisících Kč) – Hanušovice
Graf 25	Vývoj příjmů a výdajů v letech (2014–2020) – Hanušovice
Graf 26	Přehled příjmů za roky 2018, 2019, 2020 – Rapotín
Graf 27	Přehled výdajů za roky 2018, 2019, 2020 – Rapotín
Graf 28	Vývoj příjmů a výdajů v letech (2010–2020) – Rapotín
Graf 29	Přehled příjmů za roky 2018, 2019, 2020 – Ruda nad Moravou
Graf 30	Přehled výdajů za roky 2018, 2019, 2020 – Ruda nad Moravou
Graf 31	Vývoj příjmů a výdajů v letech (2010-2020) – Ruda nad Moravou
Graf 32	Saldo sledovaných obcí za období 2014-2020

Seznam použitých zkratk

KD – kulturní dům

MIC – městské informační centrum

VO – veřejné osvětlení

ČOV – čistička odpadních vod

DPS – dům s pečovatelskou službou

KÚ – krajský úřad

SBD – stavební bytové družstvo, bj. – bytová jednotka

JSDH – jednotka sboru dobrovolných hasičů

NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

TIC – turistické informační centrum

PBPO – přírodě blízkých protipovodňových opatření

MK – městská komunikace

VÚCHS – výzkumný ústav pro chov skotu

Úvod

Obce jsou základními územními samosprávnými celky, jejichmi představiteli jsou pak obecní samospráva, starostové a starostky, kteří by měli vzbuzovat ve svých obyvatelech tu nejvyšší důvěru. Ovšem jednotlivé přístupy k vedení obcí se celkově významně liší a jsou ovlivněny velkou spoustou faktorů, které se následně promítají i do fungování obcí. Vize a priority jsou klíčovým úkolem lokálního leadera. Vytvoření vize a určením priorit se považuje za jeden z indikátorů dobrého lokálního leadershipu. Leadership je takový způsob jednání, jež dokáže přesvědčit či inspirovat ostatní k aktivitě, i když zprvu třeba existovala jakási rezistence či apatie. Lokální leader je i odpovědný za plnění vizí, i když někdy má velice omezené možnosti. A tak lze jen těžko hodnotit samotnou úspěšnost při realizaci politik, neboť jakási setrvačnost, a právě často závislost na dotačních programech způsobuje dozajista omezení reálné autonomie obcí v jejich rozvojových rozhodnutích¹. Úkolem bylo provést komparaci tří vybraných obcí, geograficky podobných a na základě jejich studie určit rozvojové aktivity a pokusit se s citlivým a tvůrčím přístupem navrhnout možné řešení pro všestranný rozvoj obce tak, aby dokázal zvýšit index kvality života přispívající ke spokojenosti obyvatelů, bránit tak možnému upadání venkovské krajiny jako důsledku nedostatku lidských zásahů, předcházet tak negativním vlivům, podporovat sociální soudržnost daných obyvatel.

Dnešní fenomén, a to nejen z hlediska vývoje sídelní struktury či z hlediska vývoje územní správy, takového místního politického života zcela patří k žádaným faktorům, které zaručeně dokážou ovlivnit regionální rozvoj. V České republice je rozhodování v rámci územní samosprávy obcí svěřeno hlavně voleným zastupitelstvům, a ačkoliv zastupitelstvo je odpovědné za rozhodování v samostatné působnosti obce, defacto nemusí být iniciátorem takových rozhodnutí. Iniciátory se myslí celá řada aktérů, neboť je přece ve veřejném zájmu i v zájmu obce chránit a rozvíjet nejen přírodní či civilizační nebo kulturní hodnoty území, ale také zachovávat ráz jedinečné urbanistické struktury daného území či struktury osídlení s důrazem na zachování jedinečnosti kulturní krajiny, která je výrazem identity daného

¹ Sociologický časopis/Czech Sociological Review, ČERMÁK, D., MIKEŠOVÁ, R., *Starostové, starostky a jejich priority*, Vol. 54, No. 4: 561–591[online], 2018 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/sociologicky-casopis-czech-sociological-review-v-roce-2018>

území, zejména jeho historie a tradice. Každé území skýtá určité hodnoty, například turistickou atraktivitu, a tak jejich ochrana by měla být provázána s potřebami ekonomického a sociálního rozvoje v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol, které se dále dělí na podkapitoly dle logické návaznosti. Teoretická část práce se zabývá vymezením obcí jakožto místní státní správy a územní samosprávy, vymezením venkovské obce a její typologie, předpoklady pro vymezení a zařazení charakteristiky obce v praktické části. Dále teoretická část popisuje samosprávu v pojetí vládnutí, v pojetí přední role při realizaci sociální politiky, jež je klíčová a zásadní, tedy se sociální politika prolíná celou diplomovou prací v návaznosti na historický vývoj toho, kterého daného území a jeho specifika. Dále teoretická část představuje jednotlivé orgány obce jakožto hlavní představitele územní samosprávy při realizaci úspěšné politiky a v poslední části před částí empirickou je zmíněn územní rozpočet, jakožto nejdůležitější nástroj finančního řízení obce, neboť právě prostřednictvím územního rozpočtu dochází k prosazování zájmů obyvatel v dané lokalitě a realizuje se jeho prostřednictvím ekonomický i sociální rozvoj. Tato teoretická část tak dává základ pro praktickou část, kde hospodaření sledovaných obcí ukazuje, jak závislé je na struktuře příjmů (majetku, daních či dotacích), neboť územní rozpočty a jejich kvalitu ovlivňuje ekonomický potenciál daného území.

1 Cíl práce a metodika

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí. Výzkum je zaměřen na vybrané obce Hanušovice, Rapotín a Ruda na Moravou, které leží v Olomouckém kraji (okres Šumperk). Hlavním důvodem zařazení výše uvedených obcí do zkoumaného souboru je téměř shodný počet obyvatel a geografická blízkost. Analyzovány jsou zejm. údaje z posledního volebního období 2018-2022. Nicméně pro objektivní interpretaci výsledků bylo nutné využít informace i z předchozích volebních období.

Práce volně navazuje na obhájenou bakalářskou práci „Samospráva, hospodaření a rozvoj města Hanušovice“, vedenou Ing. Janem Čopíkem, Ph.D., a je rozšířena o komparaci s obcemi Rapotín a Ruda nad Moravou.

Cíle práce

1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obcí.
2. Analyzovat roli starosty jako lokálního politického lídra ve vybraných obcích.
3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místních samospráv v oblasti rozvoje obcí a analyzovat vybrané investiční akce obecních samospráv.

1.1 Metodika

K dosažení cílů byl využit výzkumný přístup zohledňující priority v rozvoji a alokaci financí do různých investic ovlivňujících kvalitu života obyvatel v obcích. Jedná se o komparativní případovou studii u vybraných obcí Hanušovice, Rapotín a Ruda nad Moravou. Ke sběru dat byly využity dvě základní techniky, a to studium dokumentů aktuálních informací z odborných materiálů zveřejněných na webových stránkách ministerstev nebo dokumentech vydanými příslušnými úřady. Dále bylo čerpáno z dokumentů dostupných na oficiálních webových stránkách jednotlivých obcí jako jsou závěrečné účty obcí, noviny, strategické plány a dále pak data z Českého statistického úřadu.

Pro dosažení stanovených cílů práce bylo použito dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření patří k nejrozšířenějším formám sběru dat. Dotazníkem lze zkoumat názory, postoje

a znalosti jedinců ke zkoumanému problému. Výhodou dotazníkového šetření je velmi rychlá distribuce (např. prostřednictvím emailu, sociálních sítí apod.), anonymita, dostatečný časový prostor respondentů na jejich odpověď a finanční a časová nenáročnost. Nevýhodou dotazníkového šetření je nízká návratnost popř., že dotazník za respondenty může vyplnit někdo jiný.

Na základě těchto faktů byl pro představitele obce sestaven standardizovaný dotazník vlastní konstrukce. Tento dotazník obsahuje soubor jedenácti předem připravených logicky uspořádaných otázek, které byly předkládány v písemné podobě. Jednotlivé položky byly sestaveny formou otevřených, polouzavřených a otevřených otázek. Pro zachycení odpovědí byla použita Likertova škála 1-5 resp. 1-4. Z údajů uvedených v dotazníku byl vypočítán průměr, který reprezentuje postoj respondentů ke zkoumanému jevu. Dotazník byl zaslán 45 respondentům tzn. 15 zastupitelům včetně starosty z každé sledované obce.

2 Teoretická východiska

2.1 Vymezení obcí jakožto subjektů místní státní správy a územní samosprávy

Základní definice obcí je charakterizována v několika zákonných normách. Mezi tu nejzákladnější se řadí Ústava ČR, která definuje obce takto: „*Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky*“². Dále zákonem č. 128/2000 Sb. o obcích je obec „...*základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce*“³. Podle tohoto zákona je obec také právnickou osobou, která má vlastní právní subjektivitu a je taktéž definována jako veřejnoprávní korporace. Má tedy svůj majetek a může s ním volně zacházet. Na základě výše uvedeného lze tedy určit i základní znaky obcí. Mezi ty je možné počítat území, společenství občanů, samosprávnost a ekonomickou samostatnost⁴. Základní povinností obcí, „...*je pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů*...“⁵. Koudelka nabízí částečně odlišné dělení znaků samosprávy:

- územní nebo lidská činnost, vůči kterým působí (obec),
- osoby podřazené samosprávě (obyvatelé obce),
- samospráva jako právnická osoba veřejného práva strukturou samosprávných orgánů (obec se zastupitelstvem a radou),
- vlastní rozpočet a hospodaření.⁶

Z uvedeného lze konstatovat velmi podobnou obsahovou shodu autorů zabývajících se řešenou problematikou týkající se znaků samosprávy. „*Veřejnou správou se ve společnosti zorganizované ve stát, velmi obecně řečeno rozumí správa veřejných záležitostí realizovaná jako projev výkonné moci ve státě*“⁷. Veřejná správa se dělí na dvě složky – státní správu a samosprávu.

² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů: čl. 99.

³ Zákon č. 128/2000 Sb.: § 1.

⁴ KADEČKA, S., *Právo obcí a krajů v České republice*. V Praze: C.H. Beck, 2003. s. 129.; ŘEŽUCHOVÁ, V., *Problémy malých obcí v ČR*, 2008, Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q6dyj/Diplomova_prace.pdf.

⁵ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení): § 2

⁶ KOUDELKA, Z., *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., s. 21.

⁷ KADEČKA, S., PRŮCHA, P., *Správní právo - obecná část : multimediální učební text. 2., nezměn. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 6.

1. Státní správu lze charakterizovat jako veřejnou správu, která se uskutečňuje prostřednictvím státu a jeho orgánů.
2. Samospráva je vykonávána nestátními veřejnoprávními korporacemi (nejčastěji obcemi), které v rámci pravomocí spravují sebe sama. Tyto veřejnoprávní korporace jsou na státní správě nezávislé a samosprávu vykonávají při využití vlastních finančních prostředků, vlastním jménem, a tedy na vlastní odpovědnost⁸. Hendrych popisuje, že samospráva je veřejná správa a jako taková je uskutečňována jinými veřejnoprávními subjekty než státem, jež samosprávu vykonávají jednak svým jménem a jednak ve své vlastní působnosti. Podle působnosti ji pak dělíme na územní (obce a kraje) a na zájmovou (komory a svazky).⁹

Vztah mezi státní správou a samosprávou resp., mezi místní státní správou a územní samosprávou, může být organizován několika způsoby.

V podstatě existují tři modely:

- a) Model smíšené veřejné správy – instituce samosprávy vykonávají kromě samosprávných úkonů i některé povinnosti státní správy, které jsou na ně státem takzvaně přenesené. V ČR existuje smíšený model veřejné správy.¹⁰
- b) Model oddělené státní správy a samosprávy – instituce fungují nezávisle na sobě.
- c) Model plné samosprávy – veřejná správa na určené územní jednotce je vykonávána jako samospráva.¹¹

Z historického pohledu jsou České obce charakterizovány jako subjekty územní samosprávy, protože tento status získaly poprvé již v roce 1849. Od této doby se forma územní samosprávy nejrůzněji proměňovala, a to až do roku 1945, kdy byla nahrazena systémem tzv. národních výborů, jež realizovaly výkon státní správy. K postavení obcí jako

⁸ KADEČKA, S., PRŮCHA, P., *Správní právo - obecná část : multimediální učební text. 2.*, nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 19; KADEČKA, S., *Právo obcí a krajů v České republice*. V Praze: C.H. Beck, 2003. s. 7; PRŮCHA, P., SCHELLE, K., *Základy místní správy*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. s. 38.

⁹ HENDRYCH, D., 2014. *Správní věda: teorie veřejné správy. 4.*, aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, s. 128.

¹⁰ PRŮCHA, P., SCHELLE, K., *Základy místní správy*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995., s. 50.

¹¹ KOUDELKA, Z., *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., s. 26.; KADEČKA, S., *Právo obcí a krajů v České republice*. V Praze: C.H. Beck, 2003. s. 8.

subjektů územní samosprávy se poté navrátilo až porevoluční Československo, které ústavním zákonem č. 294/1990 Sb. obnovilo samosprávné postavení obcí. Po vzniku České republiky se obnovená samospráva víceméně přenesla do nové české ústavy.

V ČR je u obcí charakteristický smíšený model veřejné správy, a proto je nutné rozlišovat tzv. působnost obce, jenž je souhrnem vztahů a činností, ve kterých obec uplatňuje svá zákonem definovaná práva a vykonává své povinnosti. Ve smíšeném modelu se rozlišuje mezi dvěma druhy působnosti, a to samostatnou a přenesenou. Samostatná působnost obce je v podstatě samosprávou, tzn. obce samostatně spravují výkon svých povinností a práv bez vnějších zásahů státu. Přenesená působnost je výkonem státní správy ze strany obcí. Státní správa tedy není vykonávána přímo centrálními orgány státní správy, ale nepřímo obcemi.¹²

Obce jsou při výkonu přenesené působnosti rozděleny do dvou skupin, a to podle toho, v jakém rozsahu jim je státní správa svěřena. V první skupině jsou takové obce, na které byl přenesen jen základní výkon státní správy, což tedy znamená všechny obce v ČR, kterých je 6 258¹³. Druhou skupinou tvoří obce, jež „...vykonávající státní správu v přenesené působnosti v širším rozsahu nežli obce se základním rozsahem. Tu pak vykonávají nejen na území své obce, tzn. pro své občany, ale zpravidla také pro občany jiných obcí, tzn. pro občany obcí spadajících do jejich správního obvodu“.¹⁴ Do této druhé skupiny patří například obce se stavebním úřadem v počtu 618. V této souvislosti v rámci připravovaného nového stavebního zákona v gesci ministryně pro místní rozvoj Kláry Dostálové (za ANO), mělo dojít ke zrušení poloviny obecních stavebních úřadů¹⁵. Nicméně tisková zpráva z 19. ledna 2022 (již pod vedením nového ministra pro místní rozvoj Iva Bartoše) představila postup k odkladu účinnosti části stavebního zákona. Tato novela by měla přinést asi nejzásadnější změnu v tom, že by zrušila celou novou soustavu stavebních úřadů v čele

¹² PRŮCHA, P., *Správní právo, obecná část. 8. doplnění*. Brno: Doplněk - Brno, A. Čeněk - Plzeň, 2012. s. 210;

PRŮCHA, P., SCHELLE, K., *Základy místní správy*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995., s. 56

¹³ KOUDELKA, Z., *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., s. 149; ŘEŽUCHOVÁ, V., *Problémy malých obcí v ČR*, 2008, Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q6dyj/Diplomova_prace.pdf; Ministerstvo vnitra ČR: *Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-strategickeho-rozvoje-a-koordinace-verejne-spravy.aspx>

¹⁴ Ministerstvo vnitra ČR: *Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-strategickeho-rozvoje-a-koordinace-verejne-spravy.aspx>

¹⁵ E15.CZ: *Polovina obecních stavebních úřadů skončí. Dostálová odtajnila, které to budou* [online]. 2021 [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/polovina-obecnich-stavebnich-uradu-skonci-dostalova-odtajnila-ktere-to-budou-1383547>

s Nejvyšším stavebním úřadem. Stavební úřady tak zůstanou na obecních úřadech obcí a měst, což je koncept svým uspořádáním tradiční, osvědčený, a hlavně je co nejbližší lidem. Taktéž se předpokládá, že nevznikne Nejvyšší stavební úřad jako samostatná instituce, ale jeho úkoly bude plnit Ministerstvo pro místní rozvoj, do kterého bude organizačně včleněn. Tento odklad stavebního zákona již schválila vláda, dále odklad účinnosti původního stavebního zákona nyní musí schválit ještě Parlament¹⁶. Dále do druhé skupiny patří například obce s matričním úřadem v počtu 230, obce s pověřeným obecním úřadem v počtu 388, a obce s rozšířenou působností v počtu 205. Zásadní jsou zde především obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností, mající za úkol vykonávat přenesenou působnost pro více obcí v rozsahu, který stanoví zákon. Obec s pověřeným obecním úřadem je současně i obcí s matričním a stavebním úřadem. K dalším povinnostem těchto obcí patří například regulace veřejné dopravy. Krajský úřad může rozhodnout o tom, že obec s pověřeným obecním úřadem bude vykonávat základní rozsah přenesené působnosti pro jinou obec ve svém správním obvodu.¹⁷ „*Obce s rozšířenou působností, jejichž obecní úřady vykonávají přenesenou působnost ve správním obvodu jednoho krajského úřadu, mohou uzavřít veřejnoprávní smlouvu, podle níž bude obecní úřad jedné obce s rozšířenou působností vykonávat přenesenou působnost nebo část přenesené působnosti pro obecní úřad jiné obce (jiných obcí) s rozšířenou působností*“¹⁸. K uzavření veřejnoprávní smlouvy je třeba souhlasu Ministerstva vnitra, které jej vydává po projednání s věcně příslušným ministerstvem nebo jiným věcně příslušným ústředním správním úřadem. Tyto obce mají například ve své gesci výdej cestovních dokladů.¹⁹

¹⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Ministr Bartoš dnes na vládě představil postup pro částečný odklad stavebního zákona* [online]. 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/ministr-bartos-dnes-na-vlade-predstavil-postup-pro>; Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Bartoš: Vláda schválila odklad stavebního zákona. Na novele, která bude více hájit zájmy občanů a konečně zdigitalizuje stavební řízení, již pracujeme* [online]. 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/bartos-vlada-schvalila-odklad-stavebniho-zakona-na>

¹⁷ ŘEŽUCHOVÁ, V., *Problémy malých obcí v ČR*, 2008, Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q6dyj/Diplomova_prace.pdf; KOUDELKA, Z., *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., s. 149-152.

¹⁸ Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení): § 66a odst. 1

¹⁹ ŘEŽUCHOVÁ, V., *Problémy malých obcí v ČR*, 2008, Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q6dyj/Diplomova_prace.pdf; KOUDELKA, Z., *Samospráva*. Praha: Linde, 2007., s. 149-152.

2.2 Vymezení venkovské a městské obce

Vybrané obce, v případě, že splní určité podmínky, mohou být prohlášeny za městys, město nebo statutární město. Pojem městys má historické kořeny a vyznačoval se pořádáním trhů. V případě, že by se obec chtěla stát městem, tak platí, že může být městem stanovená taková obec, která má alespoň 3000 obyvatel, pokud tak na žádost obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády nebo pokud prokáže, že statut města v minulosti již měla. Za statutární město lze považovat takové město, které je členěno na městské části či obvody, a které disponuje vlastními orgány samosprávy²⁰. V současnosti se v ČR jedná o 26 měst, včetně Prahy.²¹ Hlavní město Praha má specifické postavení a je upraveno zákonem č.131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Jak uvádějí autoři Bernard a spol., definovat pojem venkovská obec je značně obtížné. „Záleží především na tom, které znaky obcí považujeme pro jejich venkovský charakter za podstatné“. V této souvislosti lze za základní charakteristiku venkovských obcí považovat například sociálně geografickou či postupovat jiným způsobem, a tak chápat venkov především jako pojem urbanistický, kdy podstatným kritériem je podoba jednotlivých sídel. Nejčastěji užívanými charakteristikami, které vymezují venkovské obce jsou pak počet a hustota obyvatel²², což uvádí i Český statistický úřad, kde se za venkovský prostor považují všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km² ²³. „Existuje ovšem rovněž vymezení legislativní dané formálně legislativním statusem jednotlivých sídel. Toto vymezení však respektuje historické skutečnosti a přiznává tak titul měst i sídlům, která v současné době městské funkce ztratila, navíc není důsledné, protože o statut města obec za určitých podmínek může, ale nemusí zažádat. Pro účely vymezení městských a venkovských obcí tedy není příliš vhodné“.²⁴

²⁰ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V., *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 132-136.

²¹ Mestec.cz: *Seznam statutárních měst* [online]. 2019 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z: www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-nemovitych-veci/seznam-statutarnich-mest/

²² BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 17-19.

²³ Český statistický úřad: *Postavení venkova v krajích ČR* [online]. 2009. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/postaveni-venkova-v-krajich-cr>

²⁴ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 17-19.

S tímto tvrzením se shoduje i další autor Perlín, který taktéž uvádí, že velká část českých autorů považuje za venkovské obce ty s počtem do 2 000 obyvatel. V této souvislosti dodává, že od roku 2000 je statut města udělován obcím, které mají alespoň 3 000 obyvatel. Perlín dále uvádí, že posunutá hranice dle § 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb. alespoň na 3 000 obyvatel je žádoucí, neboť vyjadřuje snahu sjednotit vymezení venkovských obcí s výše uvedeným zákonem.

Po roce 1990 až do roku 2000 se městy staly všechny obce, ve kterých existoval Městský národní výbor I., II. a III. stupně. To vedlo k tomu, že statut města získaly obce s velmi rozdílným počtem obyvatel, a tak pro účel využití tohoto ukazatele pro definiční způsob se stal nepřesným. Perlín o tomto ukazateli zmiňuje, že je ve své podstatě vysoce problematický a shoduje se tak i s Bernardem. *„Jako lákavé, avšak zcela nevhodné, je kritérium vymezení venkovských obcí podle jejich správního statutu. Při neexistenci pravidel pro udělení statutu města v období 1990–2000 došlo k tomu, že statut města získaly obce s velmi rozdílným počtem obyvatel a je jen velmi obtížné, jakkoliv využít tento ukazatel“.*²⁵

V publikaci Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj popisuje v první kapitole Bernard, že dominantní rozloha ČR je tvořena venkovskými obcemi. Přesný údaj kolísá podle toho, kam je kladen pomyslný patník, za kterým již začíná prostor městský nebo předměstský, resp. suburbánní. Jednoznačná dichotomie týkající se rozlohy venkova versus měst, jež by transparentně oddělila tyto dva typy prostoru se specifickými sociálními charakteristikami a umožnila by tak jednoduchou kvalifikaci, zatím neexistuje.²⁶

V praxi se setkáváme s tím, že prostor obývaný lidmi je v pohybu, mění se, jeho podoba se rozvíjí či upadá, některé jeho části jsou ještě venkovem a jiné již městem. Funkcí suburbanizace je změna vnější podoby obcí, sociální skladby obyvatel, ekonomických možností, ale i přeměna sociálně kulturního prostředí. Proto odlehlejší venkov mnohdy bývá

²⁵ PERLÍN, Radim: *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. 2009. (PDF). [cit. 2021-12-14]. Dostupné z: www.mvcr.cz

²⁶ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 16.

vnímán jako problematický, s možným vznikem sociální exkluze obyvatelstva, kde je již nutno usilovat o jeho korekci pomocí politických opatření.²⁷

2.2.1 Typologie venkovského prostoru v Česku

Venkovský prostor lze vymezit především za základě dvou charakteristik. První charakteristikou je v minulosti odlišný historický vývoj a druhou charakteristikou je v současné době odlišná sociálně ekonomická situace. Sociálně ekonomické charakteristiky jsou v neúplné míře k dispozici pouze za roky 1990-1999 a to pouze v omezené míře srovnatelnosti. Další a doplňkovou charakteristikou lze uvažovat roli přírodního prostředí s funkcí utváření specifických sociálních komunit nebo sebeidentifikace s určitým regionem. Na základě uvedených charakteristik je možné v českém venkovském prostoru identifikovat několik základních typů venkovského osídlení. Celkem je jednoduché vymezit markantní znaky jednotlivých typů, na druhou stranu je již obtížnější vymezovat přesnou hranici mezi jednotlivými typy. Hranici je vždy nutné chápat pouze jako jakýsi přechodný a nezřetelný prostor, v němž dochází vždy k stírání jednotlivých znaků a postupnému přechodu od jedné skupiny typických znaků ke skupině dalších jiných typických znaků.

Suburbánní zóna

Pro tento typ je charakteristické, že do původního venkovského prostoru s venkovskou urbanistickou strukturou a sociální ekonomickou strukturou se postupně ve větší míře prosazují městské činnosti. Na okraji vesnic dochází k intenzivnější výstavbě skupin rodinných domů, které již nemají charakter venkovského domu, ale realizují se především městské stavby typu obytných vil bez hospodářského zázemí. V jednotlivých lokalitách začíná dominovat městský způsob života a původní zemědělské funkce se v této lokalitě vytrácejí nebo přímo zanikají. Samozřejmostí je napojení na městské sítě technické infrastruktury a městskou veřejnou dopravu. Součástí může být také vznik velkých nákupních středisek.

²⁷ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 16.

Venkov v bohatých zemědělských oblastech

Dalším typem venkovského prostoru v ČR je venkov v oblastech se stabilizovanou a intenzivní zemědělskou výrobou. Jedná se především o oblasti českého Polabí, dolní Poohří, prostor Moravského úvalu a jihovýchodní část Moravy (vinorodý kraj). Díky vždy významné roli zemědělské výroby a větší pospolitosti obyvatel při zemědělské výrobě se v tomto prostoru dařilo mnohem lépe udržovat venkovské sociální vzorce chování, a tak udržovat i tradiční svátky a slavnosti. Jednotlivá sídla mají většinou dobře vyvinutou síť technické infrastruktury a dostupnou síť veřejné dopravy.

Bohaté Sudety

Tato oblast je vymezena na základě bývalé etnické hranice rozšíření původního německého obyvatelstva. Bohaté Sudety se rozkládají v prostoru od Ašského výběžku přes Karlovarsko, severočeskou konurbaci, oblast Českého středohoří, Liberecko, Krkonošské a Orlické podhůří až na Jesenicko. Pro tuto oblast byla v době 19. století charakteristická velmi rychlá industrializace v podobě lehkého průmyslu (sklářský a textilní) a intenzivní urbanizace. Kromě růstu měst docházelo v této oblasti také k přeměně původních venkovských sídel na sídla buď částečně urbanizovaná nebo sídla s významnou rolí průmyslové výroby a původní zemědělská výroba tak postupně ztrácela na významu. S rozšířením těžby hnědého uhlí v tzv. Severočeské hnědouhelné pánvi došlo k rozšiřování těžkého průmyslu, strojírenství a chemického průmyslu. Tento fakt se zasloužil o naprostou degradaci venkovského prostoru a o jeho zničení na relativně velkých plochách. V období mezi lety 1950-1990 došlo v tomto prostoru ke zničení více než 100 obcí a mnohem většího počtu sídel. Venkov byl vyuhlen. Pro Sudety bylo charakteristické, že v této oblasti žilo německy mluvící obyvatelstvo, které muselo po 2. světové válce opustit své domovy. Znovu osídlení Sudet tzn. nahrazení původního německého obyvatelstva obyvatelstvem českým či jiným bylo v kombinaci se socialistickou industrializací v tomto regionu relativně úspěšné.

Chudé Sudety

Oblast Chudé Sudety se rozkládá podél jihozápadní, jižní a jihovýchodní hranice Česka. Po odsunu německého obyvatelstva došlo pouze k částečnému dosídlení oblastí, a to zejména z důvodu hornatého terénu, neexistence průmyslových center a velmi malé

tradice průmyslové výroby. Dalším důvodem bylo vytvoření neobyvatelného pásu v části této oblasti podél státní hranice s tehdejší Západním Německem a Rakouskem. Na základě výše uvedeného docházelo v nebyvalé míře k ničení nebo naprosto záměrnému chátrání celé řady kulturních památek a dokladů původního osídlení. Část památek byla trvale nebo částečně přeměněna ve vojenské základny (klášter premonstrátů v Teplé). Drobné památky jako byly kříže nebo jiná znamení byla záměrně vyorávány a nejméně dvěma generacích obyvatel byla vštěpována nenávist k původním německým obyvatelům, jejich kultuře a jejich památkám.

Díky omezenému rozvoji celé oblasti a absenci významnějších průmyslových závodů je však celá oblast velmi cenná z hlediska přírodního prostředí. V podstatě podél celé délky hranic se nacházejí rozsáhlá chráněná krajinná území s možností využití velkého množství pohybových aktivit, například cykloturistiky.²⁸

2.3 Samospráva v pojetí vládnutí

Samospráva je determinována legislativou a jejími pravidly. Způsob, kterým taková samospráva vládne a jak spravuje danou obec popisují v mnoha aspektech své knihy Josef Bernard a spol. Autoři odkazují na to, že je nutné vnímat samosprávu ve všech souvislostech jako lokálního rozvojového aktéra, jež svou činností vytváří charakter dané lokality, podílí se na vytvoření podmínek kvalitního místa pro život obyvatel a také dokáže svými prostředky rozpohybovat místní rozvojové zdroje.²⁹ Bernard chápe rozvoj jako „*souhrn sociálních procesů, jejichž prostřednictvím lze dosáhnout vyšší kvality života v lokalitě*“. Lokální samospráva je jedním z článků veřejné správy ČR, lze ji chápat jako nejnižší příčku v hierarchii veřejné správy, ovšem v mnoha oblastech je na ní nezávislá a může tak rozhodovat o lokálních záležitostech a prioritách, jež má ve své kompetenci.³⁰

Provazníková ve své knize *Financování měst, obcí a regionů sahá až do historie*. V období 12. století se v Římě a v Řecku poprvé objevují jisté prvky místní samosprávy, v podobě sílicího postavení měšťanstva, které chtělo získat na panovníkovi nezávislost pro

²⁸ PERLÍN, Radim: *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. 2009. (PDF). [cit. 2021-12-14]. Dostupné z: www.mvcr.cz

²⁹ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 13-18.

³⁰ Tamtéž, s. 13-18.

jejich města a „...potřebu lidí spolu blíže komunikovat pod vlivem kulturních či jazykových faktorů, případně vlivem ekonomických podmínek...“³¹. V této souvislosti územní samospráva vznikla buďto přirozeně, jako obce, města a municipality, nebo uměle, z vůle státu.

Autorka dále uvádí, že územní samospráva je entitou, ve které žije na daném geograficky vymezeném celku společenství občanů a která realizuje samosprávu veřejných záležitostí, týkajících se jejich zájmů a preferencí v dané obci či regionu³². Z výše uvedeného lze usuzovat, že uvedení autoři pracují s transdisciplinárním celostním přístupem v rozvoji územních samospráv.

2.4 Samospráva v pojetí přední role při realizaci sociální politiky

Místní samospráva u nás, ale i v různých evropských zemích plní zásadní roli při realizaci sociální politiky. Přináší základní služby ke kvalitnímu životu občanů a nadto spravuje velké množství veřejných výdajů³³. Sociální politika reaguje na nepříznivé sociální události jako je stáří, nemoc, nezaměstnanost a chudoba. Praktická část diplomové práce tak vhodně naváže na pojetí sociální politiky, a to zejména v oblasti nezaměstnanosti, chudoby či možnosti vzniku vyloučených lokalit.

Kolektiv autorů Pilát, Červinková a Sonntagová uvádí, že definovat sociální politiku je komplikované a může být navíc chápána různě. Primárně cílí k rozvoji člověka prostřednictvím kultivace jeho životních podmínek a jeho osobnosti s celkovou snahou zvýšit kvalitu života. V případě užšího pojetí sociální politiky se pak jedná například jen o systémy důchodového zabezpečení, dávkové systémy, sociální služby, a to až po systémy, kde sociální politika zahrnuje léčebnou i preventivní péči o zdraví, ochranu dětí a rodiny, zaměstnanost či zabezpečení v nezaměstnanosti a problematiku bydlení a vzdělávání apod. Sociální zabezpečení je definováno zákonem č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, které upravuje jak dávky sociální péče pro osoby zdravotně postižené, tak také nemocenské

³¹ PROVAZNÍKOVÁ, R., PEKOVÁ, J., JETMAR, M., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. Aktualizované a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015., s. 13.

³² PROVAZNÍKOVÁ, R., PEKOVÁ, J., JETMAR, M., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. Aktualizované a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015., s. 12-15

³³ Ministerstvo vnitra ČR: *Místní samosprávy a manažeři místní samosprávy v sedmnácti evropských zemích (I)* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mistni-samospravy-a-manazeri-mistni-samospravy-v-sedmnacti-evropskych-zemich-i.aspx>

pojištění osob samostatně výdělečně činných³⁴. Současně existují taktéž různé druhy funkcí sociální politiky, jejichž prostřednictvím je možné dosáhnout vymezeného cíle.

Mezi základní funkce sociální politiky se řadí:

- a) Ochranná (základní),
- b) přerozdělovací,
- c) stimulační,
- d) preventivní,
- e) homogenizační.

Vzhledem k charakteru zkoumané problematiky je v této diplomové práci nejvíce zkoumána funkce ochranná, preventivní a stimulační. V omezené míře pak bude funkce přerozdělovací a homogenizační. Nadto u funkce přerozdělovací se vyskytuje řada obtížných strategických rozhodnutí týkajících se podmínek spravedlivé redistribuce finančních prostředků k cílovým skupinám³⁵. Místní samospráva, a především její uspořádání je ovlivněno schopnostmi voleného lídra, potažmo činitelů místní samosprávy. Vedoucí pracovníci místní samosprávy zastávají vrchní místa v administrativních aparátech, kde plní roli v řízení městské správy, mající v kompetenci jak administrativní postupy, tak politická rozhodnutí.³⁶

2.4.1 Základní charakteristiky místních samospráv

Mouritzen a Svava definují základní a společné charakteristiky místních samospráv v různých zemích takto:

- a) obecní politické orgány jsou zvoleny v demokratických volbách,
- b) ve většině obecních politických orgánů existuje určující politický lídr, který je uznáván nezávisle na tom, zda tato osoba je či není označována jako starosta. Tento lídr může být zvolen přímo občany nebo členy obecní rady či zastupitelstvem nebo může být dosazen centrální vládou. Může mít také větší či menší politickou váhu,

³⁴Vzdelanyzastupitel.cz: *7 Sociální politika obce* [online]. [cit. 2021-11-05]. Dostupné

z: <http://www.vzdelanyzastupitel.cz/data/filebank/d8e46d1b-4a41-4cc4-be21-65a0c8e92946.pdf>

³⁵ Univerzita Karlova: *Sociální politika* [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: https://htf.cuni.cz/HTF-80-version1-03_funkce_nastroje_financovani.pptx

³⁶ Ministerstvo vnitra ČR: *Místní samosprávy a manažeři místní samosprávy v sedmnácti evropských zemích (I)* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mistni-samospravy-a-manazeri-mistni-samospravy-v-sedmnacti-evropskych-zemich-i.aspx>

- c) na většině úřadech je přítomen nejméně jeden manažer místní samosprávy, tedy výkonný úředník, jehož základní funkcí je řídit, koordinovat a dohlížet nad organizací administrativy, uplatňovat kritéria racionality, efektivity a zákonnosti ve využívání veřejných finančních prostředků.

Výše uvedené tři charakteristiky reflektují níže uvedené základní principy týkající se uspořádání místních samospráv:

- a) obecní rada musí být zaměřena na vládnutí nebo jinou část výkonné moci,
- b) jako politický činitel musí na sebe brát roli politického vedení prosazujícího zájmy vlády,
- c) tento lídr musí mít profesionální podporu³⁷.

2.4.2 Modely uspořádání místních samospráv celkově

Model dominantního starosty – model zdůrazňující princip politického vedení, který je plně v kompetenci starosty, který je ze zákona vybaven výkonnými pravomocemi a je zodpovědný za realizaci strategických rozhodnutí zastupitelstva. Současně tento politický činitel řídí samotný personál, který je součástí obecní organizace. Mechanismus regulace se děje prostřednictvím kontroly politické většiny v zastupitelstvu, nebo dohodou o transparentním rozdělení pravomocí a povinností mezi zastupitelstvem a exekutivou. Toto uspořádání se v praxi uplatňuje v Portugalsku, Španělsku, Francii, Řecku, Itálii, Maďarsku a Kypru.

Model kolektivního vedení

Model zdůrazňující kolektivní povahu vedení, prostřednictvím kolektivního orgánu, například výkonnou radou, jenž má v gesci většinu výkonných pravomocí. Výkonná rada se skládá z radních s vládnoucí odpovědností a předsedá jí starosta. Model kolektivního vedení můžeme nalézt v Belgii, Nizozemsku, Lucembursku a v České republice. V Belgii, Nizozemsku a Lucembursku je starosta jmenován centrální vládou nebo korunovanou hlavou státu, a to navzdory faktu, že postavení centrální vlády je ve všech třech zemích

³⁷ Ministerstvo vnitra ČR: *Místní samosprávy a manažeri místní samosprávy v sedmnácti evropských zemích (I)* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mistni-samospravy-a-manazeri-mistni-samospravy-v-sedmnacti-evropskych-zemich-i.aspx>

rozdílné. Výsledkem je, že role starosty je méně důležitá jak v praxi, tak na symbolické úrovni.

Výborové vedení

Model zdůrazňující zřízení kolegiálního výkonného orgánu, resp. výboru, který vykonává funkce strategického řízení a koordinace. Model výborového vedení je typický pro některé severské a pobaltské země jako například Dánsko, Švédsko a Lotyšsko. Pravomoci výboru jsou poměrně velké, což někdy vede ke vzniku velmi odlišných forem organizace. V Dánsku a Lotyšsku je proto možné setkávat se s finančním výborem a ve Švédsku s výkonným výborem. V čele výboru je předseda výboru a díky politické většině v obecním zastupitelstvu je současně politickým lídrem dané obce, a to ve všech třech jmenovaných zemích. Na druhou stranu, výkonné kompetence týkající se dílčích oblastí jsou vykonávány stálými výbory vytvořenými zastupitelstvem. Zastupitelstvo definuje rámec a oblast kompetencí těchto výborů, například v Lotyšsku je povinnost zřídit výbory zabývající se oblastí sociální, vzdělávací a kulturní. Tyto výbory připravují podklady k jednání pro zastupitelstvo a dohlíží na realizaci rozhodnutí v rámci schváleného rozpočtu.

Zastupitelsko-manažerský model

Model zdůrazňující, že všechny výkonné funkce jsou koncentrována v gesci profesionálního manažera, manažera místní samosprávy, který je jmenován zastupitelstvem. I když má zastupitelstvo obce všeobecnou pravomoc nad veřejnou politikou, nemůže zasahovat do administrativních výkonů, které patří do pravomocí manažera místní správy, skutečného výkonného vedoucího. V této souvislosti je role starosty spíše reprezentativní a slavnostní, a to dokonce i když zastává vedoucí funkci uvnitř politické většiny. Model zastupitelsko-manažerský lze nalézt například ve Finsku a Irsku, dále v Austrálii a v mnoha místních samosprávách ve Spojených státech.³⁸

³⁸ Ministerstvo vnitra ČR: *Místní samosprávy a manažeři místní samosprávy v sedmnácti evropských zemích (I)* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mistni-samospravy-a-manazeri-mistni-samospravy-v-sedmnacti-evropskych-zemich-i.aspx>

2.4.3 Meziobecní spolupráce

Vlivem vývoje v ostatních zemích a především v 70. a 80. letech 20. stol. docházelo k výrazné redukci počtu obcí, resp. k jejich násilnému administrativnímu slučování. V roce 1971 začala být uplatňována koncepce tzv. střediskové soustavy obcí, kdy bylo započato rozlišování sídel na střediska osídlení obvodního významu, střediska osídlení místního významu, nestředisková sídla trvalého významu a nestředisková sídla ostatní. Důsledkem bylo reálné zaměření investic především do střediskových obcí, což spolu s násilným potlačováním identity integrovaných obcí vyvolávalo odpor obyvatelstva. Po roce 1989 došlo k rychlému nárůstu počtu obcí z cca 4 100 obcí na současných 6258 obcí. Co se týče samostatné působnosti, meziobecní spolupráce byla možná již od počátku obnovy samostatného postavení obcí v roce 1990. Aktuální právní úprava umožňuje vznik dobrovolných svazků obcí a činnost Svazků je definována, jako: „ochrana a prosazování společných zájmů“ a majetek vložený obcí do Svazků zůstává i nadále ve vlastnictví obce. Nicméně stále chybí právní rámec sdružování obcí pro tento účel.

V roce 2005 se objevily návrhy na řešení meziobecní spolupráce i pro potřeby praktického výkonu veřejné správy jak v samostatné, tak i přenesené působnosti. Jednalo se o vytvoření institutu Společenství obcí. Koncept ideově vycházel z existence podobných institucí v západní Evropě, například ve Francii. Společenství obcí mělo zajišťovat samostatné aktivity obcí, navázat na činnost stávajících Svazků a mělo být samostatnou veřejnoprávní korporací založenou na dobrovolné dohodě obcí na základě uzavřené zakladatelské smlouvy. K realizaci návrhu však nakonec nedošlo.

Nicméně, podle současné legislativy jsou možnosti meziobecní spolupráce následující:

- založení dobrovolného svazku obcí dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích,
- založení právnické osoby obcemi dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- založení právnické osoby obcemi dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích,
- smlouva o společném postupu zadavatelů mezi obcemi dle zákona č. 134/2016 Sb.,
- smlouvy o sloučení obcí v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (vzniká nová obec),
- smlouvy o připojení obce v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích,

- dohody o změně hranic obcí dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích,
- spolupráce mezi obcemi k zajištění výkonu samostatné působnosti na základě veřejnoprávní smlouvy,
- spolupráce mezi obcemi k zajištění výkonu přenesené působnosti na základě veřejnoprávní smlouvy.

Dobrovolné svazky obcí

Nejčastější formou institucionalizované spolupráce je vytváření dobrovolných svazků obcí. Vznikají za účelem ochrany a prosazování společných zájmů obcí. Jedná se o záležitosti, které mohou obce zajišťovat v rámci své samostatné působnosti. Dobrovolné svazky obcí jsou zřizovány na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Obce jsou velice často členy více dobrovolných svazků obcí. Zaměření činností jednotlivých dobrovolných svazků obcí je různorodé, například na oblast vodohospodářství, odpadů, výstavbu plynovodu, podporu cestovního ruchu, provozování vodovodů a kanalizací atp.³⁹

Systémová podpora meziobecní spolupráce

Česká republika patří k zemím, kde je největší počet obcí s nejnižší podporou na průměrně velikou obec v rámci celé Evropské unie. Nevýhodou velkého počtu obcí je nemožnost zvládat velké množství svěřených agend. Efektivní řešením potřeb obcí je cesta meziobecní spolupráce založená na dobrovolném přístupu.⁴⁰

Místní akční skupiny

Základním cílem je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Místní akční skupina (MAS) je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci). Spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z Evropské unie a z národních programů. Jedním z nástrojů je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků.⁴¹

³⁹ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfcr.cz

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Tamtéž

2.4.4 Shrnutí vývoje a doporučení na podporu meziobecní spolupráce v ČR

Zdá se, že poněkud odlišné pojetí meziobecní spolupráce se uplatňuje ve státech, ve kterých proběhla správní reforma v podobě slučování obcí v 50. - 70. letech 20. století. Obce dosáhly takové velikosti, která zaručuje jejich ekonomickou efektivitu a nebrání realizovat finančně náročné investiční projekty, včetně čerpání zdrojů z EU. Cílem je vznik rad, majících vytvořit prostředí pro uplatnění názorů a postojů místních společenství. V českém prostředí plní obdobnou úlohu tzv. osadní výbory.

Naopak v zemích, kde se neuskutečnilo administrativní slučování, případně reforma nebyla úspěšná a vedla k opětovnému oddělování obcí, je prostřednictvím meziobecní spolupráce řešen úkol zabezpečení ekonomické a finanční soběstačnosti obcí, včetně možnosti využít projektů financovaných z fondů EU. V tomto směru je podporován vznik společenství a svazků obcí, a to nejen legislativně. V českých podmínkách lze za inspirativní považovat zvláště francouzský přístup, který vedle municipálních syndikátů s obdobnou úlohou jako naše DSO podporuje rovněž vznik společenství obcí a měst – aglomerací s výraznou úlohou v oblasti rozvoje zájmového území.⁴²

2.5 Orgány obce

2.5.1 Místní samosprávy a manažeři místní samosprávy v České republice

Obecní úřad se skládá ze starosty, zástupců starosty, manažera místní samosprávy neboli tajemníka obecního úřadu a dalších zaměstnanců. Hlavním lídrem tohoto úřadu je starosta. Manažer místní samosprávy je odpovědný starostovi za plnění pracovních úkolů jak v samostatné, tak přenesené působnosti. Manažer místní samosprávy je zaměstnancem obce a zodpovídá za personální věci jako je vznik a ukončení pracovních poměrů se zaměstnanci. Jestliže obec nemá manažera místní samosprávy, pak je za tyto úkoly odpovědný přímo starosta. Tajemník obecního úřadu je odpovědný za dohled a kontrolu činnosti zaměstnanců a vedoucích jednotlivých odborů obecního úřadu. Tajemník předkládá návrhy Radě pro jmenování a odvolávání vedoucích odborů. Z finančních prostředků, jež byly přiděleny do rozpočtu zastupitelstvem obce, vymezuje výši platu zaměstnanců daného

⁴² Smocr.cz: *Formování meziobecní spolupráce, příklady ze zahraničí, Projekt „Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností* [online]. (PDF). 2013 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.smocr.cz/shared/clanky/4808/Meziobecní_spolupr_ce_studie_131003_revize.pdf

obecního úřadu; plat samotného tajemníka určuje starosta. Tato funkce manažera místní samosprávy je dána ze zákona a platí pro všechny obce, kde se obecní úřad skládá nejméně ze dvou odborů. U obcí, které nespĺňují tuto podmínku, je možné funkci zřídít na základě rozhodnutí Rady. Starosta jmenuje a odvolává do funkce manažera místní samosprávy, který je předtím vybírán ve výběrovém řízení. Na tomto místě je nutné udělení souhlasu ředitele krajského úřadu, a to z důvodu platnosti jmenování do funkce, popř. jeho odvolání z funkce.

Rada obce je tvořena starostou, místostarosty a dalšími členy, jež byli zvoleni zastupitelstvem obce. Rada je výkonný orgán obce, a především uplatňuje samostatnou působnost. Rada je zodpovědná zastupitelstvu obce, podává zastupitelstvu návrhy k projednání a dbá na to, že rozhodnutí zastupitelstva jsou realizována. Zákonem jsou převáděny na radu obce značné rozhodovací pravomoci a současně jí zákon vymezuje celkovou nebo omezenou jurisdikci nad rozhodnutími, které se týkají záležitostí, jež nebyly tímto zákonem určeny zastupitelstvu či si je zastupitelstvo nevymínilo. Mezi další pravomoci rady obce patří finanční řízení a stanovení počtu zaměstnanců obecního úřadu. V případě, kdy zastupitelstvo má méně než patnáct členů a rada obce se nevolí, pak její pravomoci vykonává starosta či samotné zastupitelstvo. Obec sice reprezentuje starosta, což ovšem neznamená, že může činit samostatná rozhodnutí v záležitostech, jež patří do výhradní pravomoci orgánů obce. Zastupitelstvo obce i rada obce (pokud ji obec má) rozhodují společně o většině námětů, které jsou následně předmětem řešení na zasedáních zastupitelstva. Starosta má zákonem udělenou jednu pravomoc, a to, že pokud by starosta posoudil nějaké rozhodnutí rady jako nesprávné, pak smí pozastavit účinnost tohoto rozhodnutí a předmětnou náležitost předat k projednání na dalším zasedání zastupitelstva obce jejím členům. Starosta dále podepisuje obecní právní předpisy a rozhodnutí zastupitelstva obce a rady obce, ale pouze deklaratorně. Zastupitelstvo obce volí jak starostu, tak také může volit i více jak jednoho jeho zástupce, kterému vymezuje určité pravomoci, které jsou odvozené od postavení starosty jakožto hlavního představitele obce.⁴³

⁴³ Ministerstvo vnitra ČR: *Místní samosprávy a manažeři místní samosprávy v sedmnácti evropských zemích (I)* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mistni-samospravy-a-manazeri-mistni-samospravy-v-sedmnacti-evropskych-zemich-i.aspx>

2.5.2 Zastupitelstvo

Základním orgánem obecní samosprávy je zastupitelstvo, které je voleno občany v obecních volbách. Funkční období zastupitelstva je čtyřleté a volby se konají na základě všeobecného, rovného, a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení.

Vznik mandátu člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, tedy ukončením hlasování. Zvolený člen skládá před zastupitelstvem obce slib, který zároveň stvrdí i svým podpisem. Mandát vykonává osobně a v souladu se slibem a ve výkonu své funkce není vázán žádnými příkazy. Svými právy a povinnostmi se řídí podle zákona č. 128/2000 Sb.⁴⁴ Zastupitelem může být i cizí státní občan, je-li v obci hlášen k trvalému pobytu a stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena. Takový člen zastupitelstva musí podmínku trvalého pobytu v obci splňovat po celou dobu výkonu mandátu⁴⁵. Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí a zákon o obcích rozlišuje členy zastupitelstva obce na dvě základní skupiny, a to na uvolněné (vedle výkonu této funkce neplní žádné povinnosti vyplývající z pracovního poměru) a neuvolněné členy zastupitelstva (funkci zastupitele může vykonávat spolu se svým povoláním)⁴⁶. Co se týká samotného rozhodování, zastupitelstvo obce vždy rozhoduje ve věcech patřící do samostatné působnosti obce, pokud není dáno jinak.

Například mu je vyhrazeno:

- a) schvalovat program rozvoje obce;
- b) schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce;
- h) vydávat obecně závazné vyhlášky obce;
- i) rozhodovat o vyhlášení místního referenda;
- o) zřizovat a zrušovat obecní policii.

Počet členů je stanoven na základě počtu obyvatel s výjimkou Prahy, kde je členů 65.

⁴⁴ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru*: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010., s. 39.

⁴⁵ Ministerstvo vnitra ČR: *Trvalý pobyt kandidáta a následně zvoleného člena zastupitelstva obce v souvislosti s volbami do zastupitelstev obcí* [online]. 2021 [cit. 2021-11-26]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-k-volbam-obce-trvaly-pobyt-kandidata-a-nasledne-zvoleneho-clena-zastupitelstva-obce-v-souvislosti-s-volbami-do-zastupitelstev-obci.aspx>

⁴⁶ Epravo.cz: *Výkon veřejné funkce člena zastupitelstva obce - překážka v práci na straně zaměstnance* [online]. 2015 [cit. 2021-11-6]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vykon-verejne-funkce-clena-zastupitelstva-obce-prekazka-v-praci-na-strane-zamestnance-97645.html>

Tabulka 1 Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500	5 až 15
od 500 do 3 000	7 až 15
od 3 000 do 10 000	11 až 25
od 10 000 do 50 000	15 až 35
od 50 000 do 150 000	25 až 45
nad 150 000	35 až 55

Zdroj: vlastní zpracování dle⁴⁷

Zastupitelstvo se zpravidla schází vždy podle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Zasedání zastupitelstva jsou veřejná a zápis o průběhu zasedání musí být vyhotoven a být k nahlédnutí na obecním úřadě do deseti dnů po skončení zasedání.⁴⁸

2.5.3 Rada obce

Rada obce patří mezi výkonné orgány obce a je tvořena starostou, místostarostou a dalšími volenými členy z řad členů zastupitelstva obce. Rada, pokud je v obci zřízena musí být vždy v lichém počtu, a to nejméně v pětičlenném nebo maximálně v jedenáctičlenném⁴⁹. Poklesne-li v průběhu funkčního období počet členů rady obce pod pět a nebude-li počet doplněn na nejzazším termínu zasedání zastupitelstva obce, od tohoto okamžiku její pravomoc vykonává zastupitelstvo obce, které ovšem může zcela či z části svěřit záležitosti, jež se týkají obce, starostovi. To platí i v případě, že by v průběhu funkčního období poklesl počet členů zastupitelstva obce pod 11 členů⁵⁰. Rada prvotně realizuje úkoly jí svěřené zastupitelstvem, ale také na základě svých pravomocí, které jsou jí zákonem výhradně stanoveny. Mezi její kompetence patří hlavně schvalování rozpočtu, zabezpečení hospodaření obce, může také zřizovat odbory či komise, které jí slouží jako poradní orgány,

⁴⁷ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010., s. 39.

⁴⁸ Tamtéž, s. 40-41.

⁴⁹ ERNEKER, J., KRYBUSOVÁ, M., PÁNA, L., *Systémové aspekty veřejné správy. 1. vyd.* České Budějovice: 2011., Vysoká škola evropských a regionálních studií, 110 s. Vysokoškolská učebnice., s. 65-80.

⁵⁰ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010., s. 44.

vydává nařízení obce a jiné⁵¹. Koudelka doplňuje, že mohou být též zřizovány zvláštní orgány jako je přestupková komise, povodňová komise nebo komise sociálně právní ochrany⁵². Rada obce se schází dle potřeby a tyto schůzky jsou, oproti zasedání zastupitelstva obce, neveřejné. Pořizuje se z nich zápis, který musí být uložen na obecním úřadě pro potřeby zastupitelstva obce⁵³.

2.5.4 Role starosty a tajemníka

Pro ČR je charakteristický tzv. model kolektivního vedení v závislosti na uspořádání místní samosprávy. Fundamentálním znakem takového vládnutí je rozhodování kolektivního orgánu, který přebírá veškerou zodpovědnost za učiněná rozhodnutí. V ČR tento kolektivní orgán často představuje místní zastupitelstvo, jemuž předsedá starosta. V mnoha obcích rovněž dochází taktéž k přenesení větší zodpovědnosti a kompetencí na samotného starostu, který díky zkušenostem a specifickému vnímání (starosta = lokální lídr), představuje zásadního aktéra při rozhodování o věcech veřejných. Právě leadership, stabilita, předvídatelnost v rozhodování, lidský kapitál a mnohé další proměnné představují zásadní pilíře, které mohou ovlivnit rozvojové strategie obce a aktivizovat vnější a vnitřní potenciál, umožňující naplnit tuto strategii⁵⁴. Leadership je možné definovat jako „*Takové jednání, které inspiruje nebo přesvědčí ostatní k takové aktivitě, vůči níž zpočátku existovala určitá rezistence.*“⁵⁵

Orgánem obce pro výkon samostatné a přenesené působnosti je zřízen obecní úřad, v jehož čele stojí starosta. Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou, tajemníkem a zaměstnanci obecního úřadu. Starosta řídí zastupitelstvo a radu. Starosta i jeho zástupce (místostarosta, popř. místostarostové) se volí z členů zastupitelstva a za výkon svých funkcí mu odpovídají.⁵⁶

⁵¹ ERNEKER, J., KRYBUSOVÁ, M., PÁNA, L., *Systémové aspekty veřejné správy. 1. vyd.* České Budějovice: 2011., Vysoká škola evropských a regionálních studií, 110 s. Vysokoškolská učebnice., s. 65-80.

⁵² KOUDELKA, Z., *Samospráva.* Praha: Linde, 2007., s. 215.

⁵³ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR].* Praha: Grada, 2010., s. 44.

⁵⁴ Storymaps.arcgis: *Územní diferenciacie lokálních politických elit* [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/c02c25cd197e42fe9bb3c162c2e7ad5f>

⁵⁵ LEACH, S., WILSON, D., *Přehodnocení místního politického vedení. Veřejná správa,* 2002., s. 11.

⁵⁶ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V., *Základy organizace veřejné správy v ČR.* 3. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 174-180

Mezi hlavní pravomoci starosty obce patří, v souladu s § 103 zákona o obcích, zejména:

- Reprezentuje a zastupuje obce navenek zejména při slavnostech či formálních příležitostech a zprostředkovává právní jednání po schválení zastupitelstvem.
- Rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce.
- Plní úkoly zaměstnavatele, a to vůči všem zaměstnancům obce.
- Jmenuje vedoucí odborů obecního úřadu, není-li zřízena rada obce.
- Jmenuje tajemníka obecního úřadu.
- Plní úkoly volebního orgánu při volbách do Parlamentu České republiky, do zastupitelstev krajů a do zastupitelstev obcí.
- Svěřuje výkon přenesené působnosti v určitých věcech komisím, po projednání s ředitelem krajského úřadu.
- Může vyžadovat použití Armády ČR k záchranným pracím, pokud v obvodu obce došlo k pohromě.
- Může požadovat spolupráci po Policii České republiky při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku.
- Řídí obecní policii, není-li jejím řízením pověřen jiný člen zastupitelstva obce.
- Odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok a odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce.
- Zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu

Funkce tajemníka obecního úřadu se povinně zřizuje v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 zákona o obcích v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností (tedy obcích II. a III. typu)⁵⁷. Ostatní obce mají možnost, nikoli povinnost funkci tajemníka zřídit. Tajemník plní úkoly uložené zastupitelstvem, radou nebo starostou, dále stanovuje platy všem zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu nebo vydává spisový, skartační a pracovní řád obecního úřadu, pokud jej nevydává rada⁵⁸. Dalšími úkoly tajemníka jsou například předkládat radě obce návrhy na jmenování a odvolání vedoucích odborů, určit svého zástupce, plnit funkci evidenčního orgánu atd.⁵⁹

⁵⁷Ministerstvo vnitra ČR: *Metodické doporučení-Blue_12* [online]. (PDF). 2022 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: www.mvcr.cz

⁵⁸BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009., s. 77.

⁵⁹Ministerstvo vnitra ČR: *Metodické doporučení-Blue_12* [online]. (PDF). 2022 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: www.mvcr.cz

2.5.5 Problematika rozvoje

Vzhledem k tomu, že problematiku rozvoje obcí lze chápat jako komplexní fenomén, jenž nese celou řadu aspektů, bylo využito poznatků z knihy Bernarda a kol., který vychází z konceptů Bohuslava Blažka, Murdocha a Marsdena, Perlína či Czapiewskiho a na jejichž základě dokázal úspěšně rozvinout venkovskou obec, což je takové sídlo, které nabízí uspokojující množství kvalitních ekonomických příležitostí nebo v opačném případě disponuje dostatečnou dopravní infrastrukturou, kdy obyvatelům je umožněno jednoduše za příležitosti dojet. Sídlo je populačně stabilní nebo dokonce i rostoucí, a to s vyváženou věkovou strukturou. Dále je vybaveno takovými službami, které uspokojují základní potřeby obyvatel. Nechybí ani urbanistické pojetí, či jeho atraktivita, udržitelné životní prostředí, disponuje kulturním a společenským děním, obyvatelé se zapojují do lokálního politického dění, participují na aktivitách místních sdružení a vytvářejí tak aktivní komunity⁶⁰. Tento jejich koncept vyšel z prací Blažka, jenž zmiňuje, že je důležité ne plánovat rozvoj expertně z venku, ale naopak právě potřebou obnovování sebe sama, tedy spíše ekosociálního systému, kdy je zapotřebí též přírody s lidskou spoluúčastí⁶¹. Bernard a kol. zmiňuje Murdocha a Marsdena, když cituje z monografie z roku 1996 a zmiňuje jejich několik typů venkovů dle lokálních zájmů, které v nich dominují, ale také upozorňuje na to, že zmínili, že existuje zásadní rozpor mezi zájmy střední třídy obyvatel, jež usilují o zvýšení kvality života coby nové rurality a mezi farmáři či lokální populací, jež je závislá na místní průmyslové produkci. Každé specifikum přináší určité kvality obyvatelům, které jiná prostředí nemají. Zmiňovaný Perlín ve své knize poukazuje na podstatu vzhledu obce, její vybavenosti, infrastruktury a intenzity veřejného dění. Czapiewski pak přichází s tím, že je nutno zde chápat venkovskou oblast dle ekonomických a sociálních kritérií, což rozvíjí i zmiňovaný Summers, který ještě doplňuje demografický rozvoj, jak uceleně rozvádí Bernard a kol. ve své knize⁶². I na takto podobných výše uvedených konceptech hodnotí jednotlivé obce i organizátoři soutěže Vesnice roku v Programu obnovy venkova, kde cílem této soutěže je právě snaha povzbudit obyvatele k jejich zapojení do aktivit na rozvoji své obce. Soutěž se tak snaží zveřejnit rozmanitost a pestrost u uskutečňování těchto programů a upozornit tak společnost na význam venkova. Soutěž byla poprvé vyhlášena Spolkem pro

⁶⁰ BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 20-22.

⁶¹ BLAŽEK, B., *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie*. Praha: ERA, 2004, s. 161.

⁶² BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T., ILLNER, M., VOBECKÁ, J., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011., s. 20-21.

obnovu venkova ČR v roce 1995 pod názvem “Soutěž o nejzdařilejší program obnovy vesnice”. Od roku 1996 je jedním z vyhlášovatelů Ministerstvo pro místní rozvoj a Svaz měst a obcí ČR. Ministerstvo zemědělství se mezi vyhlášovatele připojilo v roce 2007. Poslední dva roky byla z důvodu pandemie Covid-19 soutěž zrušena⁶³. Součástí a důležitým prvkem takto definovaného rozvoje je také subjektivní hodnocení daných obyvatel a jejich spokojenost v obci, nikoli jenom statistika pro každou konkrétní obec.

K problematice rozvoje by mohla napomoci participace a deliberace, které zapojují veřejnost⁶⁴, například do participativního rozpočtu, který je novým institutem financí územní samosprávy; právě i jeho prostřednictvím se zvyšuje úloha občanské společnosti při nakládání s rozpočtovými prostředky a formování života v samosprávných celcích. Pokud má být rozvoj multidisciplinární, interdisciplinární a převážně transdisciplinární, proč se nezkusit inspirovat zahraničím, kde právě participativní rozpočet umožňuje občanům spoluvytvářet budoucí tvář obce, vrací lidem důvěru v politiky a politiku a veřejným činitelům umožňuje efektivně spolupracovat s občany, prohlubuje vztah obyvatel k místu, kde žijí a vytváří odpovědné nakládání se společnými statky⁶⁵. A právě místo, kde se dobře žije, kde probíhá efektivní rozvoj obce, kde obec v čele s místními činiteli nezaostává, a tím neprohlubuje sociální nerovnosti, ale snaží se zvýšit kvalitu života svých obyvatel, čímž snižuje regionální nerovnost, je vlastně obsahem této práce.

2.5.6 Participativní demokracie

V zájmu každého politického rozhodovacího procesu, a to na všech možných úrovních správy, by měly být jak zájmy, tak i potřeby občanů. Neboť právě zájmy občanů jsou základem změny, a to přesně vystihuje jádro demokracie. Participativní procesy toto umožňují, neboť poskytují občanům možnost podílet se na rozhodování a dávat tak impulsy ke změnám. Existují různé úrovně praktik participativní demokracie, jako je informace, konzultace, dialog a partnerství a mnoho dalších modelů organizace participace. Ať už jde o uživatelsky přívětivou interaktivní domovskou stránku obce, konzultační platformu, nebo

⁶³ Vesnice roku: *Vesnice roku v Programu obnovy venkova* [online]. 2011-2022 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://www.vesniceroku.cz/>

⁶⁴ Deliberative Democracy Consortium: [online]. 2017 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://deliberative-democracy.net/>

⁶⁵ Participativní rozpočet: *Co je to „participativní rozpočet“?* [online]. 2017 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.participativni-rozpocet.cz/participativni-rozpocet/>

shromáždění občanů, vždy je cílem zapojit občany či aktéry občanské společnosti do místních, regionálních nebo celostátních rozhodovacích procesů o otázkách, které ovlivňují jejich každodenní život.⁶⁶

Takovou platformou, která sdílí úspěšné příklady participativních iniciativ, rad či kontaktů je BePART – společná iniciativa Kongresu místních samospráv, Konference INGO a Divize voleb a participativní demokracie Rady Evropy, jež se snaží povzbudit odborníky z praxe, snaží se podpořit účast občanů, inspirovat lidi, aby převzali iniciativu a zapojili se tak do politického rozhodování ve svých obcích. Platforma shromažďuje velké množství informací, ať už se jedná o výše zmíněné či o oblast městského rozvoje, genderové politiky, ochrany životního prostředí, participativní rozpočet škol (což je mocný inovativní nástroj občanské participace, který se nasazuje a implementuje po celém světě, zapojuje mladé občany do rozhodovacího procesu, povzbuzuje a rozvíjí aktivní občanství, občanskou angažovanost a také tím rozvíjí spojení s komunitou. Potenciál dětí a mladých lidí se stále více dostává do popředí jakožto důležitý faktor pro udržitelný rozvoj komunity, občanskou angažovanost a obnovu demokracie jako celku) a mnoho dalších.⁶⁷

Současná doba přináší rostoucí ekonomické, politické i ekologické výzvy, narůstá tak potřeba zapojit občany do politického rozhodování v jejich komunitách, aby jim bylo umožněno utvářet politiky, které ovlivňují jejich každodenní život, o kterém právě tato práce pojednává. Rada Evropy shromažďuje nejnovější zprávy o jejích aktivitách právě v oblasti demokracie, jako jsou aktivity na zvyšování povědomí o občanské participaci, školení pro samotné aktéry občanské společnosti a veřejné orgány o inovativních participativních nástrojích, klíčové dokumenty, standardy a pokyny Rady Evropy či inovativní praktické nástroje pro odborníky z praxe – stránky Rady Evropy tak napomáhají předávat informace aktérům, odborníkům či samotným občanům.⁶⁸

2.5.7 Politická participace občanů

V lokálním politickém prostoru se participace občanů posuzuje na základě tří aspektů. První aspekt je vyjádřen volební participací občanů ve volbách. Druhý aspekt

⁶⁶ Council of Europe: O participativní demokracii [online]. 2022 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/participatory-democracy/about-participatory-democracy>

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

zahrnuje participaci občanů prostřednictvím členství v politických stranách. Třetí aspekt zahrnuje míru participace, resp. aktivity občanů ve veřejném životě v obci⁶⁹. Občanská participace může mít i protestní podobu, zahrnující například petice, ale i akce občanského odporu. Tyto akce mohou vyústit až v účast v komunálních volbách v podobě vytvoření místního sdružení nezávislých kandidátů.⁷⁰

Za nepolitickou formu participace občanů bývají zpravidla považovány aktivity související se spolkovou a zájmovou činností. Spolkový život plní roli sociální funkce. Zájmová sdružení významně rozšiřují možnosti občanů zapojit se do veřejného života v obci⁷¹. Neziskové organizace (NO) často bývají iniciátory nejrůznějších aktivit například v sociální, vzdělávací nebo kulturní oblasti. Jedná se zejména ale nikoli výlučně o ochranu životního prostředí a ochranu a obnovu kulturního dědictví. Funkcí NO je, že dokážou poukázat na problémy, navrhnout způsob jejich řešení a tím přispět nejen k rozvoji, ale i ke zlepšení podmínek života občanů v obcích. Hovoří se proto o tzv. participativní funkci neziskového sektoru, jenž je založen na silných stránkách komunitního života, na komunikačních strategiích, na spolkovém životě a na spolupráci veřejného, soukromého i neziskového sektoru. Obce uplatňující participativní model zvyšují šance na dynamičtější rozvoj v porovnání s obcemi, které podceňují jak různé formy spolupráce, tak aktivní podíl občanů na veřejném životě.⁷²

2.6 Územní rozpočet

Obec patří mezi územní samosprávné celky. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), rozlišuje čtyři kategorie obcí, viz následující schéma.⁷³

⁶⁹ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru*: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010., s. 77.

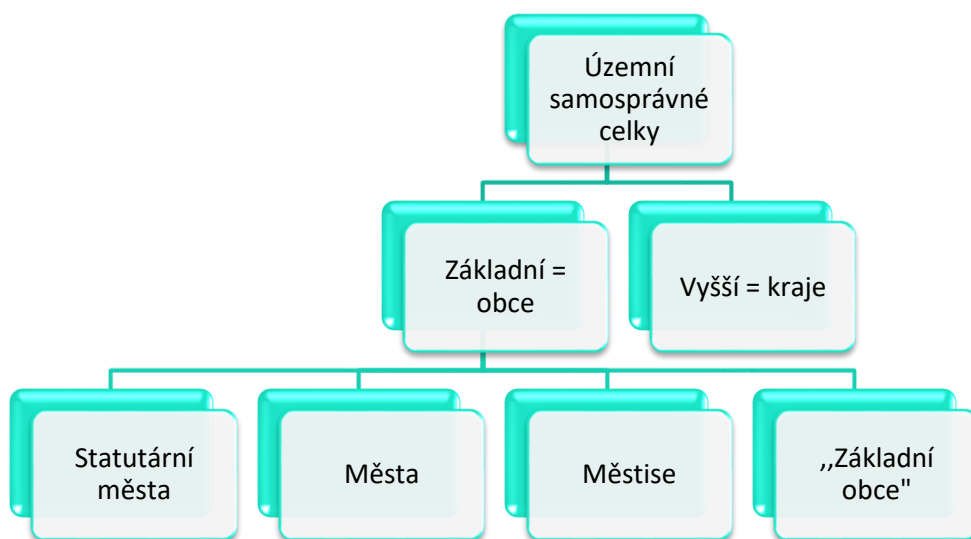
⁷⁰ ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru*: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada, 2010., s. 82

⁷¹ Tamtéž, s. 85

⁷² KADEŘÁBKOVÁ, J., PEKOV, J., *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 179

⁷³ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfcr.cz

Obrázek 1 Kategorie obcí

Zdroj: vlastní zpracování dle⁷⁴

2.6.1 Rozpočet a střednědobý výhled rozpočtu

Finanční hospodaření obcí upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Tento právní předpis upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů, stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky a řeší zřizování a zakládání právnických osob.⁷⁵

Nejdůležitějším nástrojem finančního řízení obce je rozpočet. Prostřednictvím územního rozpočtu dochází k prosazování zájmů obyvatel v dané lokalitě a realizuje se ekonomický i sociální rozvoje dané obce⁷⁶. Hospodaření obcí je závislé na struktuře majetku, daních a dotacích. Územní rozpočty a jejich kvalitu ovlivňuje ekonomický potenciál daného území. V rámci rozpočtu se bilancují příjmy a výdaje. Součástí rozpočtu jsou peněžní fondy. Rozpočet se zpracovává v třídění podle platné rozpočtové skladby dle platné vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.⁷⁷

⁷⁴ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfer.cz

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ VOJTÍŠKOVÁ, M., *Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí*. Ministerstvo vnitra ČR. Praha: 2018,

⁷⁷ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfer.cz

Rozpočet obcí plní tři základní funkce:

1. alokační: prostřednictvím finančních prostředků v rozpočtu obce se financují potřeby obce a zajištění veřejných statků
2. redistribuční: prostřednictvím přerozdělování části finančních prostředků z rozpočtu regionu do rozpočtu obcí je možné ovlivnit rovnoměrný ekonomický a sociální rozvoj v obcích
3. stabilizační: na úrovni územní samosprávy svými aktivitami ovlivňuje kvalitu života v daném území růstem ekonomického potenciálu daného území, například vybudováním technické infrastruktury.⁷⁸

Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Může být schválen jako přebytkový, jestliže jsou příjmy určeny k využití v následujícím období nebo ke splácení jistiny úvěru z předchozích let. Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů.⁷⁹

Obec sestavuje rozpočet v návaznosti na svůj střednědobý výhled rozpočtu a na základě údajů z rozpisu státního rozpočtu, z rozpočtu kraje a údajů z rozpisu rozpočtového provizoria. Současně má obec povinnost zveřejnit střednědobý výhled rozpočtu na svých internetových stránkách do 30 dnů od jeho schválení a zároveň oznámí na úřední desce, kde je zveřejněn v elektronické podobě a kde je možno nahlédnout do listinné podoby. Tímto způsobem musí být střednědobý výhled rozpočtu zpřístupněn až do schválení nového střednědobého výhledu. Připomínky k návrhu střednědobého výhledu mohou občané obce uplatnit písemně ve lhůtě stanovené při jeho zveřejnění nebo ústně při jeho projednávání na zasedání zastupitelstva obce.⁸⁰

2.6.2 Obsah rozpočtu obce

Obsahem rozpočtu obce jsou příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů. Mimo rozpočet se uskutečňují peněžní operace týkající se cizích

⁷⁸ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfcr.cz

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Tamtéž

prostředků, sdružených prostředků a podnikatelské činnosti obce. V případě, že se obec podílí na realizaci projektu spolufinancovaného z rozpočtu Evropské unie, musí rozpočet na příslušný kalendářní rok obsahovat objem finančních prostředků účelově určených na spolufinancování programu nebo projektu z Evropské unie.⁸¹

Tabulka 2 Příjmy a výdaje rozpočtu obce

Příjmy rozpočtu obce	Výdaje rozpočtu obce
<ol style="list-style-type: none"> 1. Příjmy, které vyplývají z vlastnických majetkových práv a hospodářské činnosti právnických osob, které obec zřídila nebo založila. 2. Příjmy z vlastní správní činnosti, správní poplatky, pokuty. 3. Dotace ze státního rozpočtu nebo státních fondů, dotace z kraje a výnosy na daních. 4. Podíly na příjmech z poplatků, odvodů a pokut a přijaté peněžní dary a příspěvky. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Úhrada vlastní činnosti obce v samostatné působnosti, spojené s péčí o vlastní majetek obce. 2. Zajištění výkonu státní správy v přenesené působnosti. 3. Závazky pro obec vyplývající ze smluvních vztahů a závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi. 4. Úhrada výdajů, které vznikají rozhodnutím obce jako zřizovatele a zakladatele organizací a právnických osob a úhradu úroků z přijatých půjček a úvěrů; výdaje na emise vlastních dluhopisů. 5. Výdaje na veřejně prospěšnou činnost obce, na dotace, dary a příspěvky na sociální účely.

Zdroj: vlastní zpracování dle⁸²

2.6.3 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba je základním třídícím standardem pro peněžní operace veřejných rozpočtů. Stanovuje jednotný postup podle klasifikačního předpisu vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. Umožňuje srovnatelné sledování příjmů a výdajů a salda hospodaření a financování v soustavě veřejných rozpočtů. Rozpočtová skladba stanovena vyhláškou č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, stanovuje, že se rozpočty obcí třídí podle následujících hledisek třídění příjmů a výdajů: druhového, odvětvového, konsolidačního, zdrojového a transferového.⁸³

⁸¹ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfcr.cz

⁸² Tamtéž

⁸³ Tamtéž

Tabulka 3 Hlediska třídění příjmů a výdajů rozpočtu obce

Druhové	třída 1 daňové příjmy včetně správních a místních poplatků třída 2 nedaňové příjmy z vlastní činnosti, ze sankcí, splátky půjček třída 3 kapitálové příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, darů a příspěvků třída 4 přijaté transfery (investiční a neinvestiční) třída 5 běžné výdaje obecné třída 6 kapitálové výdaje třída 7 financování
Odvětvové	1. Zemědělství a lesní hospodářství 2. Průmyslové a ostatní odvětví hospodářství 3. Služby pro obyvatelstvo 4. Sociální věci a politika zaměstnanosti 5. Bezpečnost státu a právní ochrana 6. Všeobecná veřejná správa a služby
Konsolidační	třídí příjmy a výdaje podle stupňů konsolidace; jednotkami třídění je 9 záznamových jednotek
Zdrojové	1. Podkladové 2. Prostorové 3. Nástrojové
Transferové	

Zdroj: vlastní zpracování dle⁸⁴

Velmi podobně popisují rozpočtovou skladbu autorky Kadeřábková a Peková, které uvádí, že příjmy a výdaje územního rozpočtu jsou právě podrobně a závazně členěny v tzv. rozpočtové skladbě. Ta zahrnuje systematické a přehledné třídění, umožňující následně analyzovat příjmy a výdaje v rozpočtové soustavě, v čase i prostorově, včetně komparace i pro mezinárodní srovnání. Dále umožňuje agregovat a sumarizovat příjmy a výdaje za celou rozpočtovou soustavu a zajišťovat tak potřebné informace a jejich využití v rozpočtové politice s propojením na účtování peněžních operací.⁸⁵

2.6.4 Sestavení rozpočtu obce a působnost orgánů

Podle autorky Provažníkové je územní rozpočet většinou sestavován ve dvojím průřezu, a to jako běžný a kapitálový rozpočet. Běžný rozpočet se vyznačuje bilancujícími,

⁸⁴ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfcr.cz

⁸⁵ KADEŘÁBKOVÁ, J., PEKOV, J., *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012., s. 238

pravidelně se opakujícími provozními příjmy a výdaji. Kapitálový rozpočet souvisí s financováním investičních potřeb a zahrnuje jednorázové a neopakovatelné příjmy a výdaje obce.⁸⁶

Při sestavení rozpočtu se obce zaměřují na:

- Provozní výdaje s ohledem na skutečné plnění a změnu cen energií a služeb,
- závazky vyplývající z uzavřených smluvních vztahů nebo z usnesení orgánů obce, splátky půjček, úvěrů, úroků,
- závazky z vlastní činnosti obce v samostatné působnosti včetně závazků k obcím,
- závazky vyplývající z plnění přenesené působnosti výkonu státní správy dle zvláštního zákona,
- závazky z přijatých dotací a nezbytné investice,
- tvorbu rozpočtové rezervy v případě, že příjmová stránka rozpočtu je vyšší než výdajová,
- neočekávané provozní výdaje,
- investice či jiné peněžní operace.⁸⁷

Obec má dále povinnost zveřejnit rozpočet obce. Obec zveřejní návrh rozpočtu na svých internetových stránkách a na úřední desce nejméně 15 dní před dnem zahájení projednávání na zasedání zastupitelstva obce. Přípomínky k návrhu rozpočtu mohou občané obce uplatnit písemně ve lhůtě stanovené při jeho zveřejnění nebo ústně při jeho projednávání na zasedání zastupitelstva obce. Schválený rozpočet obec zveřejní na svých internetových stránkách do 30 dnů od jeho schválení a zároveň oznámí na úřední desce, kde je zveřejněn v elektronické podobě a kde je možno nahlédnout do listinné podoby. Tímto způsobem musí být rozpočet zpřístupněn až do schválení rozpočtu na následující rok.⁸⁸

Působnost orgánů obce ve vztahu k rozpočtu:

- Obecní úřad a finanční výbor zastupitelstva obce se zpravidla podílejí na sestavení rozpočtu.
- Rada obce a zastupitelstvo obce se podílejí na projednávání návrhu rozpočtu:
- Zastupitelstvo obce schvaluje rozpočet.

⁸⁶ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada Publishing, 2009., s. 76.

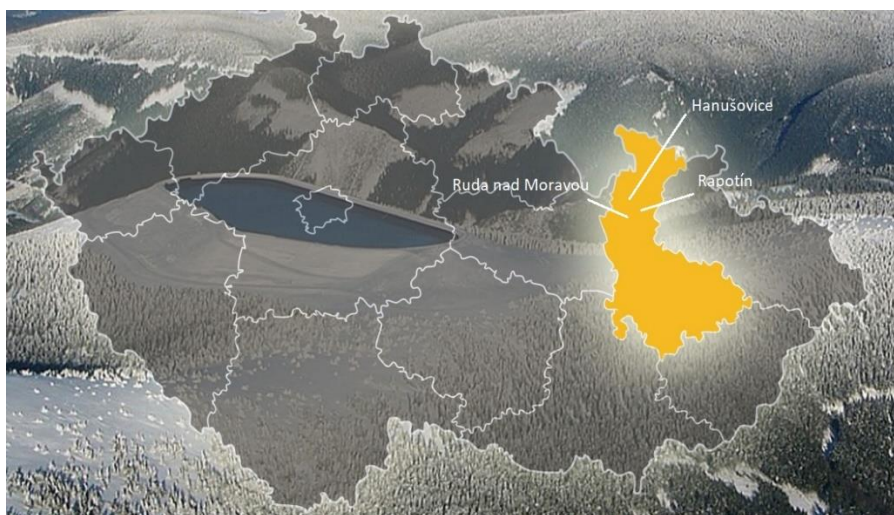
⁸⁷ Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: www.mfcr.cz

⁸⁸ Tamtéž

3 Vlastní práce

Tato práce popisuje a analyzuje vybrané územní samosprávy, jejich hospodaření a rozvoj. K šetření byly vybrány tři obce ze severu Olomouckého kraje, nacházející se v okrese Šumperk, který v rámci kraje sousedí na severu s okresem Jeseník, na jihovýchodě pak s okresem Olomouc, na východě sousedí s okresem Bruntál Moravskoslezského kraje a na západě a jihozápadě s okresy Ústí nad Orlicí a Svitavy Pardubického kraje. Ze severozápadu je okres vymezen státní hranicí s Polskem. Sledované obce jsou součástí Jesenicka a v minulosti toto území bylo nazýváno jako bohaté Sudety. Nachází se zde dvě chráněné krajinné oblasti, a to Jeseníky a částečně Litovelské Pomoraví, dále jsou zde čtyři národní přírodní rezervace, jako je Králický Sněžník, Praděd, Rašeliniště Skřítek a Šerák-Keprník a dalších třináct přírodních rezervací⁸⁹. Předmětem výzkumu byly venkovské obce s pověřeným obecním úřadem, a to Ruda nad Moravou (2512 obyvatel) a Rapotín (3291 obyvatel) a město Hanušovice (3104 obyvatel). Výběr venkovských obcí se uskutečnil na základě osobních vazeb autorky práce k této lokalitě s cílem identifikovat zásadní sociokulturní a ekonomické odlišnosti projevující se v péči o všestranný rozvoj svého území a potřeb obyvatel.

Obrázek 2 Olomoucký kraj

Zdroj: vlastní zpracování dle⁹⁰

⁸⁹ Český statistický úřad: *Charakteristika okresu Šumperk* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11276/17843188/okres_Sumperk.pdf

⁹⁰Portál Cenia: *Územní energetická koncepce Olomouckého kraje 2015-2040* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-02]. Dostupné z:

https://portal.cenia.cz/eiasea/download/U0VBX01aUDI0M0tbfmF2cmhfNjAwNzYxMDQ1NjQxMTQxMTUzNi5wZG9Y/MZP243K_navrh.pdf

3.1 Charakteristika obce Hanušovice

Obec Hanušovice se nachází na severozápadě asi 17 km od Šumperka v Olomouckém kraji. Obec leží výrazně v kopcovitém terénu, samotný intravilán města se pak nachází v docela úzkém údolí na soutoku řeky Moravy a říčky Branné. V katastru obce se pak nachází přírodní park Poláchovy stráně – Výří skály, které jsou chráněny i jako evropsky významná lokalita.

Převážná většina katastru je pak pokryta ptačí oblastí Kralický Sněžník. Obec se celkově rozkládá na ploše 3 681 ha s nadmořskou výškou 372 m až 992 m.⁹¹ Město Hanušovice přijalo heraldický městský znak 23. března 1978, v nezměněné podobě ho užívá dosud. Znak má podobu modrého štítu se zlatou hlavou, v ní se nachází modrý květ lnu s jehličnatým stromem po stranách, v hlavním poli je umístěné stříbrné ozubené kolo a pod ním dva zkřížené zlaté klasy.

Obrázek 3 Obec Hanušovice

Zdroj: Obec Hanušovice

⁹¹ Hanušovice - Povodňový plán města: Charakteristika zájmového území [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/han_charakteristika-zajmoveho-uzemi/

3.1.1 Historický vývoj obce Hanušovice

Město Hanušovice se nachází na severozápadě Markrabství moravského. Založení obce se datuje na přelomu 13. a 14. století za první rolnické kolonizace. Listina šlechtice Jana Wüsthuba poskytuje první písemnou zmínku o obci, tyto prameny praví, že tento šlechtic 3. května 1325 tehdy odevzdal městečko Goldek, nyní nazývané Staré Město pod Sněžníkem, spolu s dalšími deseti vesnicemi do rukou cisterciáckému klášteru v Kamenci. Jedna z těchto odevzdaných vesnic byly pozemky obce Joannis villa nazývaná Hannsdorf, tedy Hanušova neboli Janova ves. Název obce byl odvozen od svého lokátora Hanse, který obec vyměřil, přivedl kolonisty a stal se prvním rychtářem. Příchozími obyvateli byli převážně Němci ze Slezska a z podhůří Krkonoš. Založení obce bylo z iniciativy kolštejské vrchnosti nyní pod názvem Branná. Město Hanušovice zůstalo součástí panství Kolštejn až do revoluce 1848. Od roku 1850, kdy byla zrušena vrchnostenská správa, byly Hanušovice již součástí politického okresu Šumperk a soudního okresu Staré Město pod Sněžníkem⁹². Kolem roku 1595 přibyla na jižním okraji Hanušovic ves Holba, název vsi byl odvozen od rozmístění staveb, které byly pouze po jedné straně silnice. Tato ves se pak v roce 1923 administrativně přičlenila k Hanušovicím a ty byly povýšeny na městys, poté 3. května 1975 byly povýšeny na město.

Průmyslový rozmach v 19. století měl pro obě obce podstatný význam, neboť Vídeňský spolek pro pěstování lnu a konopí zde založil průmyslovou přípravnu lnu. Šumperský podnikatel Eduard Oberleithner a spol. v roce 1857 uvedl do provozu přádelnu, která měla i pobočku v sousední Holbě. Přádelna tak mohla zaměstnávat 800 zaměstnanců⁹³, Gába, Jokl uvádí, že společnost Hannsdorfer Mechanische Flachsspinnerei von Oberleithner und Co., Mährisch-Schönberg (Hanušovická mechanická přádelna lnu Oberleithner a spol., Šumperk) zaměstnávala přes tisíc zaměstnanců, a také poskytovala práci pěstitelům lnu, tírny, bělidla, tkalcovny nebo i formany. Společnost také vybudovala soukromé školy nebo kolonii menších dělnických domů. Dalším podstatným krokem bylo založení pivovaru Holba v roce 1874, jehož správu kontrolovaly šumperské rodiny Oberleithnerů a Chiariů⁹⁴. K pivovaru ještě přibýly tři menší podniky na výrobu zemědělských strojů, velká parní pila

⁹² GÁBA, Z., a JOKL, V., *Hanušovice v proměnách času*. I. Vydání. Štítý: VEDUTA, 2010., s. 7-9

⁹³ Znáte mapu.cz: *Historie Hanušovic* [online]. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z: <https://www.znatemapu.cz/zpravodajstvi/historie-hanusovic>

⁹⁴ GÁBA, Z., a JOKL, V., *Hanušovice v proměnách času*. I. Vydání. Štítý: VEDUTA, 2010., s. 23-42

lichtenštejnského velkostatku, jehož kníže Liechtenstein sídlil ve Vídni, dále malá chemická továrna, koželužna a sodovkárna. V roce 1873 přispělo k růstu otevření železniční tratě na trase Šternberk – Šumperk – Hanušovice a Králíky. V roce 1888 pak vzniklo spojení přes Frývaldov tedy Jeseník – Olomouc – Bruntál – Glucholazy. Spojení mezi Hanušovicemi a Starým Městem pod Sněžníkem pak umožnila lokální trať, která vznikla v roce 1905. V období druhé světové války pak byla na pozemcích hanušovické přádelny zřízena pobočka koncentračního tábora Gross Rosen. Bylo zde umístěno asi 250 polských židovských žen. I po konci druhé světové války a po odsunu německého obyvatelstva v letech 1945 až 1946, stále v obci pokračoval průmyslový rozvoj, přádelny v té době byly začleněny do národního podniku Moravolen Šumperk, pivovar Holba se stal závodem Severomoravských pivovarů, přádelnu na Holbě po zrušení v roce 1956 nabyl výrobce traktorů závod Zetor Brno a areál se tak stal jeho pobočným závodem. Ze sodovkárny se stal závod Severomoravských pekáren.⁹⁵

3.1.2 Občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a kultura v obci Hanušovice

Dopravní spojení je zajištěno vlakovou i autobusovou dopravou. Hanušovice se mohou pyšnit od roku 2021 zrekonstruovaným vlakovým nádražím, nádražní budova se vskutku změnila k nepoznání, neboť nádraží patřilo k jedněm z nejošklivějších nádraží v Olomouckém kraji. Po velmi rozsáhlé rekonstrukci, jež začala v roce 2019, dostalo nádraží původní noblesní podobu z přelomu 19. a 20. století. Rekonstrukce vyšla na 51 milionů korun. Vedení obce připravuje i revitalizaci přednádražního prostoru, do kterého bude přemístěno autobusové nádraží a vytvoří se tak vhodný přestupní uzel. Revitalizace by měla dle odhadů starosty začít do dvou let⁹⁶. Obcí procházejí tři silnice druhé třídy a několik silnic třetí třídy. Obec disponuje veškerou základní občanskou vybaveností, jako je základní škola pro první i druhý stupeň, mateřská škola, Centrum, které poskytuje dětem potřebné místo na hraní a setkávání se, dále pak zdravotní středisko, kde jsou praktičtí lékaři pro děti a dorost, pro dospělé, kožní ambulance, dvě lékárny, neurologie, oční optika, ordinace duševního zdraví, ORL ambulance, ortopedie, pohotovost, rehabilitace, urologie, a zubní ambulance, dále se pak v obci nachází veterinární ambulance, městská policie, domov

⁹⁵ GÁBA, Z., a JOKL, V., *Hanušovice v proměnách času*. I. Vydání. Štítý: VEDUTA, 2010., s. 23-42; Znáte mapu.cz: *Historie Hanušovic* [online]. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z: <https://www.znatemapu.cz/zpravodajstvi/historie-hanusovic>

⁹⁶ Šumperský deník: *Patřilo k nejošklivějším, nyní nádraží zdobí Hanušovice. Proměna vás dostane* [online]. [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/patrila-k-nejosklivejsim-kraji-nyni-budova-nadrazi-hanusovice-zdobi-20210909.html

s pečovatelskou službou. Na své si přijdou i zájemci o kulturu, která je bohatě zastoupena. V obci je jak městská knihovna, tak kulturní dům, kde probíhají různé výstavy, přednášky, plesy a podobně, dále je v obci například pivovarské muzeum Holba. Z památek je také třeba uvést památkově chráněný barokní farní kostel sv. Mikuláše, který byl původně postaven v renesančním slohu v roce 1656⁹⁷ a do dnešní podoby byl přestavěn v roce 1738, dále barokní socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1748, barokní kaple Obětování P. Marie z roku 1725 a bývalá rychta č. 58 z první poloviny 19. století. Rovněž je tu zastoupení řada obchodů s potravinami a jeden supermarket, dále čerpací stanice, autoservis, restaurace, ubytování, pobočka České spořitelny, kadeřnictví či krejčovství. Ze sportovního odvětví je v obci zastoupen tenisový klub, který sousedí vedle s fotbalovým klubem, dále 25. února 2022 byl slavnostně otevřen pension Formanka, která je založen na samoobslužném systému, otevírací doba bývá od 9 do 22 hodin, v pátek a v sobotu až do 24 hodin, je to místo pro setkávání se s možností zahrát si karty, šipky, stolní fotbal, kulečnick, ale především bowling.⁹⁸ 28. února 2022 bylo na radě města dohodnuto, že pension Formanka poskytne útočiště pro cca 25 ukrajinských uprchlíků, které ubytuje, poskytne jídlo a potřebný materiál.⁹⁹

Obrázek 4 Zrekonstruované nádraží v Hanušovicích

Zdroj: Šumperský deník¹⁰⁰

⁹⁷ DOUBRAVSKÝ, Z., *Hanušovice*. Hanušovice: Město Hanušovice, 2015., s. 15-16

⁹⁸ Hanušovice. *Organizace*. [online]. [cit. 2021-09-06]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/organizace/>

⁹⁹ Hanušovice: *Hanušovický zpravodaj 03/2022* [online]. (PDF). [cit. 2022-03-07]. Dostupné z:

https://www.hanusovice.info/modules/file_storage/download.php?file=47826a6b%7C284&inline=1

¹⁰⁰ Šumperský deník: *Patřilo k nejošklivějším, nyní nádraží zdobí Hanušovice. Proměna vás dostane* [online]. [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/patrila-k-nejosklivejsim-kraji-nyni-budova-nadrazi-hanusovice-zdobi-20210909.html

3.1.3 MAS

Nezisková organizace Místní akční skupina Horní Pomoraví vznikla v roce 2006 s cílem podpory udržitelného rozvoje regionu, neboť podhorská oblast v příhraničním území je poměrně ekonomicky slabá. V rozvoji se snaží efektivně využívat místních zdrojů a spolupracuje s širokou škálou partnerů. Její úkoly spočívají v hledání finančních, vzdělávacích či organizačních zdrojů v rámci strategického plánu LEADER. Vyhlašují nabídku finanční podpory pro regionální projekty a pomáhají žadatelům rozvíjet a realizovat jejich plán. Kromě toho také využívají krajské granty, programy revitalizace venkova, programy Státního fondu životního prostředí a další zdroje.

MAS Horní Pomoraví provozuje Informační centrum v Hanušovicích. Jsou zakladateli Regionální ochranné známky JESENÍKY (ochranná známka představuje originální výrobky z regionu Jeseník. Zahrnuje řemeslné výrobky, místně pěstované potraviny a zemědělství a stravovací služby a ubytovací zařízení.) Zabývají se dlouhodobými projekty v oblasti vzdělávání, dlouhodobě pomáhají nezaměstnaným lidem v regionu a snaží se je vrátit na trh práce. Dále pořádají virtuální univerzity pro seniory, kterým umožňují další vzdělávání, možnosti pohybových aktivit, a tak zapojují seniory do aktivního životního stylu. Dále spolupracují s dalšími nevládními organizacemi na zlepšení kvality života sociálně slabých lidí v regionu.¹⁰¹

3.1.4 Území obce Hanušovice a její obvody

Katastrální území obce Hanušovice se skládá z dalších malých obcí a osad. Těmi jsou Hynčice nad Moravou, Potůčnick, Vysoké Žibřidovice a Žleb.

Hynčice nad Moravou se rozkládají na ploše 486 ha s nadmořskou výškou 642 m. Lemuje je řeka Branná a tok Moravy. Název Hynčice je odvozen od jména Hynek, německy Heinz.

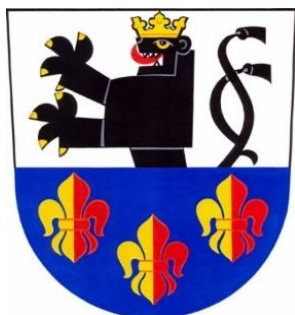
Potůčnick byl založen v 16. století a rozkládá se na ploše 276 ha v Hanušovické vrchovině s nadmořskou výškou 550 m. Místo je hojně navštěvováno, neboť se zde nalézá poutní místo sv. Anny s malou kaplí, kde pramení voda, které jsou přisuzovány léčivé účinky.

¹⁰¹ MAS Horní Pomoraví: *Informace* [online]. 2004 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://mashp.cz/>

Vysoké Žibřidovice se rozkládají na ploše 897 ha s nadmořskou výškou 435 m až 992 m. Již v 16. století zde byla fara, která ovšem zanikla za třicetileté války. Na místě staršího dřevěného kostela byl počátkem 18. století vystavěn nový kostel sv. Linharta z let 1714 až 1721, při němž byla v roce 1735 zřízena škola a v roce 1784 obnovena fara. Fara slouží dosud a ze školy se stalo po rozsáhlé a velmi zdařené rekonstrukci soukromé ubytování.

Žleb, kterému se dříve říkalo Valteřice, má katastrální území o velikosti 620 ha, jeho nadmořská výška je v rozmezí od 412 m do 700 m. Osada se rozprostírá v rozevírajícím se údolí Žlebského potoka. Místo je navštěvováno pro jeho přírodní zajímavost Žlebské vodopády.¹⁰² V posledních letech turisté procházejí touto osadou a přicházejí k ikonograficky ojedinělé klasicistní soše Krista na hoře Olivetské, která pochází z roku 1780, nacházející se v polích nad obcí Vysoké Žibřidovice a Žleb.¹⁰³

3.2 Charakteristika obce Rapotín

Obec Rapotín se nachází v Olomouckém kraji, v okrese Šumperk. Katastrální výměra obce činí 1403,62 ha se střední nadmořskou výškou 345 m. Počet obyvatel k 1.1. 2022 čítá 3 271 s průměrným věkem 42,2. Obec v délce osmi kilometrů sahá od města Šumperk až po zámek ve Velkých Losinách. Na východní straně obce leží sousední obce Vikýřovice a Petrov nad Desnou, od Rapotína je dělí řeka Desná a na západní straně kopcovitý terén Hanušovické vrchoviny, kde se nacházejí Městské skály s nadmořskou výškou 675 m a Bukový kopec, který má nadmořskou výšku 641 m.¹⁰⁴ Obecní symbolika využívá symboliky Žerotínů. Znázorňuje je rostoucí černý korunovaný dvouocasý lev se symbolikou Panny Marie, kterou představují lilie v děleném štítě. Lilie jsou navíc pojaty v erbovních barvách Lichtenštejnů, stavebníků současného rapotínského kostela v barvě zlaté a červené. Doplňující modrá barva symbolizuje říčku Desnou, protékající katastrem obce, která odděluje obec Rapotín od sousední obce Vikýřovice. Znak byl obci udělen 17. ledna 1997.

¹⁰² DOUBRAVSKÝ, Z., *Hanušovice*. Hanušovice: Město Hanušovice, 2015., s. 247-281

¹⁰³ Lysá Hora: *Historie místní části Vysoké Žibřidovice* [online]. 2003 [cit. 2021-08-18]. Dostupné z: <https://www.lysahora.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=96259>

¹⁰⁴ Rapotín: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/>

Obrázek 5 Obec Rapotín

Zdroj: Obec Rapotín¹⁰⁵

3.2.1 Historický vývoj obce Rapotín

Obec byla založena německými kolonisty ve 13. století. V té době obec spadala do kraje Šumperka a Branenska pod správu zeměpánů, kteří jednotlivé obce přenechávali do zástavy různým šlechtickým rodům. K vlastníkům patřili zejména Čeněk z Lipé, Eberhard z Kunštátu, Beneš z Valdštejna, Bernard z Cimbuku, Jan Tunkl ze Zábřeha a nakonec patřila Janu staršímu ze Žerotína. Za dob panovníků Žerotína se povstali v roce 1620–1621 sedláci proti vrchnosti, avšak neúspěšně. Ani další vzpoura proti panovníkům v letech 1659–1662 neskončila dle očekávání a byli popraveni tři vůdci vzpoury. Druhá polovina 17. století přinesla občanům údolí Desné čarodějnické procesy, kde inkviziční soud na zámku ve Velkých Losinách za řízení Františka Bobliga nechal zaživa upálit nebo stít 56 lidí, z toho bylo sedm žen domnělých čarodějnic z Rapotína. Na uctění památky upálení těchto žen, byl postaven čarodějnický sloup v roce 1678.¹⁰⁶

V letech 1714 až 1715 obci zasáhla morová epidemie, která se šířila napříč celou Evropou, při níž zemřelo 74 obyvatel obce. Další rána přišla v roce 1855 kdy se v obci

¹⁰⁵ Rapotín: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/>

¹⁰⁶ Rapotín: *Historie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/obec/informace-o-obci/historie/>

rozšířila cholera a zahynulo na 264 občanů. K věčnému odpočinku byly oběti pochovány ve společném hrobě na hřbitově již vyhořelého a zaniklého petrovského kostela, neboť v Rapotíně byl hřbitov zrušen v roce 1833¹⁰⁷. Původní gotický kostel v Rapotíně, který byl zasvěcen sv. Jakubovi Většimu, nechal postavit v roce 1494 Jan st. ze Žerotína, byl zbourán a na jeho místě byl roku 1874 vystavěn firmou J. Baiera podle architekta E. Etmaera ve stylu tzv. Alpské gotiky a cenu 80 000 zlatých současný kostel, který je zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie. Tento kostel byl zbudován dle plánů Ing. Eduarda Rittera, rytíře z Etmayeru. V roce 1874 byly v kostele instalovány varhany, které byly vyrobeny pro Světovou výstavu ve Vídni krnovskou firmou Rieger Orgelbau. Ve věži visí také dva zvony ulité od zvonařky Laetitie Dytrychové z velmi proslulé zvonařské dílny z Brodku u Přerova. Dále v kostele visí křišťálový lustr a tři šestiramenné lustry, které pochází přímo z již dnes zrušených rapotínských skláren. Dalšími skvosty z roku 1929 jsou pak okenní vitráže z brněnské umělecké dílny Říha. Povodeň, která se obcí prohnala roku 1997 poničila podlahy a v roce 2000 tak proběhla rozsáhlá rekonstrukce kostela. Od roku 2006 patří kostel mezi chráněné nemovité památky České republiky.¹⁰⁸

Údolí řeky Desné je po mnoho staletí vstupní bránou Hrubého Jeseníku, a tak od nepaměti zde vedla stará cesta, která v roce 1839 prošla rekonstrukcí a byla zbudována nová zemská silnice směrem do Ostravy, která vede přes Rapotín, Petrov a Sobotín. Další výstavbou pak byla železniční trať, která byla uvedena do provozu v roce 1871 a vede přes Vikýřovice, Rapotín, dále přes Petrov nad Desnou až do Sobotína. V roce 1904 byla trať rozšířena o směr na Kouty nad Desnou¹⁰⁹. Trať prošla po povodni v roce 1997 rekonstrukcí, což vedlo k založení Svazku obcí údolí Desné. Toto sdružení získalo železniční trať do svého majetku s názvem „Železnice Desná“, trať je stále hojně využívána.¹¹⁰

V roce 1829 byly v obci zřízeny sklárny, které byly přeloženy z již zaniklé osady Andělské Žleby a dnešní označení spíše přežívá pod dnešním názvem zástavby Annín¹¹¹.

¹⁰⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. Rapotín. *Z historie a současnosti obce*. Obec Rapotín, 2014., s. 48 - 49

¹⁰⁸ Hradycy.cz: *Kostel Nanebevzetí Panny Marie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.hradycy.cz/kostel-nanebevzeti-panny-marie-rapotin>; Turistika.cz: *Rapotín - kostel Nanebevzetí Panny Marie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/rapotin-kostel-nanebevzeti-panny-marie/detail>

¹⁰⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. Rapotín. *Z historie a současnosti obce*. Obec Rapotín, 2014., s. 242

¹¹⁰ Obec svazku: *Svazek obcí údolí Desné* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.udoli-desne.cz/>

¹¹¹ Turistika.cz: *Andělské Žleby* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/andelske-zleby/detail>

Provoz sklárny byl ovšem nerentabilní, a to i přesto, že továrna patřila ke špičkovým producentům osvětlovacího skla. Výrobky z této továrny putovaly do Ruska, Anglie, Německa, Itálie či Jižní Ameriky. Dokonce v 80. letech 20. století vyhrála rapotínská sklárna konkurs na výrobu komponentů lustrů pro mešitu v Mekce, kde prostory poutního chrámu osvětlují prostory dodnes. Přesto kvůli ekonomickým problémům společnost padla do konkurzu a 28. února 2009 definitivně skončil provoz rapotínské sklárny. Jejich historie je nyní k prohlédnutí v Muzeu rapotínské sklárny.¹¹²

Mezi roky 1925 a 1926 byl v obci postaven obecní úřad, který se využíval jak pro administrativu, tak z jedné části pro služební i nájemní byty. V roce 1939 byl zřízen občanský úřad spolu s hlavním představitelem Ottem Teislerem, kterého vystřídal velmi brzy Heinrich Folle. Po osvobození sovětskou armádou od vlády nacismu a gestapa v roce 1945 docházelo v obci k výměně složení obyvatelstva, kdy se do obce vrátili Češi, kteří v roce 1938 uprchli před nacisty, poté občané z okolních vesnic i z jiných krajů. V roce 1948 se Rapotín spojil se Šumperkem, ale pro četné námitky občanů byl od roku 1951 opět samostatnou obcí.¹¹³

Ve druhé polovině 60. let a 70 let docházelo v obci k velkému rozvojovému potenciálu, kdy byla dokončena stavba kulturního domu, byly vybudovány jesle, zrekonstruována základní škola, vystavěny dvě prodejny s potravinami, dále bylo vybudováno sportovní hřiště spolu se šatnami, klubovnou a sociálním zařízením a jiné. Spolu s výstavbou vyjmenovaného probíhala paralelně výstavba vodovodu, který vedl až z Koutů nad Desnou. Tou dobou bylo vystavěno jedenáct panelových domů, proběhla rekonstrukce zdravotního střediska, úprava komunikace či oprava veřejného osvětlení.¹¹⁴

V roce 1976 se k Rapotínu připojila obec Rejchartice včetně osad Nové Domky a Ludvíkov, následně pak 1. ledna 1985 se Rapotín připojil k městu Šumperk. Po 17. listopadu 1989 kdy nastaly převratné změny na celém území české republiky, došlo

¹¹²Šumperský deník: *Sklárny proslavily Rapotín po celém světě. František Kašík chce pro ně muzeum* [online]. 2016 [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/sklarny-proslavily-rapotin-po-celem-svete-frantisek-kasik-chce-pro-ne-muzeum-20160406.html

¹¹³Rapotín: *Historie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/obec/informace-o-obci/historie/>

¹¹⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. Rapotín. *Z historie a současnosti obce*. Obec Rapotín, 2014., s. 115

k 1. lednu 1991 k oddělení Rapotína i Rejchartic od Šumperka, a to dalo vzniku Obecního úřadu Rapotín.¹¹⁵

3.2.2 Občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a kultura v obci Rapotín

Dopravní spojení do obce je zajištěno jak vlakovou, tak autobusovou dopravou. V roce 2012 se obyvatelé Rapotína dočkali otevření první cyklostezky, která vedla ze Šumperka po hospodu Zlatá Hvězda v Rapotíně. Cyklostezka byla v průběhu roku 2013 prodloužena až ke křižovatce Kulturního domu. Obec stále rozšiřuje rozvoj cykloturistiky a využívá dotace například na zbudování odpočinkového místa pro cyklisty a podobně. V obci se dále nachází zdravotní středisko, kde je praktický lékař pro děti a dorost, praktický lékař pro dospělé, gynekologická ambulance, ušní, nosní, krční, rehabilitace, zubní ordinace či veterinární ordinace.

Obec také provozuje dům s pečovatelskou službou o dispozici 22 bytů, z toho osmnáct jednolůžkových pokojů čtyři dvoulůžkové pro 26 občanů z Rapotína a z blízkého okolí. V obci se nachází mateřská škola, základní škola pro I. stupeň a obecní knihovna.

V obci působí několik sportovních klubů a ze strany obce jsou každoročně podporovány. Největší sportovní složkou je TJ Jiskra Rapotín, která zahrnuje oddíl kopané, volejbalu a cvičení žen. Další fungující organizací je cyklistický klub Buldoci Rapotín, jedná se o občanské sdružení, které vzniklo v roce 2000 a hlavním cílem je účast na cyklistických závodech a pořádání cyklistických akcí pro veřejnost a mládež. Dalším je pak Sdružení volejbálek ŽD, které vzniklo v roce 2013 a sdružuje obce v povodí řeky Desné. Nejnovějším pak sportovním klubem, založeným v roce 2021 je Krasobruslařský klub Rapotín, z.s. Jeho účelem je podporovat a rozvíjet zájmové i výkonnostní krasobruslení, je určen pro všechny věkové kategorie.

V tomto roce bude nejen pro občany Rapotína otevřeno další sportovní zázemí, a to driving range o délce 270 m, kde si na své přijdou zájemci o golfovou hru s prozatím na cvičných plochách. Tímto sportovní zázemí obce nekončí, neboť obec disponuje velkým

¹¹⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. Rapotín. *Z historie a současnosti obce*. Obec Rapotín, 2014., s. 115

multifunkčním hřištěm, které smí využívat jak maminky s dětmi, tak všechny věkové kategorie od nejmladších po nejstarší, viz následující obrázek 6¹¹⁶

Obrázek 6 Multifunkční hřiště v obci Rapotín

Zdroj: Obec Rapotín¹¹⁷

3.2.3 Dobrovolné svazky obcí

Svazek obcí Údolí Desné byl založen zakladatelskou smlouvou 16. října 1997, kterou podepsala obec Rapotín, Velké Losiny, Sobotín, Loučná nad Desnou a Vikýřovice. Vznik tohoto svazku započala povodeň v roce 1997, která díky této tragické události spojila poničené obce a dodala jim novou sílu. Společně se vypořádaly s touto nešťastnou přírodní situací a spolu dokázali zprovoznit i poničené železniční tratě spojující obce Vikýřovice, Rapotín, Velké Losiny (Bukovice, Maršíkov, Žárová), Loučná nad Desnou (Kouty nad Desnou, Rejhotice, Přemyslov, Filipová, Kociánov), Petrov nad Desnou (Terezín), Sobotín (Klepáčov, Rudoltice), Rejchartice, Hraběšice, Vernířovice. Posléze se svazek obcí rozrostl o obce Hraběšice, Rejchartice, Vernířovice a Petrov nad Desnou. Finanční zdroje svazku obcí pak jsou příspěvky členů svazku či jiných FO a PO, dále dotace a jiné finanční výpomoci.

¹¹⁶ Rapotín: *Sport* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/obec/sport/>; Rapotín golf club: *O Golf Clubu* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://golfrapotin.cz/>

¹¹⁷ Rapotín golf club: *O Golf Clubu* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://golfrapotin.cz/>

Předmětem činnosti svazku obcí, sídlícím na Obecním úřadě v Rapotíně, je vyvíjení činností směřujících k získání podpory pro realizaci určených cílů, a to zejména prostředků pro realizaci investic, které budou sloužit k zabezpečení veřejných potřeb regionu. Takový je například zabezpečené dopravní obslužnosti, zkvalitňování bytového a nebytového fondu a zkvalitnění školské vybavenosti. Mezi významné komunitní spolupráce pak patří založení tzv. „svazkové školy“ – Základní a Mateřské školy Údolí Desná. Svazek obcí je také zapojen do koordinace dopravy v Olomouckém kraji v rámci KIDSOK, neboť doprava představuje jednu z nejdůležitějších charakteristik ovlivňujících tok investic, kapitálu, turistů a dalších ekonomických příležitostí každého regionu.¹¹⁸

3.3 Charakteristika obce Ruda nad Moravou

Obec Ruda nad Moravou je součástí Olomouckého kraje, okresu Šumperk. Obec se nachází v nadmořské výšce 315 až 345 m kolem pravého břehu řeky Moravy. Katastrální výměra je 2501 hektarů. Severojižní strana obce je lemována Hanušovickými pahorkatinami, dále na západní straně se rozprostírají hřebeny Žďáru a z východní strany pak svahy Blýskače. Přibližně před sto lety byly při geologickém průzkumu ve hřebenech Žďáru nalezeny krystaly zirkonu, které jsou nyní uloženy v přírodopisném muzeu ve Vídni.¹¹⁹ Návrh znaku představuje červený štít a na něm stříbrné trojvrší s modrým vlnitým břevnem, stříbrný listnatý strom se zlatým kmenem provázený dolů do oblouku šesti zlatými hvězdami. V koruně stromu kosmý mlátek šikmo podložený želízkem v barvě modré.

¹¹⁸ Obec svazku: *Svazek obcí údolí Desné* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.udoli-desne.cz/>

¹¹⁹ WINTER, M., *Z historie obce Ruda nad Moravou do roku 1945. Příběhy starých chalup a staveb*. Ruda nad Moravou: nákladem vlastním, 2009., s.14

Obrázek 7 Obec Ruda nad Moravou

Zdroj: Obec Ruda nad Moravou¹²⁰

3.3.1 Historický vývoj obce Ruda nad Moravou

Počátkem 14. století se v pramenech objevují první zmínky o obci pod latinským názvem *Ferreus Mons* (Železná hora). Český název obce je spojen s dobýváním železné rudy, odvíjí se tak od minulosti, kdy se v místě ruda těžila. V 1880 se k názvu přidělil přírvlastek "nad Moravou" z důvodu odlišnosti vesnice od jiných lokalit stejného jména. Těžení rudy je pak připomínáno mimo jiné i postavou horníka při práci, která je vyobrazena na obecní pečeti ze 17. stol. V roce 1896 byla obec rozdělena na dvě samostatné obce českou Horní Rudu a německou Dolní rudu. Po I. světové válce v roce 1920 byly obce opět sloučeny.¹²¹ Od prvních zmínek o obci je v obci již kostel i fara a od roku 1350 patřila obec k nově vytvořenému biskupství v Litomyšli. Dříve obec patřila k zábřežskému panství pánů ze Šternberka. V roce 1397 markrabě přidělil obec spolu s dalšími osmi vesnicemi Petrovi z Kravař a v té době se tak začal vytvářet zárodek budoucího rudského panství. Rudské panství vlastnili od roku 1447 Tunklové z Brníčka, Mikuláš Trčka pak vlastnil panství od roku 1508 až 1512, a poté až do konce 16. století jej vlastnili páni z Boskovic. V roce 1596 koupil rudské panství Jan ml. ze Žerotína, majitel Velkých Losin, rudské panství bylo

¹²⁰ Ruda nad Moravou: *Informace* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: www.facebook.com/obecrudanadmoravou/

¹²¹ WINTER, M., *Z historie obce Ruda nad Moravou do roku 1945. Příběhy starých chalup a staveb*. Ruda nad Moravou: nákladem vlastním, 2009., s.14

vyňato ze zábřežského panství a tvořilo jej 17 vesnic. Nový majitel Bernard ze Žerotína nechal postavit počátkem 17. století v obci Ruda renesanční zámek. Po porážce na Bílé hoře bylo panství zkonfiskováno a v roce 1622 získal rudské panství Karel z Lichtenštejna. Zámek byl ovšem za třicetileté války značně poničen, přišel o podstatné vybavení. Znárodněním po první světové válce se zámek začal využívat pro potřeby zřízení školy a lesní správy.¹²²

3.3.2 Občanská vybavenost, dopravní infrastruktura a kultura v obci Ruda nad Moravou

Občanská vybavenost obce je na dobré úrovni. V obci se nachází základní škola pro čtyři sta žáků I. i II. stupně. V roce 2011 obec alokovala část financí na modernizaci učeben pro ICT a učebny jazyků a již v roce 2009 proběhla rozsáhlá rekonstrukce školy ve výši 11 016 167 Kč. Poměrně nedávno byla ke škole přistavěna velká tělocvična, která slouží jak žákům základní školy, tak i veřejnosti, dále mateřská školka pro tři třídy, která je umístěna v klidové zóně části obce, školka dostala novou podobu, kdy v roce 2010-2011 proběhlo zateplení obvodového pláště objektu a proběhla výměna oken a dveří. Obec má i kulturní zařízení jako je místní kulturní dům, knihovna či římskokatolická farnost. Dále se zde nachází zdravotní středisko s lékárnou. Základní zdravotní vybavenost je tak zajištěna praktickými lékaři pro děti a dorost, pro dospělé, ženským lékařem a zubními lékaři. V obci se také nachází veterinární ambulance, dále restaurace, benzínová pumpa, obchody jak potravinové, tak s průmyslovým a textilním zbožím a obuví.

Dopravní obslužnost je zajištěna autobusovým spojením, kdy v roce 2013 proběhla rekonstrukce 23 autobusových zastávek, ale i vlakovým spojením, kde v roce 2008-2009 proběhla revitalizace celého přednádraží, kdy obec získala dotace z ROP ve výši 8 943 455 Kč. Tato dopravní obslužnost je pro občany nezbytná, neboť dle ČSÚ jej průměrně využívají občané hlavně pokud se chtějí dostat do práce do jiné obce v rámci stejného okresu v poměru 52 %, cca 24 % pak odjíždí do škol, neboť v obci je pouze základní škola, a střední školy jsou vzdálené 7 km v Šumperku okresním městem.

¹²² WINTER, M., *Z historie obce Ruda nad Moravou do roku 1945. Příběhy starých chalup a staveb*. Ruda nad Moravou: nákladem vlastním, 2009., s.14

Sportovní a rekreační vyžití je zde široce zastoupeno. Dominantou je velké venkovní koupaliště, které bylo před pár lety zrekonstruováno. V areálu se nachází kurt pro volejbal, pingpongové stoly a dětské golfové hřiště. Samozřejmostí je i občerstvení s posezením. V areálu je možnost ubytování se ve stanech, chatkách či ve svém obytném voze, které je v sezóně hojně využíváno, zejména vodáckými výpravami, díky poloze koupaliště na břehu řeky Moravy. Na areál koupaliště navazuje fotbalové hřiště a tenisové kurty. Místo bylo velmi strategicky vybráno, neboť veškerá tato sportovní vybavenost bezprostředně navazuje na základní školu a děti si tak po škole mohou jít zasportovat. Dále obec disponuje cyklostezkou, který byla vybudována v roce 2013.

V obci se nachází i několik památek, nejznámější je čtyřkřídlý patrový zámek z roku 1610, barokní socha Panny Marie z roku 1715, sousoší sv. Josefa Pěstouna z roku 1729, klasicistní sousoší sv. Jana Nepomuckého z roku 1789 a empírové rustikální sousoší Kalvárie z roku 1825 a kostel sv. Vavřince.¹²³

3.3.3 Systémová podpora meziobecní spolupráce

Region Ruda vznikl v roce 1999 seskupením pěti spádových obcí Bohdíkovo, Bohutín, Bušín, Olšany a Ruda nad Moravou a patří s necelými šesti a půl tisíci obyvateli mezi menší existující mikroregiony Olomouckého kraje. Vzniku mikroregionu napomohla jak geografická blízkost, tak i spojení kulturní, historické, tradic, a také společnými problémy. Přírodním střediskem regionu je obec Ruda nad Moravou, která umožňuje okolním obcím využívat řadu zařízení obchodu a služeb, nabízí kulturní vyžití, podmínky ke sportování a trávení volného času. Mezi jeho projekty jsou například různé pořádání kulturních akcí v regionu Ruda, podílí se na projektech jako jsou odpočinková stanoviště v obcích tohoto regionu a jiné.¹²⁴

3.3.4 Území obce Ruda nad Moravou a její obvody

Území obce je tvořeno několika částmi, kdy k ní byla v roce 1975 přidružena obec Hostice, v roce 1976 obec Štědráková Lhota a v roce 1980 obec Hrabenov, Bartoňov a Radomilov.

¹²³ Ruda nad Moravou: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/>

¹²⁴ Svazek obcí regionu Ruda: *Aktuality* [online]. [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <https://regionruda.cz/>

Hrabenov nese název po Hrabišovi ze Švábenic a Úsova. V roce 1980 byl Hrabenov přičleněn k Rudě nad Moravou. Hrabenov má rozlohu 622 ha. V obci se nachází obchod se smíšeným zbožím včetně večerky, mateřská škola, základní škola, která poskytuje vzdělání žákům 1. - 5. ročníku a která byla postavena v roce 1820, dále knihovna a pohostinství. Dopravní spojení je zajištěno autobusovou dopravou a 0,5 km vzdálenou železniční stanicí v Rudě nad Moravou. Mezi památky patří malá kaple v centru obce z 18. století, která je zasvěcená svatému Josefu, lesní barokní kostel, tzv. kostelíček Božího těla, který leží východně nad Hrabenovem a dále nedaleká rozhledna Háj, kde její přípravné práce začaly již roce 1933 a rok na to byla slavnostně otevřena. Za války byla poměrně poškozena a poté do ní uhořel blesk, kdy zcela vyhořela. Její obnova a znovuotevření připadlo až na rok 1997. Rozhledna Háj se pyšní krásnými výhledy na Jeseníky a Hanušovickou vrchovinu a je tak významným turistickým místem.¹²⁵

Hostice je od roku 1975 částí obce Ruda nad Moravou, její rozloha je 611 ha. Narodila se zde národopisná spisovatelka Anežka Šulová, rozená Vénosová. Napsala rozsáhlou sbírku lidových písní, vyprávění a pověstí z Hostic a okolí. V obci působí hasičský sbor, je zde obchod s potravinami, knihovna a holičství. Dopravní spojení je zajištěno autobusovou dopravou a železniční stanice se nachází 1 km ve vzdálené Rudě nad Moravou.¹²⁶

Bartoňov a jeho první zmínka o obci pochází z roku 1371. Název obce je podle jména Bartoň – Bartoloměj. Obec má rozlohu 212 ha. V roce 1960 byla obec sloučena se sousední obcí Radomilov pod názvem Bartoňov – Radomilov. V roce 1980 se staly obě obce částmi Rudy nad Moravou. Spojení v obci je zajištěno vlakovou i autobusovou dopravou. V Bartoňově se nachází hospodářská usedlost čp. 3., která se stala od poloviny 19. století chráněnou památkou lidové architektury.¹²⁷

Radomilov je část obce Ruda nad Moravou, leží cca 2 km na jihovýchod od Rudy nad Moravou. Název obce je podle vlastního jména Radomil, v pečetním znaku měla radlici. V obci se nenachází žádné dopravní spojení, nejbližší autobusová zastávka je 2 km přes kopec v obci Hrabenov. Vlaková zastávka se nachází v Bartoňově. V okolí Radomilova

¹²⁵ Hrabenov: *Hlavní stránka* [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://hrabenov.wbs.cz/>

¹²⁶ Ruda nad Moravou: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/>

¹²⁷ Ruda nad Moravou: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/>

se nachází několik majestátních dřevěných křížů. Nejznámější je tzv. Radomilovský kříž na vrcholu Zlatého kopce s výhledem na Radomilov a okolí Rudy.¹²⁸

Štědrákova Lhota či Sczedrákow (Ščedrákov) vznikla již v roce 1937, tato obec byla pojmenována podle správce rudského panství Štědráka, který věnoval prvním osadníkům dřevo na postavení domů. Přidružený název Lhota je podle lehota neboli lhůta, protože byla dána osadníkům lhůta na splacení dluhů vrchnosti. Půda patřila panství, a tak z ní museli osadníci platit poddanské dávky a plnit povinnost roboty. Název Štědrákova Lhota tak obec nese od roku 1890. Obec se rozprostírá na 493 ha. Počet obyvatel v obci je 72. Obec je známa díky lyžařskému areálu, upraveným běžkařským tratím v okolí Boudy a Svaté Troji. V obci je pouze autobusové spojení a 3 km vzdálená je železniční stanice Komňátka. V obci se nachází smíšený obchod a turistická ubytovna Lesanka.¹²⁹

3.4 Demografická struktura obcí

Demografická skladba a vzorce chování obyvatel vybraných obcí velice úzce souvisí se samotným rozvojem obce. Je to jeden ze základních faktorů, jež ovlivňuje ekonomický, sociální a politický vývoj území. Nynější demografické složení je jakousi kvalitativní základnou rozvoje budoucího lidského kapitálu, neboť právě jeho charakter stanovuje kvalitativní i kvantitativní vývoj dané obce, respektive regionu. Nutno říci, že je i sama demografická struktura obce, potažmo regionu odrazem dlouhodobého společenského, ekonomického a politického vývoje.¹³⁰ Vzhledem k tomu že demografická skladba má vliv na ekonomickou situaci obce, je nutno říci, že právě daňové příjmy do obecního rozpočtu závisí na počtu obyvatel v obci a vedení obce by mělo k tomu i tak přistupovat. Podobné podmínky platí však i při nároku o výši dotace. Například v obci Ruda nad Moravou, kde vedení obce žádalo o dotace na vybudování splaškové kanalizace a čistírny odpadních vod. Výše dotace byla podmíněna počtem obyvatel, ale bohužel nebyla zohledněna závažná skutečnost, že obyvatelstvo obce je rozptýleno ve vzdálených a okrajových částech obce, a tak schválená dotační částka spíše vede k úvahám, jakým způsobem optimalizovat dotační mechanismus.

¹²⁸ Ruda nad Moravou: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/>

¹²⁹ Tamtéž

¹³⁰ Český statistický úřad: *Demografický vývoj* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536852/134236060302.pdf/337d897e-0065-4253-bec9-ce277b8c1e00?version=1.0>

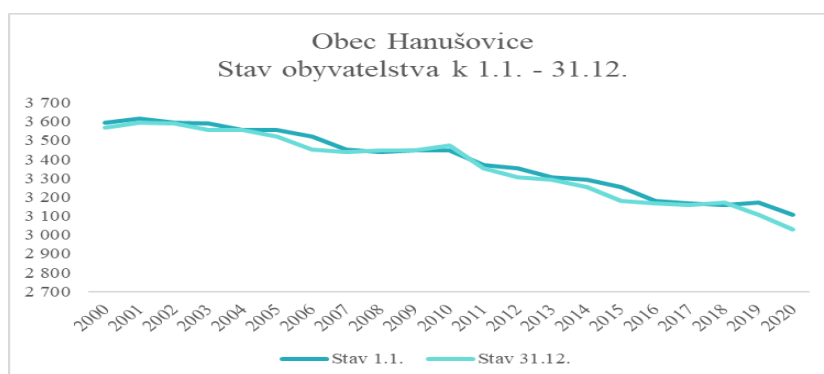
Ačkoliv existoval dlouholetý trend vylidňování venkovských obcí, a to v souvislosti jak s přirozeným úbytkem, tak s odchodem převážně mladých obyvatel do větších měst, poslední dobou tento trend ustupuje a stále více lidí nalézá kouzlo žití ve venkovských obcích, hodnoty a priority se často mění a lidé odcházejí za čistším vzduchem, za čistou přírodou a za nepoměrně větším klidem. Ve sledovaných obcích Ruda nad Moravou a Hanušovice přesto stále dochází k meziročnímu poklesu obyvatel. Obec Rapotín si na tom stojí lépe, je blíže okresnímu městu než ostatní sledované obce, a proto v práci v tomto bodě zmapujeme demografickou situaci obcí k bližšímu porovnání. Autorka se domnívá, že vybrané obce mají velký potenciál k rozvoji, a i přes nepříznivý vývoj, pokud se problémy správně politicky, ekonomicky i sociálně uchopí, lze dosáhnout trvalého růstu demografické skladby. Veškeré údaje o počtu obyvatelstva jsou převzaty z Českého statistického úřadu a znázorněny v tabulkách za období od 1.1.2000 až po 31.12.2020 ze kterých vycházejí grafy níže. Prozkoumána bude též míra nezaměstnanosti ve sledovaných obcích, kde právě i toto téma nezaměstnanosti zasahuje do obecního rozpočtu u příjmové a výdejové složky.

3.4.1 Vývoj počtu obyvatel sledovaných obcí v letech 2000–2020

Vývoj počtu obyvatel obce Hanušovice

Z grafu 1 je patrné, že počet obyvatel během sledovaného období má klesající tendenci. Ve sledovaném období byl nejvyšší počet podle ČSÚ zaznamenán v roce 2001, kdy v Hanušovicích žilo 3 614 obyvatel. Od tohoto roku docházelo každoročně k poklesu počtu obyvatel a nejnižší počet byl pak zaznamenán v roce 2020 s 3 030 obyvateli.

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel obce Hanušovice v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³¹

¹³¹ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Tabulka 4 Celkový přehled vývoje počtu obyvatel obce Hanušovice v letech 2000–2020

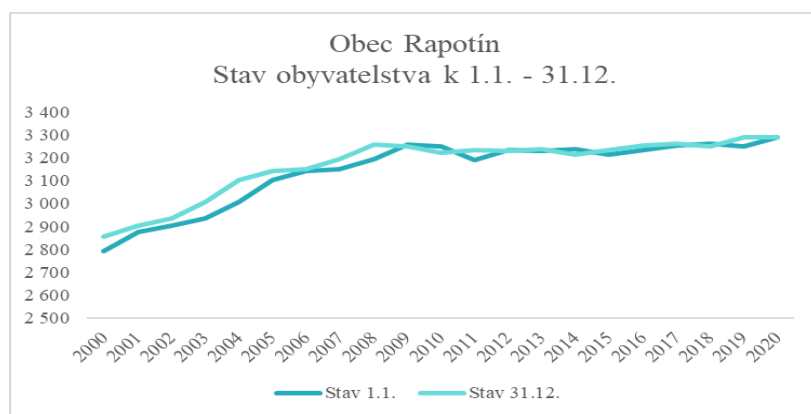
Rok	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistě- hovalí	Vystě- hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
2000	3 594	23	14	59	96	9	-37	-28	3 566
2001	3 614	31	25	50	75	6	-25	-19	3 595
2002	3 595	37	27	79	95	10	-16	-6	3 589
2003	3 589	39	33	58	97	6	-39	-33	3 556
2004	3 556	32	23	78	87	9	-9	-	3 556
2005	3 556	30	35	50	82	-5	-32	-37	3 519
2006	3 519	34	42	38	98	-8	-60	-68	3 451
2007	3 451	32	38	86	93	-6	-7	-13	3 438
2008	3 438	39	22	85	94	17	-9	8	3 446
2009	3 446	41	30	84	93	11	-9	2	3 448
2010	3 448	36	43	103	72	-7	31	24	3 472
2011	3 371	22	21	71	91	1	-20	-19	3 352
2012	3 352	26	37	45	82	-11	-37	-48	3 304
2013	3 304	38	26	59	85	12	-26	-14	3 290
2014	3 290	29	26	56	98	3	-42	-39	3 251
2015	3 251	23	31	51	113	-8	-62	-70	3 181
2016	3 181	28	34	70	79	-6	-9	-15	3 166
2017	3 166	30	35	95	97	-5	-2	-7	3 159
2018	3 159	31	32	93	82	-1	11	10	3 169
2019	3 169	30	38	67	124	-8	-57	-65	3 104
2020	3 104	30	53	57	108	-23	-51	-74	3 030

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³²

Vývoj počtu obyvatel obce Rapotín

Graf 2 znázorňuje vývoj počtu obyvatel v Rapotíně v jednotlivých letech. Sledované období ukazuje od roku 2000 na rostoucí tendenci počtu obyvatelstva zejména vlivem migračního přírůstku. Od roku 2008 se počet obyvatel stabilizoval a hodnota osciluje okolo 3 200 obyvatel. Nejvyššího počtu pak podle ČSÚ je zaznamenáno v roce 2020, kdy v Rapotíně žilo 3 291 obyvatel.

Graf 2 Vývoj počtu obyvatel obce Rapotín v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³³

¹³² Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

¹³³ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Tabulka 5 Celkový přehled vývoje počtu obyvatel obce Rapotín v letech 2000–2020

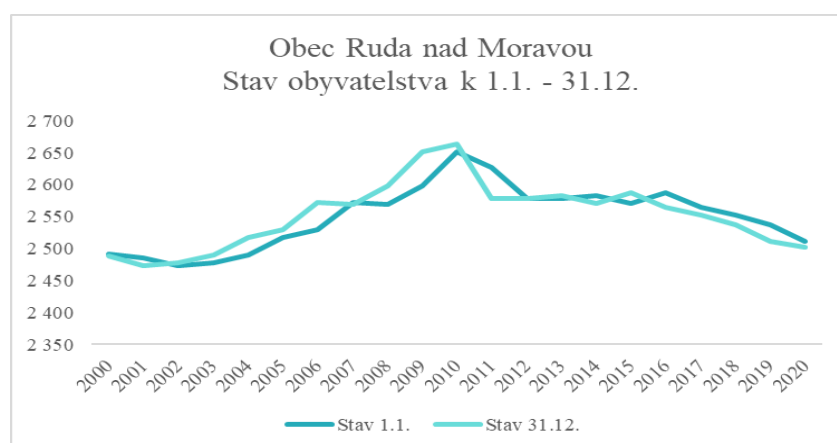
Rok	Stav 1.1.	Narození	Zemřeli	Přistě- hovalí	Vystě- hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
2000	2 791	32	20	100	48	12	52	64	2 855
2001	2 874	27	18	94	73	9	21	30	2 904
2002	2 904	21	18	97	70	3	27	30	2 934
2003	2 934	36	34	133	60	2	73	75	3 009
2004	3 009	41	21	152	80	20	72	92	3 101
2005	3 101	29	19	122	92	10	30	40	3 141
2006	3 141	34	27	81	79	7	2	9	3 150
2007	3 150	48	32	102	72	16	30	46	3 196
2008	3 196	40	22	118	73	18	45	63	3 259
2009	3 259	36	30	93	106	6	-13	-7	3 252
2010	3 252	36	37	84	113	-1	-29	-30	3 222
2011	3 191	31	23	138	101	8	37	45	3 236
2012	3 236	30	22	88	102	8	-14	-6	3 230
2013	3 230	25	30	106	93	-5	13	8	3 238
2014	3 238	23	28	74	94	-5	-20	-25	3 213
2015	3 213	35	32	98	80	3	18	21	3 234
2016	3 234	34	25	87	74	9	13	22	3 256
2017	3 256	32	29	104	100	3	4	7	3 263
2018	3 263	36	31	90	106	5	-16	-11	3 252
2019	3 252	29	35	105	60	-6	45	39	3 291
2020	3 291	34	31	81	84	3	-3	-	3 291

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³⁴

Vývoj počtu obyvatel obce Ruda Nad Moravou

Graf 3 znázorňuje vývoj počtu obyvatel v Rudě nad Moravou v jednotlivých letech. Je patrné, že počet obyvatel měl do roku 2010 vzrůstající tendenci (2 663 obyvatel). Od roku 2011 naopak sleduje početní úbytek obyvatelstva v jednotlivých letech, a to jak z důvodu vyššího počtu zemřelých, tak také vyšší migrace obyvatelstva z obce.

Graf 3 Vývoj počtu obyvatel obce Ruda nad Moravou v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³⁵

¹³⁴ Tamtéž

¹³⁵ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Tabulka 6 Celkový přehled vývoje počtu obyvatel obce Ruda nad Moravou v letech 2000 – 2020

Rok	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistě- hovalí	Vystě- hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
2000	2 491	22	25	38	38	-3	-	-3	2 488
2001	2 485	27	26	39	51	1	-12	-11	2 474
2002	2 474	24	31	35	24	-7	11	4	2 478
2003	2 478	24	24	45	33	-	12	12	2 490
2004	2 490	28	27	82	55	1	27	28	2 518
2005	2 518	31	31	71	60	-	11	11	2 529
2006	2 529	36	19	76	49	17	27	44	2 573
2007	2 573	27	26	65	70	1	-5	-4	2 569
2008	2 569	26	27	80	50	-1	30	29	2 598
2009	2 598	27	24	70	20	3	50	53	2 651
2010	2 651	45	30	56	59	15	-3	12	2 663
2011	2 627	17	25	30	71	-8	-41	-49	2 578
2012	2 578	20	29	57	47	-9	10	1	2 579
2013	2 579	26	35	70	57	-9	13	4	2 583
2014	2 583	28	27	38	51	1	-13	-12	2 571
2015	2 571	33	24	65	57	9	8	17	2 588
2016	2 588	25	22	53	79	3	-26	-23	2 565
2017	2 565	16	27	56	57	-11	-1	-12	2 553
2018	2 553	28	35	53	62	-7	-9	-16	2 537
2019	2 537	20	32	45	58	-12	-13	-25	2 512
2020	2 512	22	27	60	65	-5	-5	-10	2 502

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³⁶

3.4.2 Přirozený, migrační a celkový přírůstek sledovaných obcí v období let 2000–2020

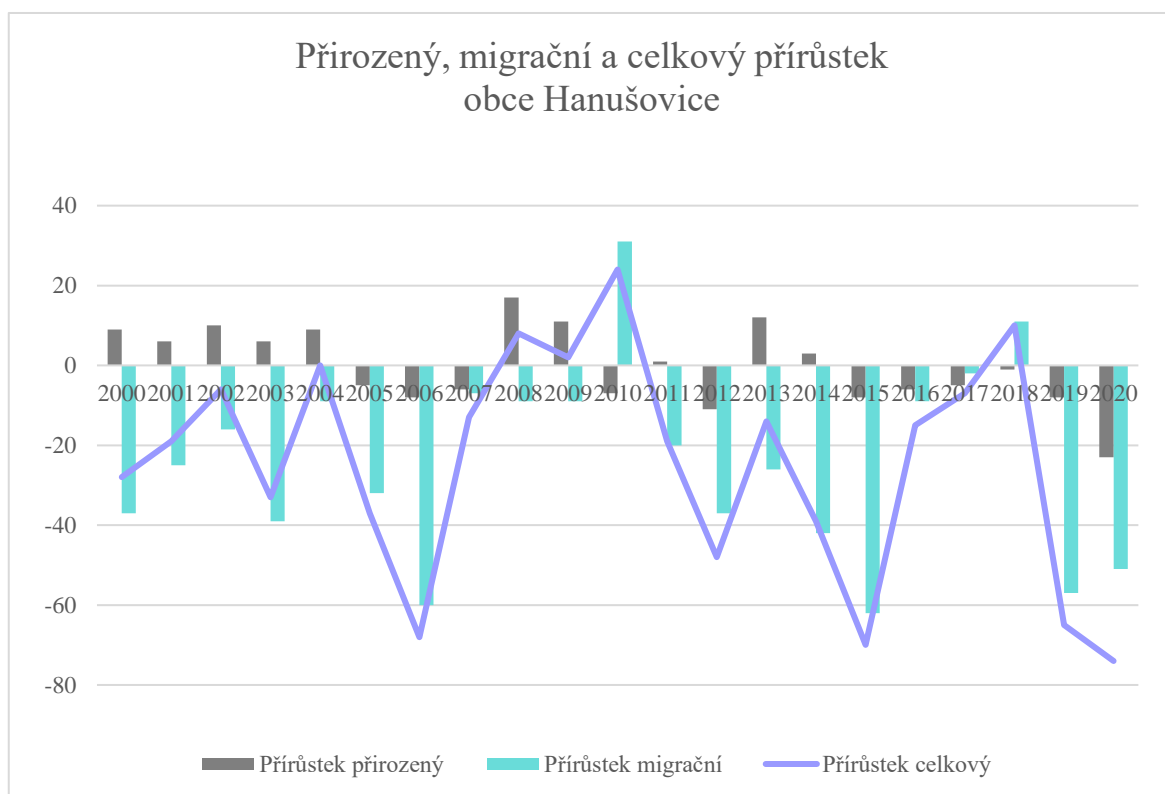
Demografickou situaci v jednotlivých obcích ve sledovaném období ovlivňují základní faktory, které jsou vyjádřeny v přirozeném a migračním přírůstku obyvatelstva v jednotlivých letech. V případě přirozeného přírůstku je zásadní sledování porodnosti a úmrtnosti. V České republice došlo v první polovině 90. let k velkému poklesu porodnosti s následnou stagnací. Až ke konci 90. let se teprve ukázaly důsledky odloženého mateřství z první poloviny 90. let, což vedlo k tomu, že se do fertilního věku dostala již většina žen právě silných populačních ročníků ze 70. let, a porodnost se tak znovu začala zvyšovat. Stejný vývoj tak probíhal i v jednotlivých obcích ovšem s jinou intenzitou.

¹³⁶ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Hanušovice

Obec Hanušovice má dlouhodobě sestupný trend ve vývoji počtu obyvatel. Pouze v letech 2008, 2009 a 2010 byly zaznamenány mírné přírůstky, které ovšem neměly významnější dopad na změnu trendu.

Graf 4 Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Hanušovice v období 2000–2020

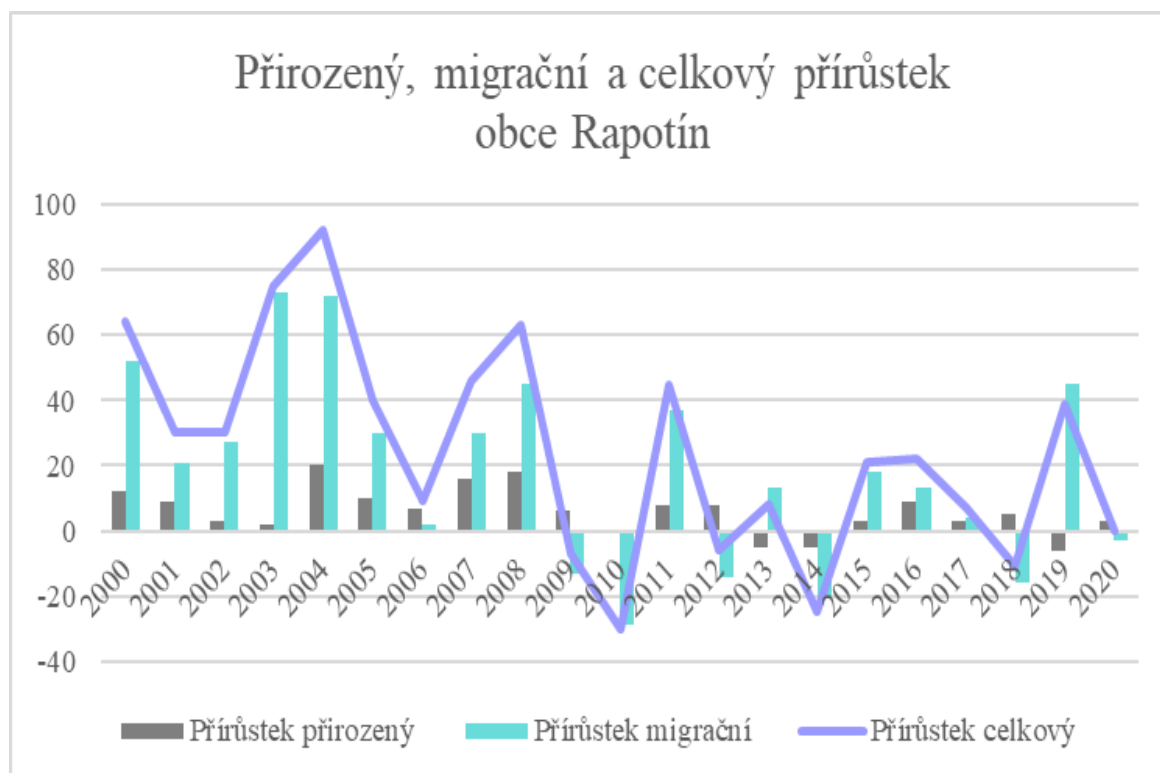
Zdroj: vlastní zpracování¹³⁷

Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Rapotín

Největší nárůst porodnosti byl zaznamenán v letech 2004, 2007 a 2008. V letech 2009, 2010, 2012, 2014 a 2018 došlo vlivem vyšší migrace k úbytku obyvatel. Nicméně tyto úbytky neměly hluboký dopad na celkově vzrůstající trend vyššího počtu obyvatelstva v obci. Největšího celkového přírůstku bylo dosaženo v letech 2003 a 2004, kdy přírůstek činil 92 obyvatel. Ojedinělým případem se pak stal rok 2020, který nevykazoval ani přírůstek ani ztrátu, ale vykazoval nulu. Obec Rapotín tak vykazuje zcela opačný trend v porovnání s obcí Hanušovice.

¹³⁷ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Graf 5 Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Rapotín v období 2000–2020

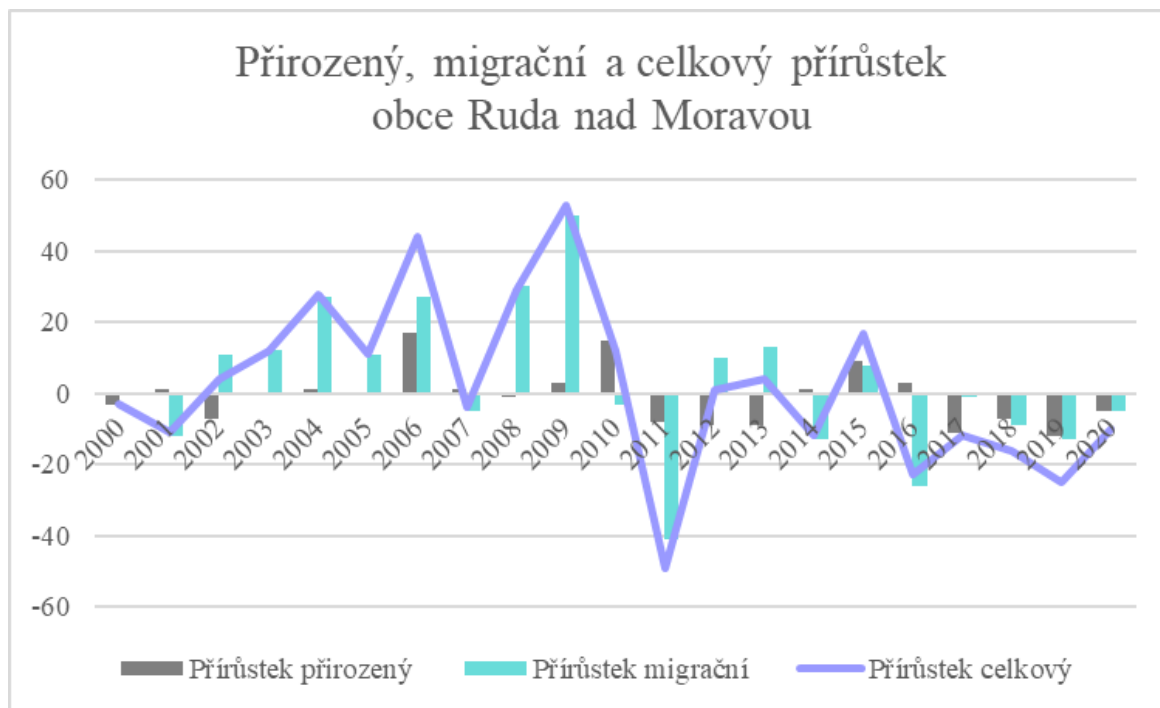
Zdroj: vlastní zpracování dle¹³⁸

Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Ruda nad Moravou

Obec Ruda nad Moravou je obcí s nejnižším počtem obyvatel v porovnání s Hanušovicemi a Rapotínem. Ve faktoru přirozeného přírůstku obyvatelstva je vysledován v roce 2006 a 2010 nárůst porodnosti. Tento jev je charakteristický pro první polovinu sledovaného období, kdy je patrný celkový nárůst populace v roce 2010 na 2663 obyvatel. Nicméně od roku 2011 je sledován zcela opačný trend úbytku populace, kdy v roce 2020 bylo v obci evidováno 2502 obyvatel. Celkově lze konstatovat, že za sledované období nedochází k výraznému kolísání počtu obyvatel obce.

¹³⁸ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Graf 6 Přirozený, migrační a celkový přírůstek obce Ruda nad Moravou v období 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹³⁹

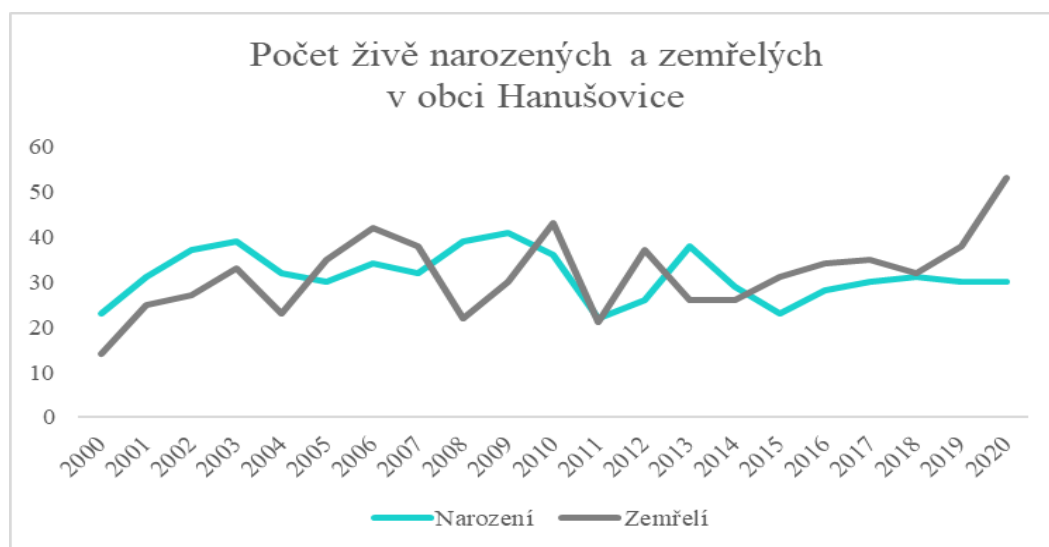
¹³⁹ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

3.4.3 Počet živě narozených a zemřelých ve sledovaných obcích v letech 2000–2020

Počet živě narozených a zemřelých obce Hanušovice

Z grafu 7 je patrné, že v obci Hanušovice zejména v posledních letech klesá porodnost a zvyšuje se úmrtnost. Pokud tento trend bude i nadále pokračovat, lze předpokládat další prohlubování přirozeného úbytku obyvatelstva v této obci.

Graf 7 Počet živě narozených a zemřelých v obci Hanušovice v letech 2000–2020

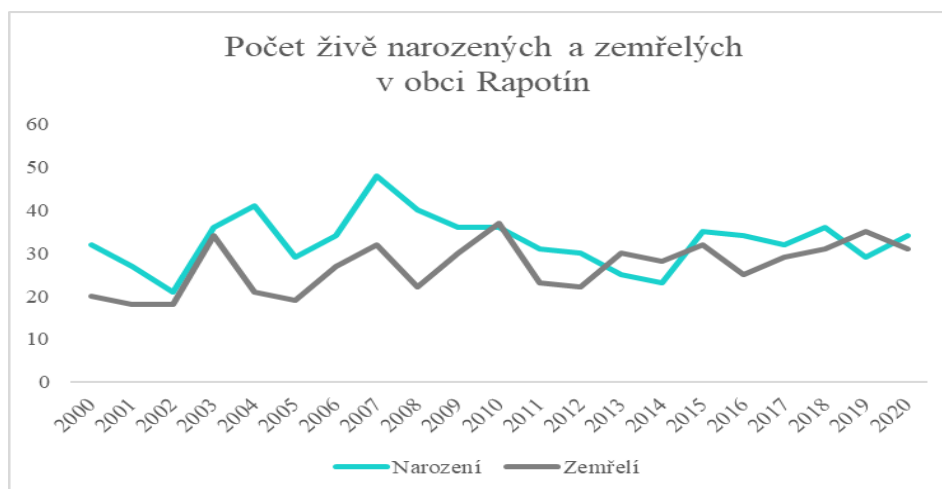
Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴⁰

Počet živě narozených a zemřelých obce Rapotín

Ve faktoru přirozeného přírůstku lze konstatovat, že zejména pro první polovinu sledovaného období byla charakteristická vysoká porodnost a nižší počet úmrtí, což přispělo k celkovému populačnímu nárůstu. Nejvyšších přírůstků bylo dosaženo v roce 2004 (20 obyvatel) a 2008 (18 obyvatel). Na druhou stranu je nutné zmínit fakt, že od roku 2009 je možno sledovat vyšší počet úmrtí, jež může společně s nižší porodností přispět ke stagnaci populace.

¹⁴⁰ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Graf 8 Počet živě narozených a zemřelých v obci Rapotín v letech 2000–2020

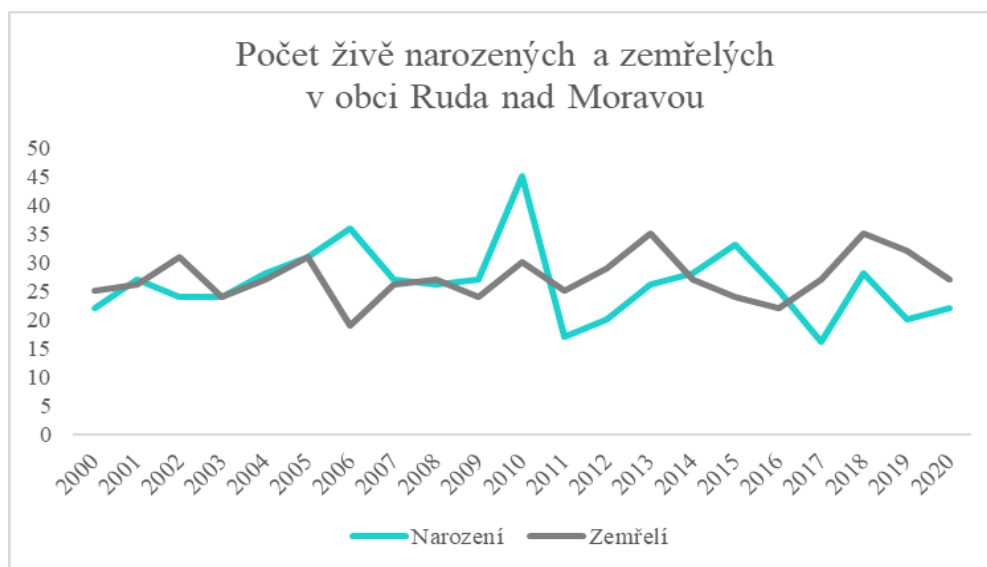

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴¹

Počet živě narozených a zemřelých obce Ruda nad Moravou

Nejvyšších hodnot faktor přirozený přírůstek dosáhl v první polovině sledovaného období zejména v roce 2006 (17 obyvatel) a 2010 (15 obyvatel). Pro druhou polovinu sledovaného období je patrná tendence vyššího počtu úmrtí nežli narozených obyvatel.

Graf 9 Počet živě narozených a zemřelých v obci Ruda nad Moravou v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴²

¹⁴¹ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

¹⁴² Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

3.4.4 Počet přistěhovalých a vystěhovalých ve sledovaných obcích v letech 2000–2020

Další významným faktorem prostorové mobility je migrace, která je vyjádřena jak nově přistěhovalými obyvateli, tak naopak lidmi, kteří opouští obec tzv. vystěhovalí obyvatelé.

Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Hanušovice

Z grafu 10 je patrné, že pouze v roce 2010 (31 obyvatel) a 2018 (11 obyvatel) byl zaznamenán migrační přírůstek. Nicméně, tento kladný migrační přírůstek byl natolik nízký, že nemohl zkompenzovat opakovaně se objevující záporný migrační přírůstek u zbývajících let sledovaného období. V letech 2018 a 2019 je zaznamenán poměrně strmý nárůst vystěhovalých. Příčinou tohoto vystěhování byl odchod romského obyvatelstva, neboť v roce 2018 se uskutečnily volby a byl zvolen nový starosta, který se přičinil o postupné zaměstnávání nepřizpůsobivých a těch jež pobírají sociální dávky. Řada z nich, aby nemusela pracovat raději odešla do jiné obce. Vedení města chtělo zamezit zvyšujícímu se počtu sociálně vyloučených lokalit, kterých se mezi obdobími 2006 a 2014 téměř zdvojnásobilo. S tímto souvisí i počet přistěhovalých, neboť v období 2006 až 2010 byl zaznamenán vzrůstající trend přistěhovalých, který se pak opakoval v letech 2015 až 2017. Dominantní většina nově příchozích obyvatel byla romské národnosti, která ovšem k tomu městu neměla historické a kulturní kořeny. Navzdory finanční podpoře týkající se ubytování a pracovních nabídek tito lidé opustili tuto lokalitu což přispělo zásadně k úbytku populace.

Graf 10 Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Hanušovice v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴³

¹⁴³ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Rapotín

Z grafu 11 vyplývá, že zejména v letech 2000 až 2008 byl v každém roce kladný migrační přírůstek. Nejvyšší počet přistěhovalých byl v letech 2004 (152 obyvatel) a 2011 (138 obyvatel). Nejvyšší počet vystěhovalých byl v roce 2010 (113 obyvatel). I přesto, že v některých letech převyšovaly počty vystěhovalých nad přistěhovalými lze konstatovat, že sledované období vykazuje dlouhodobě kladné saldo migrace přispívající k růstu populace.

Graf 11 Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Rapotín v letech 2000–2020

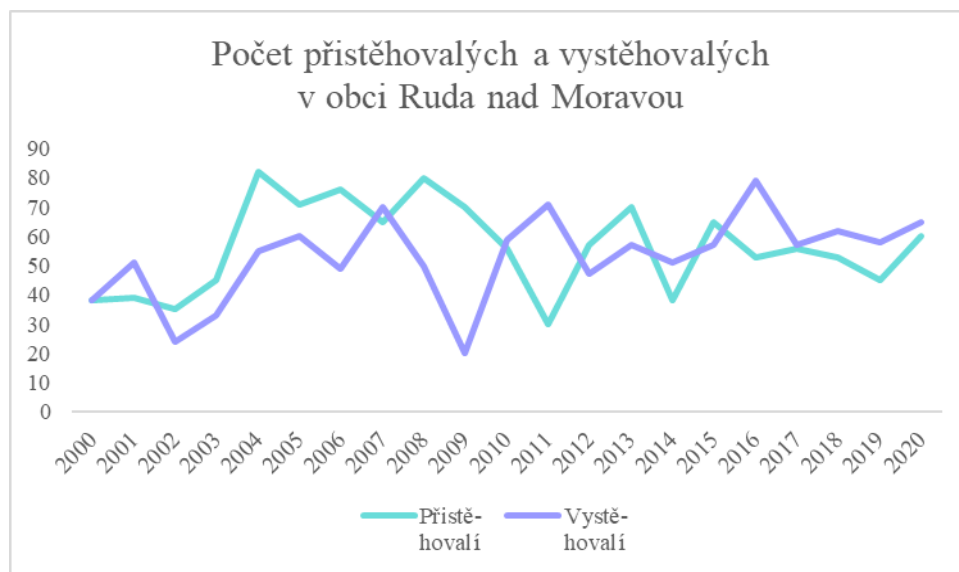
Zdroj: vlastní zpracování dle ¹⁴⁴

Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Ruda Nad Moravou

Z grafu 12 je patrné, že do roku 2010 převažovaly roky s vyšším počtem přistěhovalých, s vrcholem v roce 2009, kdy bylo evidováno na 70 nově příchozích a pouze 20 vystěhovalých obyvatel. Na druhou stranu od roku 2010 byl zaznamenán opačný trend, kdy v jednotlivých letech dominuje negativní migrační saldo což přispívá celkově mírnému úbytku populace.

¹⁴⁴ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Graf 12 Počet přistěhovalých a vystěhovalých v obci Ruda nad Moravou v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴⁵

3.5 Podíl nezaměstnaných ve vybraných obcích

Tato část práce se zaměřuje na situaci na trhu práce, neboť situace na poli zaměstnanosti a nezaměstnanosti může vést k výskytu kriminality, což má také vliv na vývoj a fungování samosprávy, která se snaží přijatými opatřeními takovému výskytu zamezit.

3.5.1 Nezaměstnanost v obci Hanušovice

V tabulce 7 je znázorněn počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce v obci Hanušovice, nezaměstnanost v % a pracovní místa v evidenci úřadu práce Hanušovice. Data jsou od roku 2014 uvedena vždy k 31.12. daného roku.

¹⁴⁵ Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

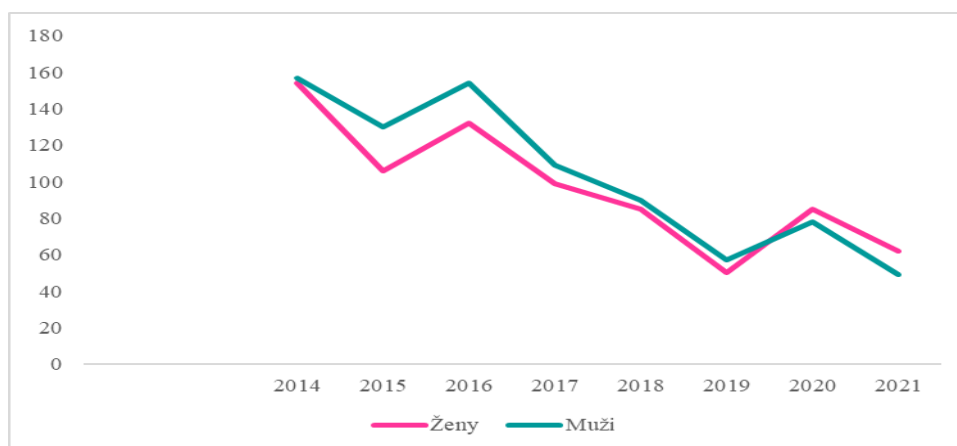
Tabulka 7 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce

Roky	Celkem	Ženy	Muži	Nezaměstnanost v %	Pracovní místa v evidenci úřadu práce
2014	311	154	157	13,77	44
2015	236	106	130	10,65	60
2016	286	132	154	13,35	1
2017	208	99	109	9,92	11
2018	177	85	90	8,56	4
2019	107	50	57	5,25	26
2020	163	85	78	8,29	13
2021	111	62	49	5,75	22

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴⁶

Z grafu 13 je patrné, že nejvíce nezaměstnaných osob v obci Hanušovice bylo v roce 2014, kdy byl počet nezaměstnaných 311 obyvatel, z toho 154 žen a 157 mužů. K tomuto datu bylo v evidenci úřadu práce 44 volných pracovních míst. Od roku 2014 měla nezaměstnanost v obci klesající tendenci a v roce 2019 byla nezaměstnanost pouze 5,25 %. V roce 2020 se zvýšil počet nezaměstnaných na 163, a v evidenci bylo jen 13 volných pracovních míst. V roce 2021 nezaměstnanost výrazně klesla a byla pouze 5,75 %.

Graf 13 Počet nezaměstnaných mužů a žen od roku 2014–2021 v obci Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁴⁷

¹⁴⁶ Český statistický úřad: *Nezaměstnanost v obcích vybraného SO ORP* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAMD004&sp=A&filtr=G~F M~F Z~F R~F P~ S~ U~501_null &pvokc=&katalog=30853&z=T

¹⁴⁷ Tamtéž

Výbornou prevencí kriminality v návaznosti na nezaměstnanost, se kterou se obec Hanušovice potýká spustilo město Hanušovice v dubnu 2019 projekt Asistent prevence kriminality, jež je doplňkovou činností městské policie. Obec tímto projektem umožňuje aktivní zapojení občanů do dohledu nad veřejným pořádkem ve městě, tím nejenže cílí na zvyšování bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí, eliminuje sociálně rizikové jevy, předchází útokům páchaných s extremistickým motivem, ale motivuje své občany k práci a být prospěšným pro město. Asistenti prevence kriminality působí ve městě již druhým rokem a někteří již dostali ocenění, které jim bylo předáno v Olomouci.¹⁴⁸

Dalším významným projektem je Prostupné zaměstnávání Hanušovice – projekt, který již funguje, podporuje nezaměstnané, sociálně znevýhodněné osoby na Hanušovicku. Tento kvalitně promyšlený projekt formou dostupného zaměstnání a podpůrné sociální práce pomáhá osobám při návratu na pracovní trh. Projekt má dvě části, kdy účastníci tohoto projektu projdou motivačním kurzem, který zlepší jejich orientaci na trhu práce a poté nastoupí na pracovní místa u města Hanušovice a po jejich ukončení navážou na pracovní místa, která nabízí volný trh. Realizace tohoto projektu připadá na časové období od 1. února 2020 do 31. ledna 2022.

V boji proti nezaměstnanosti působí i Místní akční skupina Horní Pomoraví s městem Hanušovice, Základní školou Hanušovice a neziskovými organizacemi Společnost Podané ruce a Společně-Jekhetane, kdy počátkem ledna 2022 zahájili aktivity projektu Hanušovice Společné, kde pro realizaci projektu získali grant z finančních prostředků Norských fondů. Tuto dotaci získalo pouze 10 projektů ze 45 podaných žádostí, což je pro obec velký úspěch. Projekt bude usilovat o to, aby v průběhu následujících dvou let více dětí z vyloučených lokalit na Hanušovicku získalo minimálně středoškolské vzdělání. Tato podpora se především zaměří na oblast zvládání učiva ZŠ, dále na eliminaci školního neúspěchu, komunikaci se školou a podporu při přechodu ze ZŠ na učňovské a střední školy, neboť již jen výuční list je ve srovnání s ukončeným základním vzděláním krokem k samostatnosti, finanční nezávislosti a snižuje riziko nezaměstnanosti až o třetinu. V současnosti je velká poptávka po dobrých řemeslnících, kterých je velký nedostatek,

¹⁴⁸ Hanušovice: *Hanušovický zpravodaj 02/2020* [online]. (PDF). [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/mesto/hanusovicky-zpravodaj/>

a to na celorepublikové úrovni. Organizace si klade za cíl především zlepšit kvalitu života všech obyvatel regionu a vzdělání je jednoznačně cesta ke snížení nezaměstnanosti a napětí ve společnosti.¹⁴⁹

3.5.2 Nezaměstnanost v obci Rapotín

V tabulce 8 je znázorněn počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce Šumperk, kteří mají trvalý pobyt v obci Rapotín. Nezaměstnanost v % a pracovní místa v evidenci úřadu práce. Data jsou od roku 2014 uvedená vždy k 31. prosinci daného roku.

Tabulka 8 Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce

Roky	Celkem	Ženy	Muži	Nezaměstnanost v %	Pracovní místa v evidenci úřadu práce
2014	219	107	112	9,86	22
2015	156	76	80	7,14	31
2016	138	61	77	6,4	33
2017	102	43	59	4,79	31
2018	74	29	45	3,5	32
2019	72	33	39	3,45	48
2020	83	38	45	3,92	69
2021	66	33	33	3,13	113

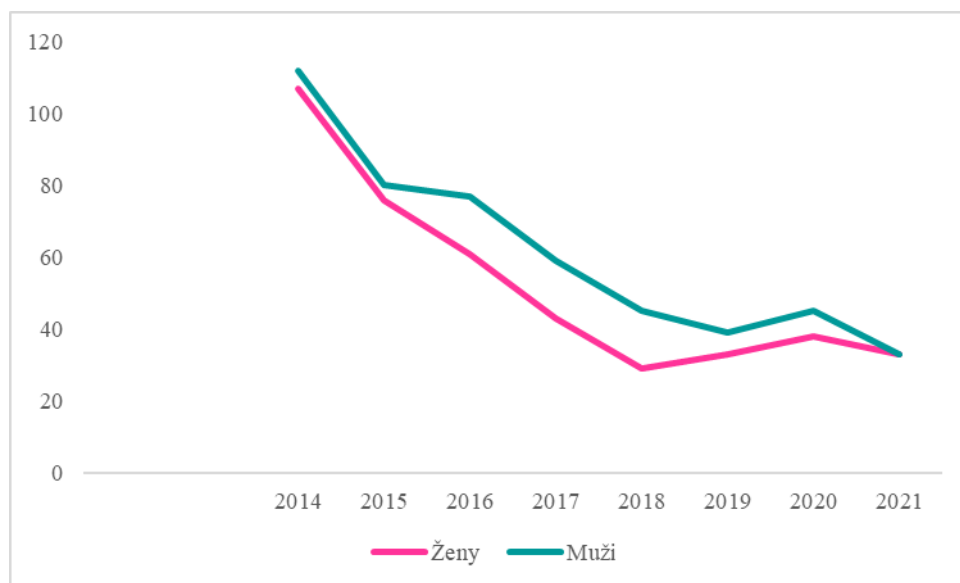
Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵⁰

Z grafu 14 je patrné, že nejvíce nezaměstnaných osob v obci Rapotín bylo v roce 2014, kdy byl počet nezaměstnaných 219 obyvatel, z toho 107 žen a 112 mužů. K tomuto datu bylo v evidenci úřadu práce 22 volných pracovních míst. Od roku 2014 měla nezaměstnanost v obci klesající tendenci až po rok 2019, v tomto roce byla nezaměstnanost pouze 3,45 %. V roce 2020 se mírně zvýšil počet nezaměstnaných obyvatel na 83, a v evidenci bylo 69 volných pracovních míst, což je k poměru nezaměstnaných hodně. V roce 2021 nezaměstnanost klesla a byla pouze 3,13 %. V tomto roce bylo 66 obyvatel nezaměstnaných a počet evidovaných míst 113, což výrazně převyšuje počet nezaměstnaných obyvatel.

¹⁴⁹ MAS Horní Pomoraví: *Informace* [online]. 2004 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://mashp.cz/>

¹⁵⁰ Český statistický úřad: *Nezaměstnanost v obcích vybraného SO ORP* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAMD004&sp=A&filtr=G-F M~F Z~F R~F P~ S~ U~501 null &pvokc=&katalog=30853&z=T>

Graf 14 Počet nezaměstnaných mužů a žen od roku 2014–2021 v obci Rapotín

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵¹

3.5.3 Nezaměstnanost v obci Ruda nad Moravou

V tabulce 9 je znázorněn počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce v Šumperku, kteří mají trvalý pobyt v obci Ruda nad Moravou. Nezaměstnanost v % a pracovní místa v evidenci úřadu práce. Data jsou od roku 2014 uvedená vždy k 31. prosinci daného roku.

Tabulka 9 Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce

Roky	Celkem	Ženy	Muži	Nezaměstnanost v %	Pracovní místa v evidenci úřadu práce
2014	132	61	71	7,63	4
2015	98	39	59	5,74	25
2016	101	45	56	5,95	4
2017	72	35	37	4,28	11
2018	51	23	28	3,08	11
2019	35	15	20	2,14	14
2020	47	27	20	2,92	14
2021	39	17	22	2,43	26

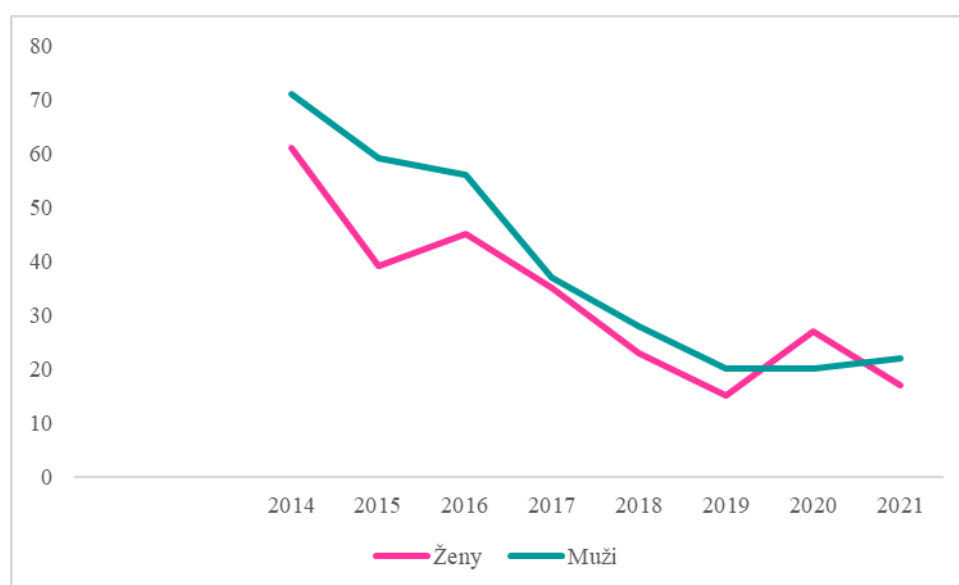
Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵²

¹⁵¹ Český statistický úřad: *Nezaměstnanost v obcích vybraného SO ORP* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAMD004&sp=A&filtr=G~F M~F Z~F R~F P~ S~ U~501 null &pvokc=&katalog=30853&z=T>

¹⁵² Tamtéž

Z grafu 15 je patrné, že nejvíce nezaměstnaných osob v obci Ruda nad Moravou bylo v roce 2014, kdy byl počet nezaměstnaných 132 obyvatel, z toho 61 žen a 71 mužů. K tomuto datu bylo v evidenci úřadu práce 4 volná pracovních místa. Od roku 2014 až do roku 2021 mě nezaměstnanost v obci střídavou tendenci. Nejmenší počet nezaměstnaných obyvatel byl v roce 2019, kdy bylo celkem nezaměstnaných 35 obyvatel, nezaměstnanost byla 2,14 % a počet volných pracovních míst bylo 14.

Graf 15 Počet nezaměstnaných mužů a žen od roku 2014–2021 v obci Ruda nad Moravou

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵³

Sociální situace obce je poměrně zdravá, neboť se zde nenacházejí žádné vyloučené lokality, s jakými se potýkají Hanušovice a jejich investice pak jsou pak ve vyšší míře vynakládány do oblastí jako je bezpečnost, prevence kriminality či dostupné zaměstnávání, sociální bydlení, sociální služby. Obec Ruda nad Moravou pouze zaznamenává základní problematické sociální situace, jež jsou ale řešeny v rámci obecního úřadu. To stejné platí i při vyjádření míry kriminality a počtu případů řešených přestupkovou komisí. Lze tak konstatovat, že je obec Ruda nad Moravou bezpečnou obcí.

¹⁵³ Český statistický úřad: *Nezaměstnanost v obcích vybraného SO ORP* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAMD004&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~501_null_&pvokc=&katalog=30853&z=T

3.6 Rozpočet, investice a priority rozvoje obcí

Součástí této práce je zaměření na popis a komparaci hospodaření a rozvoj sledovaných obcí za poslední volební období 2018/2022 s částečným přesahem do předcházejícího volebního období. Zdrojem informací jsou údaje, které jsou veřejně dostupné na oficiálních webových stránkách měst z rozklikávacího rozpočtu, závěrečných účtů obce, strategických plánů rozvoje obce, okresu či kraje, z obecních novin z různých podpůrných materiálů. Některé informace ohledně rozpočtů byly dodány z ekonomického oddělení úřadu.

3.6.1 Hospodaření obce Hanušovice

Současné volební období 2018–2022 má plně v kompetenci nově zvolený starosta Marek Kostka, který nahradil starostku Ivanu Vokurkovou, které se spolu se zastupitelstvem, pracovníky obecního úřadu, ale i všem, jež se jakýmkoliv způsobem přičinili k rozvoji obce, podařilo obec udržet finančně zdravou. Obec za Ivany Vokurkové, která byla ve vedení obce dvě volební období neměla žádný přijatý úvěr či jiné finanční závazky. Když se v roce 2010 stala starostkou obce, zároveň ji byla obec předána i se stavem finančních prostředků na běžném účtu, a to ve výši 7 023 313,14 Kč. Po celé její volební období přistupovala k hospodaření obce s péčí řádného hospodáře. A tak ve výsledku k datu 10. srpnu 2018 bylo na účtu 41 170 709 Kč, což je dostatečná finanční rezerva pro nečekané výdaje, nenadálý výkyv příjmů či budoucí investice. Ze závěrečné zprávy za rok 2020 nyní vyplývá, že nové vedení obce má stav na bankovním účtu 31 897 693,19 Kč.

Za její poslední volební období se podařilo realizovat některé zásadní projekty jež byly provedeny. Vzhledem k tomu, že diplomová práce volně navazuje na bakalářskou práci autorky, a k přihlídnutí ke všem nynějším skutečnostem je zjevné, že některé závěry nemusely být v předchozí práci objektivně interpretovány. Níže je uveden seznam rozvojových projektů, které vedly ke zlepšení podmínek obyvatelů. Jedná se například o projekty realizované v roce 2015, 2016 a 2017.

Seznam projektů realizovaných v roce 2015:

- Dokončení stavby kanalizace HP II – oprava komunikací po kanalizaci (ul. Pod Lesem, Praská, Údolní, Za Skalkou, V Zátíší, Na Výsluní, Jesenická a ul. Dukelská).

Z vlastních prostředků bylo čerpáno 5 151 073 Kč a 1 900 000 Kč bylo čerpáno z dotace.

- Místní komunikace na ul. Jesenická vč. křižovatky, vybudování zpomalovacího prahu a chodníku. Tato realizace byla kryta částkou cca 1 200 000 Kč.
- Víceúčelové hřiště na sídlišti Na Holbě za 844 469 Kč, u kterého byl vysazen v roce 2016 živý plot a v roce 2017 nainstalován mobiliář (lavičky a odpadkové koše).
- Zateplení budovy KD vč. kinosálu a fasáda. Z vlastních prostředků bylo čerpáno 2 230 460 Kč a dotace činila 1 886 248 Kč, dokončení pak bylo v roce 2016.
- Fasáda části budovy KD, kde sídlí MIC. Čerpaná částka 963 197 Kč.
- Dokončení ČOV pro bytový dům čp. 37, ul. Habartická. Hrazená částka 201 000 Kč.
- Vydání a pokřtění knihy Hanušovice.
- Zakoupení pozemku bývalého depa ČD v hodnotě 1 431 000 Kč (cca 972 m²).
- Vytvoření a schválení Plánu prevence kriminality ve městě Hanušovice v letech 2016–2020 (možnost čerpání dotačních prostředků).

Seznam projektů realizovaných v roce 2016:

- Rekonstrukce sociálního zařízení v budově ZŠ v přízemí (v r. 2017 dokončeno I. a II. podlaží v celkové částce 2 907 361 Kč).
- Výměna dlažby na chodbách celé ZŠ v částce 1 461 238 Kč).
- Rozšíření chodníku za školou a vydláždění plochy na parkování za bývalým domem služeb v rozmezí cca 362 000 Kč).
- Budova MŠ – oprava oplocení u hlavní silnice, vybudování okapových chodníků a vydláždění chodníků před vchodem do MŠ v ceně 686 560 Kč.
- Rekonstrukce chodníku na ulici Zábřežská (cca 1 145 000 Kč), instalace mobiliáře vč. zábradlí.
- Úprava chodníku Na Holbě včetně odvodnění místní komunikace s odstavným stáním v částce cca 596 000 Kč. Vydláždění ploch pod mobiliářem ve městě včetně osazení laviček a košů.
- Zakoupení techniky na údržbu veřejného prostranství v částce cca 780 000 Kč.
- Opravy a rekonstrukce bytového fondu v roce 2016 v částce 2 872 000 Kč – rekonstrukce bj. v domě čp. 108, čp. 113, čp. 115 ul. Hlavní a v domě čp. 95 Potůčnick,

na ul. Hlavní se opravila střecha na domě čp. 108, dále byla vyměněna okna a dveře v domě čp. 215, na ul. Úzké a v bj. v domě čp. 183 ul. Hlavní.

- Rozšíření městského kamerového systému, kdy se použilo z vlastních prostředků 327 386 Kč a z dotací 80 000 Kč.
- Zakoupení budovy u nádraží od ČD ve výši 1 666 232 Kč vč. pozemků u budovy. Budova bude sloužit jako multifunkční budova všem občanům města jako jsou služby pro rodiny s dětmi, seniory, tělesně postižené občany atd., dále zde budou prostory pro spolky, bude zde umístěna městská knihovna či pobočka ZUŠ Šumperk, taneční sál atd. Na rekonstrukci budovy byla městu přiznána dotace ve výši 22 792 167 Kč, předběžné celkové náklady jsou vyčísleny na cca 30 mil. Kč.

Seznam projektů realizovaných v roce 2017:

- Obnova vozového parku MÚ cca 1 100 000 Kč (čtyři osobní vozidla).
- Zakoupení garáže pro vozidlo městské policie v hodnotě 85 000 Kč.
- Pořízení devítimístného vozidla pro JSDH. Z čehož bylo hrazeno 1 140 727 Kč, které připadly na dotace a 144 897 Kč z vlastních prostředků.
- Oprava podlahy v tělocvičně v částce 350 000 Kč, dokončení oplocení u budovy MŠ vč. hřiště MŠ, zrekonstruování zahradního domku vč. fasády u MŠ, oprava chodníku mezi budovou ZŠ a MŠ, oprava komunikace u tělocvičny a okapový chodník, jež bylo financováno v částce 1 004 310 Kč z vlastních prostředků a 76 000 Kč z dotací.
- Výstavba nové místní komunikace na ul. Jesenická v částce 2 748 583 Kč.
- Výstavba nové komunikace a nového vodovodu v průmyslové zóně ul. Hynčická v částce cca 1 327 000 Kč).
- Pořízení nového rozhlasu ve městě a ve všech místních částech, které se financovalo z dotací v částce 3 032 601 Kč a z vlastních prostředků byla použita částka 1 323 887 Kč.
- Zakoupení pozemku bývalého areálu Slezan Frýdek-Místek (Moravolen) v hodnotě 4 500 000 Kč.

Seznam projektů realizovaných v roce 2018:

- Oprava prostranství před budovou ZŠ.

- Nové vydláždění chodníků u bývalého domu služeb v částce 1 124 070 Kč.
- Oprava tělocvičny ZŠ – vstupu do budovy, výměna dveří, oken, rekonstrukce sociálního zařízení, oprava teplovodu; oprava soklu a vstupu do budovy ZŠ, vybudování okapového chodníku kolem budovy ZŠ v částce 2 378 134 Kč).
- Dokončuje se akce výstavba garáže pro JSDH, která je financována z dotací částkou 3 991 006 Kč a vlastními prostředky 443 445 Kč.
- Zahájena oprava kaple v Hynčicích, která je dotována z vlastních prostředků ve výši 621 469 Kč a dotační částkou ve výši 437 072 Kč, následně zahájena rekonstrukce kaple P. Marie ve Žlebu, a to z vlastních prostředků v částce 1 859 621 Kč.
- V tomto roce se také připravovala výstavba dětského hřiště ve Vysokých Žibřidovicích, v současnosti je již dokončena.
- Město také v tomto roce podalo žádosti o dotace na zhotovení strategických dokumentů města, především na koncepci rozvoje cyklostezek, rozvoje městského mobiliáře, rozvoje zeleně, dešťové kanalizace, rozvoje inženýrských sítí, koncepci rozvojových ploch a pozemků a na koncepci odpadového hospodářství.

V posledním volebním období v letech 2015-2018 před zvolením nového vedení obce byla uvedena částka v dotacích cca 39 443 285 Kč. Dotace poskytl Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Zemědělský intervenční fond, Olomoucký kraj i pivovar Holba.

Obec za tu dobu poskytla v letech 2015-2018 veřejným sdružením, spolkům, fyzickým osobám a obecně prospěšným společnostem na činnost finanční příspěvky ve výši 4 116 704 Kč.¹⁵⁴

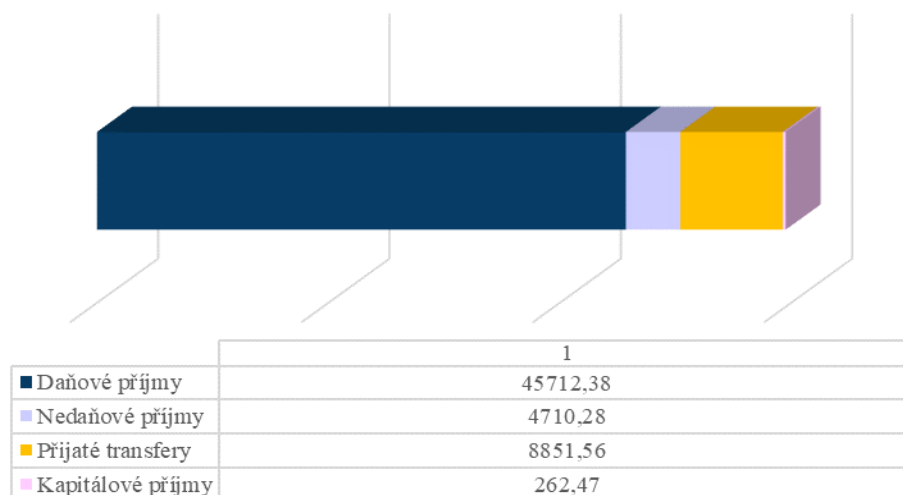
Rozpočet na rok 2018

Veškeré údaje jsou v této části uvedeny v tisících Kč. Celkový přehled příjmů na rok 2018 byl dle schváleného rozpočtu 61 851,99 Kč. Následně se uskutečnilo šest opatření, kdy se rozpočet navýšil v nedaňových příjmech a přijatých transferech. V daňových příjmech se uskutečnily změny v prvním a čtvrtém opatření, ale ve výsledku neměly změny vliv na

¹⁵⁴ Hanušovice: *Hanušovické noviny, září 2018* [online]. (PDF). [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: https://www.hanusovice.info/e_download.php?file=data/editor/316cs_9.pdf&original=noviny-zari-2018.pdf

rozpočet. Na druhou stranu skutečné plnění bylo 59 536,69 Kč což připadá na celkové čerpání z rozpočtu 91 %.¹⁵⁵ Z grafu 16 je patrné, že daňové příjmy a po nich hned následují přijaté transfery jsou největšími toky do obecního rozpočtu.

Graf 16 Přehled příjmů 2018 - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵⁶

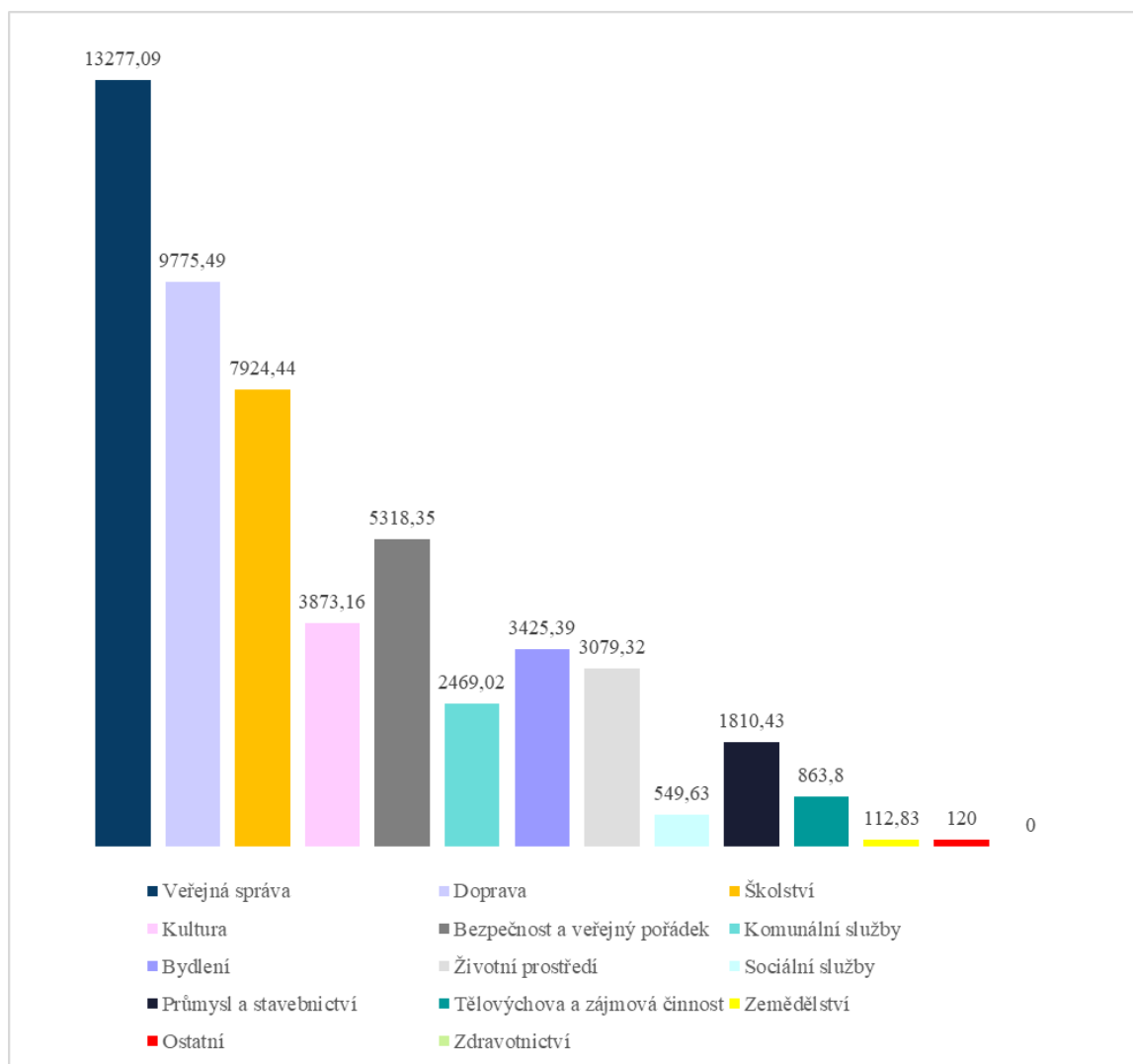
Z přehledu výdajů za rok 2018 bylo skutečně čerpáno 52 599,95 Kč což vychází celkově na 61 % čerpání z rozpočtu, neboť bylo po opatřeních plánováno čerpání, jež se zvýšilo ze schváleného rozpočtu na 86 035,19 Kč. Největší investicí byly výdaje do veřejné správy. Dalšími výdaji, které následuje po odvětví veřejné správy je doprava, školství, bezpečnost a veřejný pořádek, kultura, životní prostředí a další. Veškeré výdaje jsou přehledně znázorněné v grafu 17.

Rozpočet 2018 – tabulková část je součástí příloh této práce.

¹⁵⁵ <http://rozpocet.hanusovice.info/>

¹⁵⁶ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

Graf 17 Přehled výdajů 2018 - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵⁷

Rozpočet na rok 2019

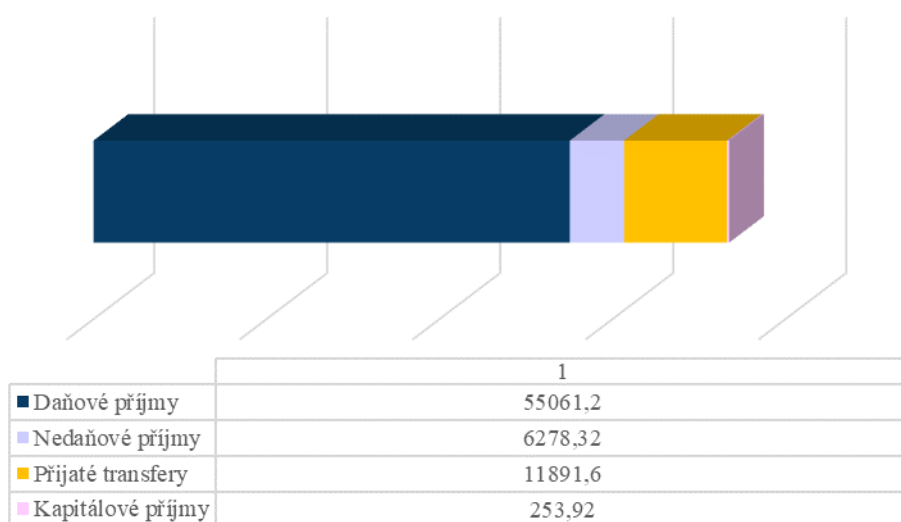
Veškeré údaje jsou v této části uvedeny v tisících Kč. Celkový přehled příjmů na rok 2019 byl dle schváleného rozpočtu 67 394,97 Kč, poté proběhlo šest opatření, kdy v prvním, druhém, čtvrtém a pátém došlo ještě k úpravám a rozpočet se po změnách navýšil. Rozpočet upravený tak činil v částce 71 676,86 Kč. Největší úpravy byly v přijatých transferech, kdy jenom v prvním opatření byla navýšena částka na příspěvek na výkon státní správy z částky 3 232 Kč o částku 174,7 Kč, dále ostatní investice přijaté transfery ze státního rozpočtu v částce 14 884,456 Kč, ve čtvrtém opatření přibylo 1 756 790 na neinvestiční dotace pro

¹⁵⁷ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

ZŠ a MŠ - projekt v rámci operačního programu, neinvestiční dotace na volby do Evropského parlamentu v částce 102 Kč, nebo částky na neinvestiční dotace na výkon sociální práce či neinvestiční přijaté transfery - ÚP Šumperk ve výši 820 Kč. V tomto roce je pak celkově čerpáno z rozpočtu 103 % a skutečné plnění je tak 73 485,04 Kč, což je vyšší částka než rozpočet schválený i vyšší než rozpočet po úpravě. 100 % bylo překročeno u daňových a nedaňových příjmů. Nejpřesnějšího odhadu bylo pak dosaženo u položky přijaté transfery, kde bylo dosaženo v zaokrouhlení 100 % respektive 99,63 %.

Z grafu 18 je patrné, že daňové příjmy a po nich hned následují přijaté transfery jsou největšími toky do obecního rozpočtu.

Graf 18 Přehled příjmů 2019 - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵⁸

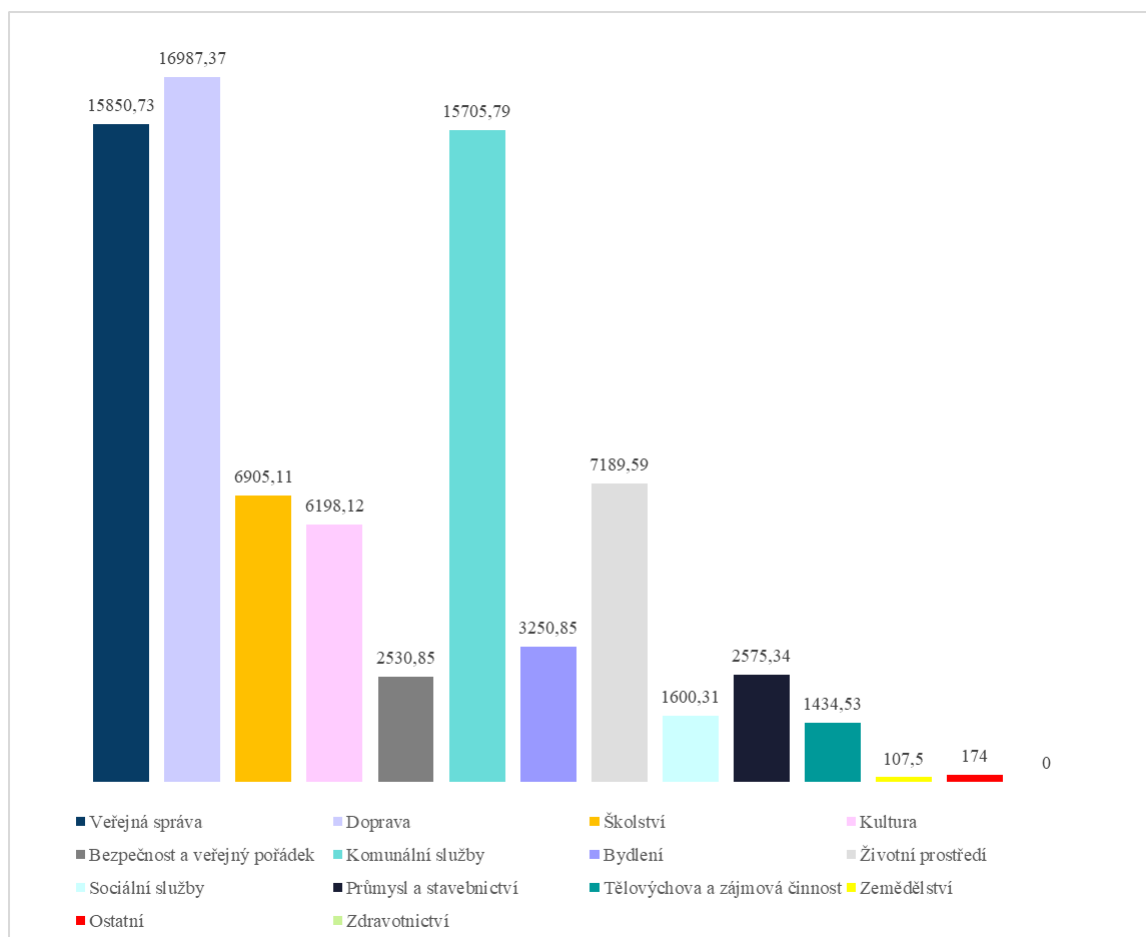
Celkový přehled výdajů zaznamenává graf 19. V tomto roce bylo skutečně čerpáno 80 509,39 Kč, což připadá na 89 % celkové čerpání z rozpočtu, neboť schválený rozpočet byl původně 93 558,70 Kč. Po úpravě byl sice ještě snížen na 90 613,86 Kč, i přesto částka nebyla vyčerpána, a to ani v jednom odvětví. Nejvíce se přiblížilo 100 % čerpání pouze ve školství, v dopravě, v odvětví životního prostředí a v kultuře. Největší výdaje pak připadly na veřejnou správu, dále v poměrně stejné částce na komunální služby a třetí

¹⁵⁸ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financi-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

největší položkou pak byla doprava, kde největšího dílu připadlo na silnice, které čerpaly 9 978 Kč z 16 916 Kč celkových v dopravě.

Podrobný rozpočet 2019 – tabulková část je součástí příloh této práce.

Graf 19 Přehled výdajů 2019 - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁵⁹

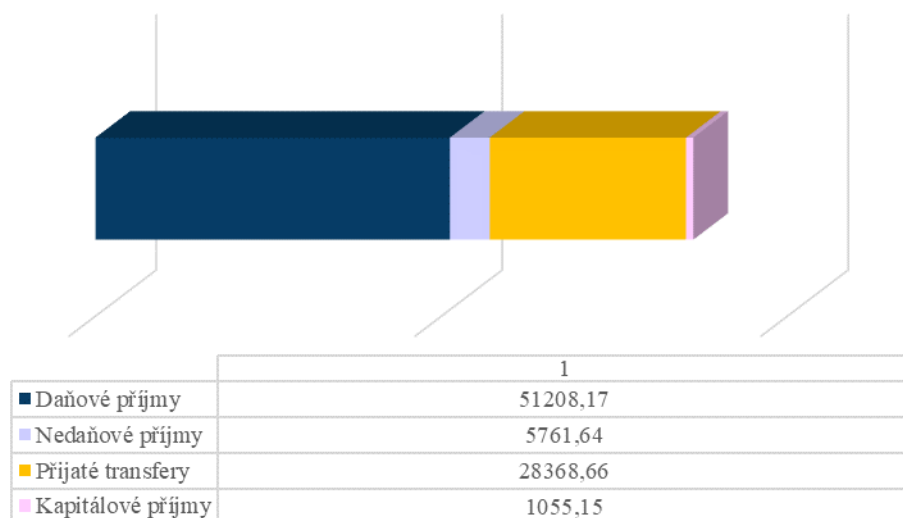
Rozpočet na rok 2020

Veškeré údaje jsou v této části uvedeny v tisících Kč. V tomto roce v přehledu příjmů připadá na celkový přehled čerpání z rozpočtu 98 %, kdy skutečné plnění představuje přijatou částku 86 393,62 Kč oproti původně schválenému rozpočtu, kde byly plánované příjmy 80 753,40 Kč a po úpravě činily 87 813,06 Kč. Opět daňové příjmy a přijaté transfery

¹⁵⁹ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

činí největší položky do příjmů, v tomto roce oproti předcházejícím rokům byly zaznamenány zvýšené příjmy v položce kapitálové příjmy, které stouply zhruba o cca 800 Kč. Jedná se například zvýšení příjmů v položkách příjmy z prodeje ostatních nemovitých věcí a jejich částí, dále přijaté dary na pořízení dlouhodobého majetku.

Graf 20 Přehled příjmů 2020 - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁶⁰

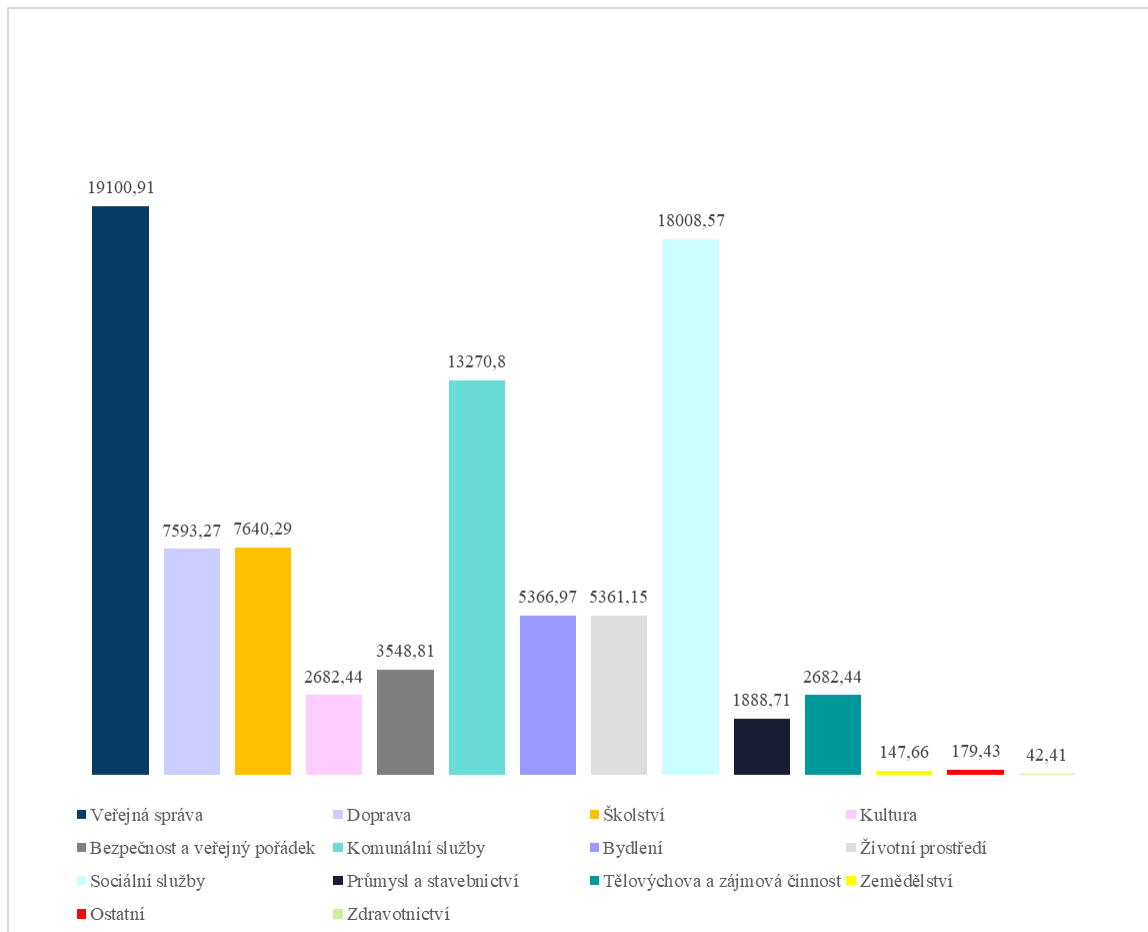
Z celkového přehledu výdajů vyplývá, že největšího čerpání bylo dosaženo v oblasti tedy až po odvětví veřejné správy v odvětví sociální služby, kde se čerpalo z necelých 100 % a třetí největší položkou byly komunální služby. Čerpání finančních prostředků v tomto odvětví bylo pro nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, kde se skutečně čerpalo 17 428,87 Kč. Toto zařízení Společnosti Podané ruce o. p. s. v Hanušovicích poskytuje zázemí, podporu a odbornou pomoc dětem a dospívajícím. Cílovou skupinou jsou pak děti a mládež ve věku 9 až 26 let, které mohou v NZDM aktivně a smysluplně trávit svůj volný čas. NZDM začali v Hanušovicích působit již v roce 2018, v tomto roce 2022 se již přemístili do větších prostor do budovy vedle vlakového nádraží.¹⁶¹

¹⁶⁰ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financi-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

¹⁶¹ Hanušovice: *Hanušovický zpravodaj 01/2022* [online]. (PDF). [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: https://www.hanusovice.info/modules/file_storage/download.php?file=0e9a9fd5%7C281&inline=1

Celkové skutečné čerpání v tomto roce připadlo na 87 769,45 Kč, což je 87 % ze schváleného rozpočtu, který byl 101 870,25 Kč a po úpravě činil 101 112,37 Kč.

Graf 21 Přehled výdajů 2020 - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁶²

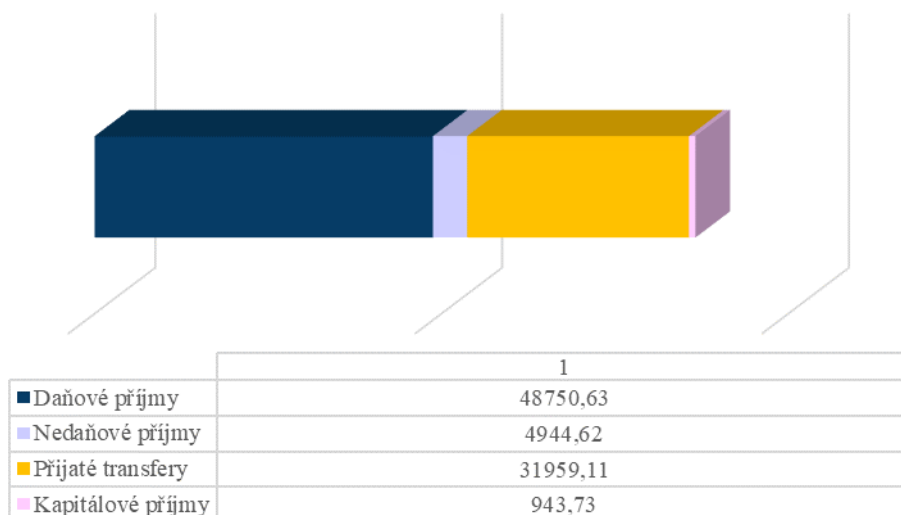
Rozpočet na rok 2021

Veškeré údaje jsou v této části uvedeny v tisících Kč. Skutečné plnění z celkového přehledu příjmů bylo 86 598,09 Kč, což činí 99 % ze schváleného rozpočtu po úpravě, který činil 87 524,87 Kč. Největšími příjmy byly opět daňové příjmy a přijaté transfery. Opět poměrně vyšší příjmy pak byly jako v roce předcházejícím v položce kapitálové příjmy, kde se zvedl příjem z prodeje pozemků, a to o 943,73 Kč. Dalším vyšším příjmem oproti předcházejícím rokům pak byly nedaňové příjmy, kde největší příjmy plynuly z položek

¹⁶² Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

příjmy z pronájmu ostatních nemovitých věcí a jejich částí a z položky příjmy z poskytování služeb a výrobků.

Graf 22 Přehled příjmů 2021 - Hanušovice

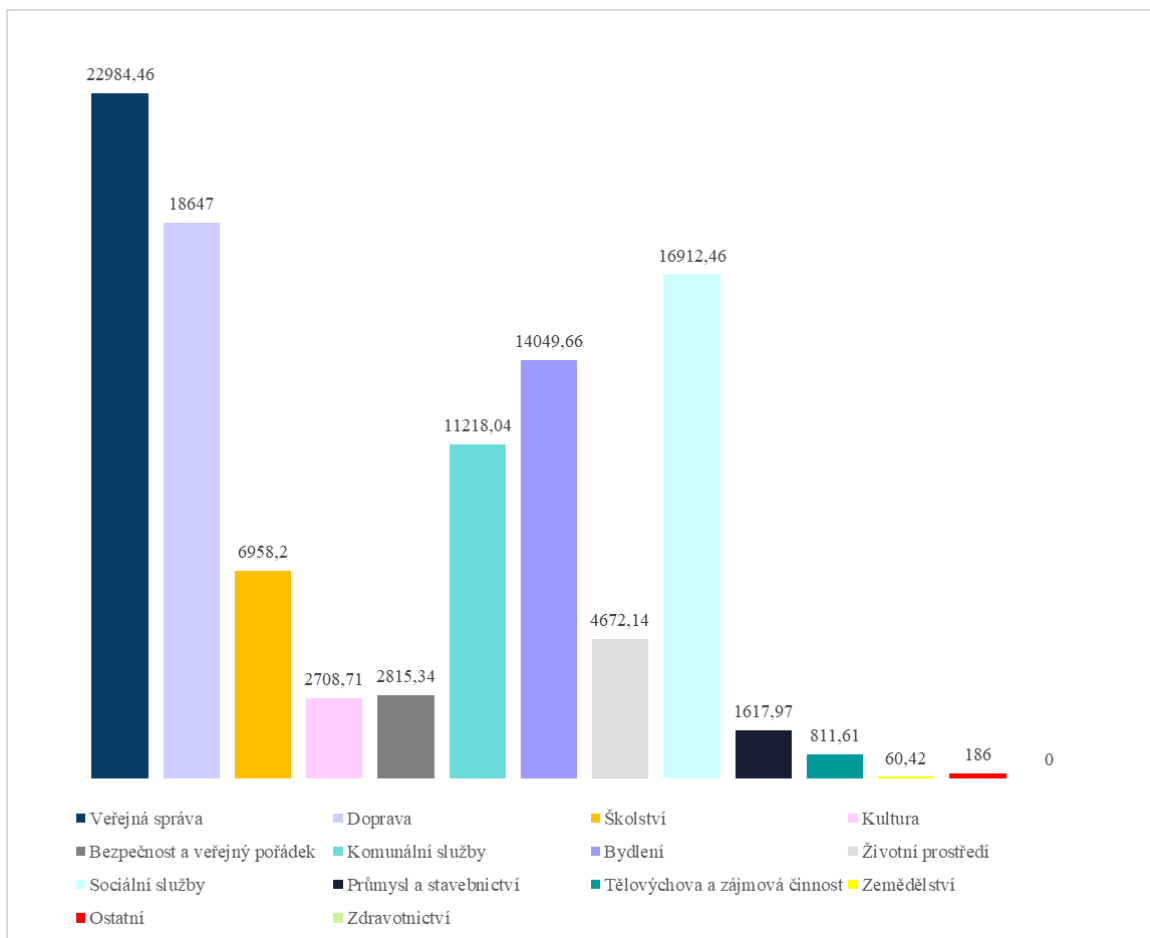
Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁶³

Z celkového přehledu výdajů lze vyčíst, že skutečné čerpání bylo 103 643,10 Kč, což je dosud nejvyšší částka za sledované období, ale i za všechny období předcházející. Celkem bylo čerpáno z rozpočtu 76 %, neboť po úpravě rozpočet činil 136 441,78 Kč. Odvětví veřejné správy vzrostlo o zhruba cca 9 000 Kč oproti roku 2018, kdy v tomto roce 2021 připadlo na odvětví veřejné správy 22 984,46 Kč a v roce 2018 to bylo „pouze“ 13 277,09 Kč. Druhým nejvyšším finančním výdajem pak bylo do odvětví dopravy, bydlení, sociálních služeb, komunálních služeb.

V grafu 23 byly vybrány ty odvětví, které v průběhu let 2010 až 2021 vykazovaly největší výdaje. Dle výše uvedeného přehledu lze konstatovat, že nové vedení obce je oproti bývalému vedení dost kontroverzní a nebojí se investovat, z velké části využívá dotační programy, které jsou v souladu se Strategií sociálního začleňování 2014-2020, Komunitním plánem sociálních služeb na území ORP Šumperk na období let 2019-2021 a podobně.

¹⁶³ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

Graf 23 Přehled výdajů 2021 - Hanušovice

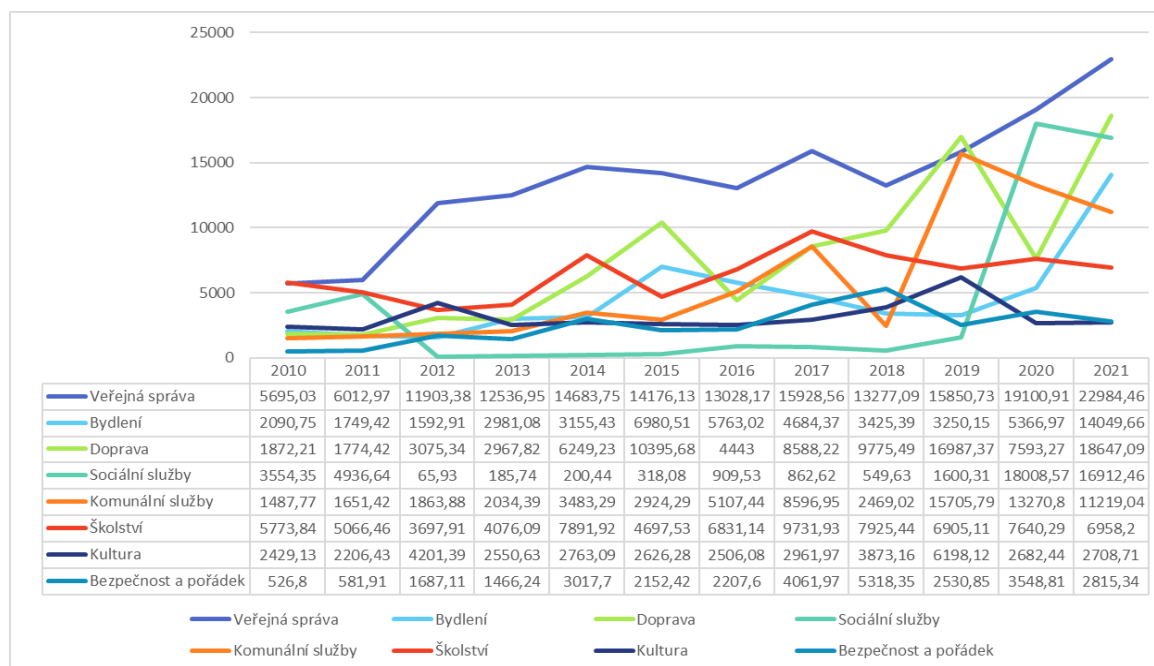

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁶⁴

Co se týká vybraného odvětví bezpečnost a veřejný pořádek, byl zaznamenán růst v roce 2018, kdy za vedení Ivany Vokurkové, byly vloženy investice do kamerového systému. Dále se za její éry hodně investovalo do školství, poměrnou část do kultury, jež lze usuzovat, že zrovna kultura pro nové vedení obce v čele se starostou Markem Kostkou není až takovou prioritou, neboť se převážně soustředí na sociální politiku. Převážné výdaje tak plynou do oblastí sociálních služeb, bydlení, ale také na dopravu či do veřejné správy.

¹⁶⁴ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

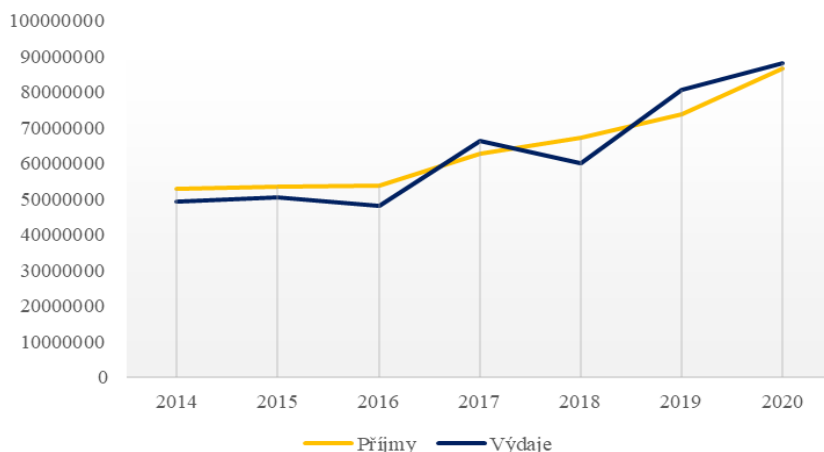
Graf 24 Čerpání výdajů ve vybraných oblastech (v tisících Kč) - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁶⁵

Z níže uvedeného grafu 25 vyplývá, že hospodaření obce v roce 2017, 2019 a v roce 2020 bylo v záporném saldu. Situaci hospodaření ve schodku představují především finančně náročné investiční akce.

Graf 25 Vývoj příjmů a výdajů v letech (2014–2020) - Hanušovice

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁶⁶

¹⁶⁵ Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

¹⁶⁶ Tamtéž

Významnými projekty jako jsou Modernizace domu č. 183 v Hanušovicích, který se zaměřuje na vytvoření kapacit k poskytování dostupného a kvalitního sociálního bydlení pro osoby sociálně potřebné, jež svými službami má zabránit sociální inkluzi bylo popisováno již v bakalářské práci a proto se jimi nyní práce nebude zabývat, stejně jako velmi vítaným projektem Multifunkční centrum sociálních služeb, který má za úkol vytvářet zázemí pro řadu sociálních služeb působících na Hanušovicku a umožnit tak zvýšení kvality a zajištění dostupnosti potřebných sociálních služeb pro občany města a nejbližšího okolí.

Obec Hanušovice spustila v roce 2021 dotační program ze svého rozpočtu na opravu fasád, čímž chtěla docílit lepšího vzhledu obce. Z rozpočtu byla vyčleněna částka 2 500 000 Kč, která se téměř vyčerpala. Obec pro velký zájem v nynějším roce 2022 tuto akci opět zahájila, kdy Zastupitelstvo města Hanušovice na svém zasedání, které se konalo 24. února, dotaci na opravu fasád odsouhlasilo.

Obec opět jako v předešlém roce opět zdražila poplatky za svoz odpadu. Cena poplatku za odpady pro rok 2022 činí 792 Kč za osobu. Občané nad 80 let mají 50 % slevu na tomto poplatku, tj. 396 Kč za osobu. Cena poplatku za odpady v roce 2021 se tehdy navýšily ze 600 Kč z roku 2019 na 660 Kč za osobu, sleva pro občany nad 80 let byla také. Přestože obec uvádí, že je toto zdražení nezbytně nutné pro udržení vyrovnaných financí obce, že je meziroční zvýšení cen o procenta u komunálního odpadu, zvýšení nájmu nádob, zvýšení za ukládání odpadu, za svoz, přesto práce nerozumí až tak markantnímu zdražování. Například osada Žleb, ač by si obyvatelstvo přálo dosud nemá, tříděný systém, pouze u pomyslného náměstí dvě oprýskané zrezavělé popelnice a jednu velkou popelnici v horní části osady. Ani jedna popelnice nemá například vybudované místo, kde by byla popelnice umístěna, a tak popelnice nevhledně postávají kde je zrovna popeláři při vysypávání nechají.

V roce 2022 bude zahájena největší investiční akce, a to za posledních 30 let, kterou bude akce H-blok. Jedná se o sedm bytových bloků, kde každý blok má 17 bytů a do budoucna budou tvořit 119 bytových jednotek. Tato výstavba bude probíhat v bývalém Hanušovickém Moravolenu. Zdrojem financování bude z části vlastní rozpočet obce a z části finanční podpora Olomouckého kraje. Vedení obce se domnívá, že tento projekt je pro Hanušovice zásadní, neboť chce udržet a rozvíjet fungování obce, chce nabídnout mladým lidem, ale nejen jim vhodné prostředí pro služby, podnikání, což povede ke zkvalitnění

života všech obyvatel, ale také i podpoří zaměstnanost obce. Neboť kniha „*Nic se tady neděje... Životní podmínky na periferním venkově*“ od Bernarda, J. a kol. nádherně vystihuje, co by se mohlo stát, kam by se dále mohly Hanušovice propadat, jak by mohly zaostávat a věčně setrvat v podvědomí sociálně vyloučených lokalit jedné ze severomoravských vesnic bývalých Sudet. Svými kroky a zaměřením se na oblast v sociálních projektech, podpory zaměstnání, vzdělání, kvalitního bydlení a další již teď obec vystupuje z pomyslného uvržení do stavu rezignace a chudoby.

Obrázek 8 Bytová výstavba H-Blok

Zdroj: Obec Hanušovice¹⁶⁷

3.6.2 Hospodaření a rozpočet obce Rapotín

V hospodaření obce byl zaznamenán před sledovaným obdobím 2018 a výše schodek v roce 2010, kde rozdíl činil mínus 4 205 931,62 Kč. V té době obec investovala do kompletní rekonstrukce staré budovy základní školy včetně vybavení, do realizace I. etapy „Brána do Jeseníků“, dále do rekonstrukce budovy obecního úřadu a jiné. Významným přínosem byl pro obec rok 2013, kdy došlo k realizaci výstavby a zahájení provozu Centrálního sběrného dvora.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Hanušovice: *Architektonická studie* [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/>

¹⁶⁸ Rapotín: *Závěrečný účet* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/?hledaj=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words->

Rozpočet na rok 2018

Celkové příjmy v roce 2018 činily dle skutečnosti 93 773 806,18 Kč, což v % čerpání upraveného rozpočtu je 101,38 %. Daňové příjmy byly vyšší než schválený rozpočet po rozpočtových změnách, a to částkou vyšší o 915 tis. Kč. Největším podíl v těchto příjmech představují poplatky za uložení odpadů v částce 465 tis. Kč, dále daň z příjmů FO ve výši 132 tis. Kč, poplatek za SKO ve výši 185 tis. Kč a daň z hazardních her ve výši 115 tis. Kč.

Plnění nedaňových příjmů bylo ve skutečnosti o cca 266 tis. Kč vyšší než schválený rozpočet po rozpočtových změnách. Připadly na něj pokuty za porušení OZP ve výši 50 tis. Kč, výpůjčky MK ve výši 22 tis. Kč, vyúčtování energií ve výši 30 tis. Kč a neinvestiční dary ve výši 41 tis. Kč. Z kapitálových příjmů to jsou pak příjmy z prodeje pozemků a DHM.¹⁶⁹

Celkové výdaje pak ve skutečnosti v tomto roce byly 111 408 115,82 Kč. V tomto roce proběhla rekonstrukce sportovního areálu s osázením cvičících prvků ve výši 1 328 444 Kč. Sportovní areál slouží nejen pro sportovce a fanoušky různých druhů sportů, ale také pro širokou veřejnost, dále přibýlo multifunkční hřiště, na kterém si lze zahrát tenis, volejbal, nohejbal a malou kopanou. V areálu bylo také vybudováno, vedle dětského hřiště s prolézačkami, pískovištěm a lanovým mostem, venkovní fitness s pohyblivými posilovacími prvky, workoutové hřiště a parkoviště. Mezi dalšími výdaji byl například monitoring návštěvnosti v TIC ve výši 33 000 Kč nebo také investice do kamerového systému v obci ve výši 200 000 Kč, nákupu traktorové sekačky pro údržbu areálu TJ Jiskra ve výši 80 000 Kč atd., to vše formou zálohy z dotace.¹⁷⁰

Dále v průběhu roku 2018 bylo opraveno mnoho chodníků, a to zejména chodníku na ul. Jesenické, kde došlo k přebudování tohoto chodníku a k tomuto přiléhajících autobusových zastávek na bezbariérové. Dále byly instalovány měřiče rychlosti s upozorněním „pozor děti“. Na tuto rekonstrukci obec získala dotaci ve výši 1 934 200 Kč z celkových nákladů 2 036 000 Kč.¹⁷¹ Obec provedla regeneraci veřejného osvětlení podél již vybudované cyklostezky vedle silnice I/11 a k dílčím rekonstrukcím veřejného osvětlení

¹⁶⁹Rapotín: *Závěrečný účet* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/?hledej=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words->

¹⁷⁰Tamtéž

¹⁷¹Tamtéž

na katastrálním území obce. V tomto roce proběhla také kompletní rekonstrukci bytového domu č. p. 533 na sídlišti tzv. „Svobodárna“. O 27 malometrážních bytů byl velký zájem a jsou již všechny obsazeny.¹⁷²

Obec v tomto období splácí 1 poskytnutý úvěr na rekonstrukci a výstavu nových bytových jednotek formou nástavby obecních domů. V tomto roce se podařilo uhradit kromě řádných splátek ve výši 2 318 837,81 Kč, také 6 mimořádných splátek ve výši 13 350 684,68 Kč. Celkový zůstatek poskytnutých úvěrů činil tedy k 31. prosinci 2018 1 596 808 Kč.¹⁷³ Celkový výsledek hospodaření obce za rok 2018 tak z hlavní činnosti a hospodářské činnosti činil 30 888 170,97 Kč (zisk), a po zdanění 28 254 010,97 Kč.¹⁷⁴

Rozpočet na rok 2019

V tomto roce obec hospodařila s celkovými příjmy ve výši 269 471 234,55 Kč, což představuje procentuálně 100,44% čerpání zpraveného rozpočtu. Daňové příjmy byly vyšší než schválený rozpočet po rozpočtových změnách o 786 tis. Kč, což představuje oproti předcházejícímu roku 2018 nižší částku o 129 tis. Kč. Největší podíl na vyšších daňových příjmech je u daně z příjmů fyzických osob ve výši 273 tis. Kč, dále u daně z příjmů právnických osob ve výši 189 tis. Kč, u poplatků za uložení odpadů ve výši 151 tis. Kč, daně z hazardních her ve výši 33 tis. Kč. Plnění nedaňových příjmů bylo ve skutečnosti cca o 322 tis. Kč vyšší než schválený rozpočet po rozpočtových změnách. Příjmy byly také z pojistných náhrad v částce 35 tis. Kč, skládkovné občané v částce 27 tis. Kč, vyúčtování energií pak v částce 40 tis. Kč, vstupného na obecních akcích v částce 50 tis. Kč, ukládky odpadů na lokalitě Golf v částce 15 tis. Kč, prodeje sklípků na hřbitově v částce 14 tis. Kč.¹⁷⁵

Celkové výdaje obce dle skutečnosti byly 263 237 996,66 Kč, což představuje 97,07% čerpání upraveného rozpočtu. V grafu 26 je znázorněn obrovský nárůst jak v příjmové, tak zároveň i ve výdajové složce. Jen běžné výdaje byly celkem ve výši 35 400 499,68, kde byl zaznamenán pokles oproti roku 2018 s jeho výši 45 814 827,70 Kč

¹⁷²Rapotín: *Ročenka 2018 Obec Rapotín* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

https://www.rapotin.cz/e_download.php?file=data/editor/433cs_1.pdf&original=RO%C4%8CENKA%202018.pdf

¹⁷³Rapotín: *Závěrečný účet* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

<https://www.rapotin.cz/?hledaj=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words->

¹⁷⁴Tamtéž

¹⁷⁵Tamtéž

a kapitálové výdaje pak dosáhly skutečné výše 227 260 649,70 Kč, což v porovnání s rokem 2018 představuje skoro jednou tolik přesně pak o 272 794 063 Kč více.¹⁷⁶

Obec investovala do realizace PBPO, což je projekt „Přírodě blízká protipovodňová opatření na řece Desné“, která byla zahájena v roce 2018 a dokončena v roce 2021, Tato realizace na řece Desné má nově chránit před velkou vodou obce Rapotín, Vikýřovice a Petrov Nad Desnou. Tok získal několik nových biotopů, revitalizační ramena a povodňové parky. Všechna tato opatření dokážou zadržet až padesátiletou vodu. Investiční akce ve výši 375 mil. Kč¹⁷⁷ byla spolufinancována z poskytnuté dotace, a to ze státních fondů výši 168 861 927,89 Kč, kdy ke konci roku 2019 byla vyčerpána celá, z rozpočtu kraje byla poskytnuta výše dotace na PBPO částkou 7 500 000 a taktéž zcela vyčerpána od konce roku 2019, dále na tuto realizaci přispělo Povodí Moravy a zapojené obce. Dalšími poskytnutými dotacemi v roce 2019 byly například Rapotínské slavnosti, které se financovali z rozpočtu kraje výši 90 000 Kč, vybavení knihovny výši 10 000 Kč, či byla poskytnuta dotace z rozpočtu kraje na tribunu na TJ Jiskra ve výši 1 300 000 Kč atd. Obec v tomto roce dále splácí jeden poskytnutý úvěr, jak je uvedený v roce 2018 a v tomto roce 2019 proběhly jeho řádné splátky ve výši 638 304 Kč a celkový zůstatek poskytnuté úvěru k 31.12.2019 tak činil 957 504 Kč. Výsledek hospodářské činnosti obce je tak ve ztrátě -2 267 640,71 Kč.¹⁷⁸

Rozpočet na rok 2020

Celkovými skutečnými příjmy, se kterými obec hospodařila byly ve výši 206 196 931,67 Kč, což představovalo procentní čerpání upraveného rozpočtu ve výši 99,60 %. Daňové příjmy vyly v tomto roce nižší než schválený rozpočet po rozpočtových změnách, a to o 1 289 tis. Kč. Největším podílem na nižších daňových příjmech pak byly daně z příjmů FO a to v částce mínus 812 tis. Kč a pak u DPH o dalších mínus 1 1010 tis. Kč. Důvod nenaplnění byla způsobena pandemií Covid-19. Plnění nedaňových příjmů bylo ve skutečnosti vyšší než upravený rozpočet, v procentech čerpání vyšlo na 116,19 %, jako byly pojistné náhrady, skládkovné občané či uložení odpadů na lokalitě Golf. Dále v průběhu

¹⁷⁶Rapotín: *Závěrečný účet* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

<https://www.rapotin.cz/?hledej=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words->

¹⁷⁷Kurzy.cz: *Olomoucký kraj: Na řece Desné dokončena protipovodňová opatření blízka přírodě* [online]. 2021 [cit.

2021-11-11]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/618261-olomoucky-kraj-na-rece-desne-dokoncena-protipovodnova-opatreni-blizka-prirode/>

¹⁷⁸Rapotín: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-12-21]. Dostupné z:

https://www.rapotin.cz/?hledej=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words-type=allWords&kde_hledat=vsude&sortBy=created&cas=all&doba=1&casod=&casdo=&lang=cs

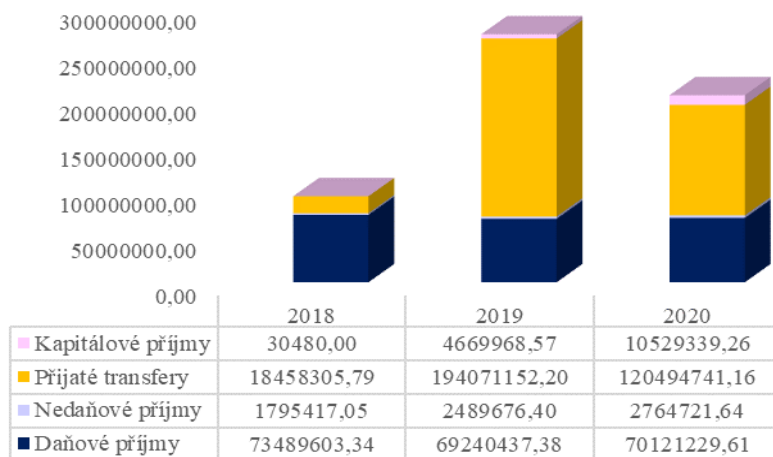
opatření byly zaznamenány kapitálové příjmy, kde dle skutečnosti bylo mínus 1 280 000 Kč což jsou příspěvky od partnerů PBPO. Dotace pak byly upraveny na mínus 69 155 953,88 Kč jedná se také o PBPO, kdy z důvodu pandemie Covid-19 nebyly realizovány stavební práce dle schváleného harmonogramu na rok 2020.¹⁷⁹

V položce celkových výdajů dle skutečnosti byla výše výdajů 209 554 448,01 Kč, což představuje 93,66 % čerpání upraveného rozpočtu. Mezi běžné výdaje pak bylo v opatřeních zahrnuto plus 14 321 924 Kč, což představují DPPO za obec, opravy MK, DDHM, DPP zeleň, ochranné prostředky Covid-19 a opatření pro Kapitálové výdaje pak bylo mínus 67.080.503,88 Kč, což bylo za PBPO, kdy z důvodu pandemie Covid-19 nebyly realizovány stavební práce dle schváleného harmonogramu na rok 2020. Dotace ze státního rozpočtu pak v tomto roce byly na volby so Senátu a kraje v částce 93 000 Kč a zcela vyčerpané, dále na podlahu v tělocvičně ZŠ ve výši 695 914 Kč, MK kolem garáží částkou 934 341 Kč, vybavení knihovny ve výši 15 000 Kč. Mezi dotacemi z rozpočtu kraje to byl pak například křížek na ul. Družstevní, kdy připadla dotace 36 742 a byla čerpána částka ke konci roku 34 743, dále částka ve výši 34 000 Kč na vybavení TIC, dále částka ve výši 190 000 Kč na infrastrukturu pro cyklisty. Dalšími výdaji byly například ozvučení tribuny na TJ, defibrilátory či záloha na transfery na „Energetická opatření na VO“ ve výši 389 842 Kč, „Doplnění osvětlení v hledišti sálu KKC“ ve výši 145 000 Kč, „Chodník u VÚCHS“ ve výši 1 122 874,21 Kč, „Oprava podlahy v tělocvičně ZŠ“ ve výši 695 914 Kč, „Pořízení projekční techniky v KD“ ve výši 80 000 Kč či „Sklářské muzeum“ ve výši 1 206 651 Kč. Obec se splácení výše uvedeného úvěru z minulých let uhradila řádné splátky ve výši 638 304 Kč a celkový zůstatek poskytnutého úvěru k 31.12. 2020 činil 319.200 Kč.¹⁸⁰

¹⁷⁹Rapotín: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: https://www.rapotin.cz/?hledaj=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words-type=allWords&kde_hledat=vsude&sortby=created&cas=all&doba=1&casod=&casdo=&lang=cs

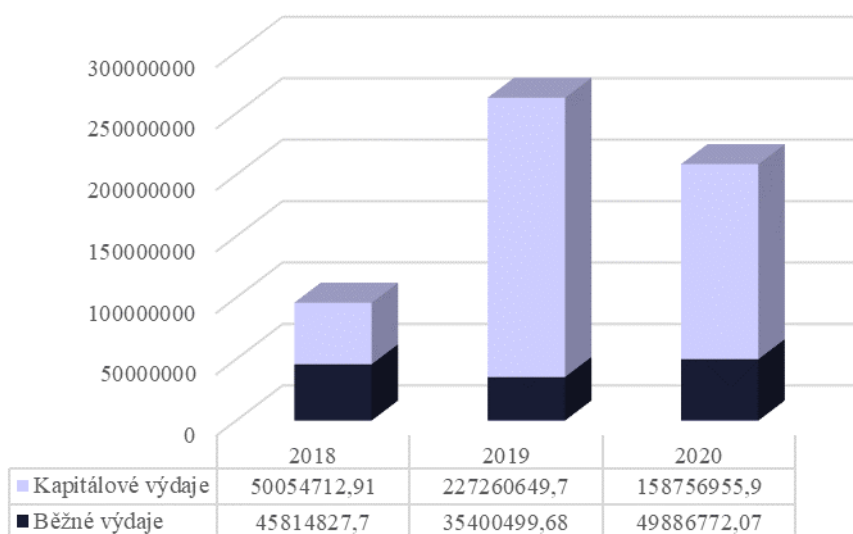
¹⁸⁰Tamtéž

Graf 26 Přehled příjmů za roky 2018, 2019, 2020 – Rapotín

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁸¹

Graf 27 Přehled výdajů za roky 2018, 2019, 2020 – Rapotín

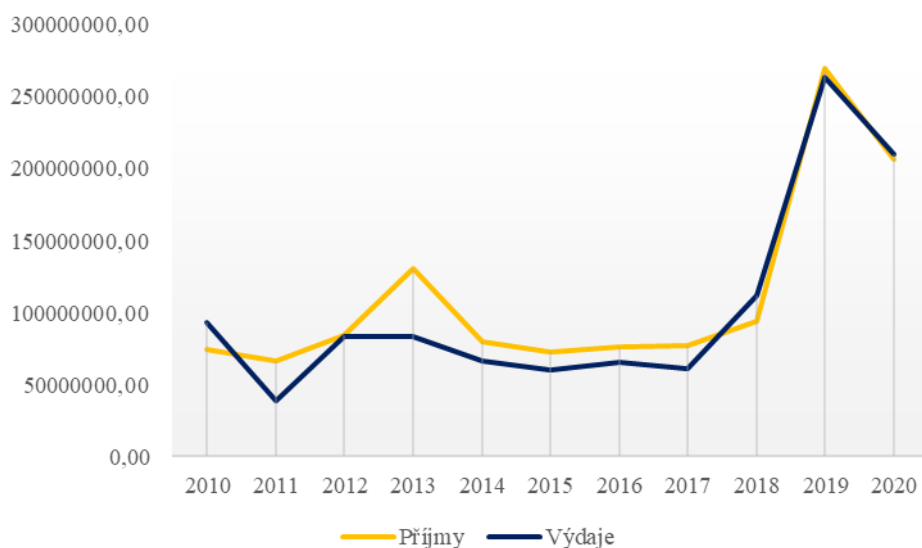
Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁸²

¹⁸¹ Rapotín: Klikací rozpočet [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/urad/hospodareni-obce/klikaci-rozpocet/>

¹⁸² Rapotín: Klikací rozpočet [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/urad/hospodareni-obce/klikaci-rozpocet/>

Z níže uvedeného grafu 28 vyplývá, že hospodaření obce v roce 2010, 2018 a v roce 2020 je v záporném saldu. Situaci hospodaření ve schodku představují především finančně náročné investiční akce převážně již vyjmenované.

Graf 28 Vývoj příjmů a výdajů v letech (2010–2020) - Rapotín

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁸³

3.6.3 Hospodaření a rozpočet obce Ruda nad Moravou

Hospodaření obce je od roku 2014 plně ve faktické kompetenci starosty Bronislava Drozda. Fakta uvedená v práci týkající se hospodaření obce jsou zaměřena nejen na příjmy a výdaje ve sledovaném období, ale svým charakterem zasahují taktéž do předchozího volebního období.

Celkové příjmy rozpočtu obce Ruda nad Moravou v roce 2010 dosáhly výše 68 881 066,87 Kč z čehož výdaje překročily příjem o 5 650 763,84 Kč. Největší položku tvořily přijaté transfery ve výsledku 37 869 417,45 Kč. Dotace v roce 2010 i v roce 2011 byly použity na modernizaci učeben Základní školy Ruda nad Moravou a její tělocvičny. Dále se uskutečnila oprava fasády kostela sv. Vavřince. I v roce 2012 byly překročené výdaje oproti příjmům, a saldo příjmů a výdajů tak činilo 1 654 414,10 Kč. Obec v tomto období žádala o dotaci na splaškovou kanalizaci a ČOV. Nicméně, až o dalších pět let se podařilo nejenže získat dotace i pro místní části, ale také zhotovitele práce, tehdy byl zásadní problém

¹⁸³ Rapotín: Klikací rozpočet [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/urad/hospodareni-obce/klikaci-rozpocet/>

v tom, že společnosti, jež neuspěly, dělaly různé obstrukce a čas pro samotnou výstavbu se tak zkrátil a vedení tehdy rozhodlo dotaci vrátit.¹⁸⁴ Zvýšení výdajů bylo způsobeno i tím, že obec poskytla finanční prostředky jinému rozpočtu územní samosprávy, které v následujícím roce projevilo zvýšením nedaňových příjmů v důsledku přijatých splátek. V tomto roce 2012 také došlo k navýšení místních poplatků, jež se objevují i v druhé ze sledovaných obcí Hanušovice. Příčinou bylo využití nového zákona, který umožňuje zavedení místního poplatku za provoz systému shromažďování sběru, přepravy, ale také třídění, využívání a odstraňování odpadů, přičemž jsou využívány i různé dotace na sběrné nádoby. Poplatek za svoz komunálního odpadu na rok 2022 činí 720 Kč za osobu/rok. V roce 2013 se uskutečnily investice do rekonstrukce autobusových zastávek a na vybudování cyklostezky. V dalších letech byly financovány další projekty jako obnova hřiště základní školy, veřejné osvětlení, chodníky, dokončení hasičské zbrojnice či automobil pro JSDH anebo nový obecní traktor.

Rozpočet na rok 2018

Charakteristickým znakem pro rok 2018 bylo budování infrastruktury v podobě splaškové kanalizace a ČOV.

Nicméně tento významný projekt začal již v roce 2017 a byl dokončen v roce 2020. Projekt splašková kanalizace a ČOV Ruda nad Moravou byl spolufinancován Evropskou unií a Fondem soudržnosti v rámci Operačního programu Životní prostředí. Předmětem této podpory bylo vybudování splaškové kanalizace pro obec Ruda nad Moravou a její místní části jako jsou Hostice, Bartoňov, Radomilov a Hrabenov. Součástí této realizace byla i výstavba ČOV o kapacitě 3 000 EO. Tento projekt má za cíl zejména odstranit výrazné znečištění a zkvalitnit tak životní prostředí. K 31. 1. 2022 bylo v jednotlivých místních částech připojeno v Ruda nad Moravou 58 % obyvatel, v Hrabenově 63 % obyvatel, v Hosticích 54 % obyvatel, v Bartoňově a Radomilově pak 54 % obyvatel. Tito občané se tak zbavili starostí se zajišťováním vývozu jímek, septiků, žump a s prokazováním likvidace splaškových vod, ale také přispěli k významnému zlepšení životního prostředí v obci, což se odrazilo v čistotě vod v potocích, potůčkách a také absenci zápachu v mnoha

¹⁸⁴ Šumperský deník: Starosta Rudy: Výstavba kanalizace bude největší investicí v dějinách obce [online]. 2015 [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/starosta-rudy-vystavba-kanalizace-bude-nejvetsi-investici-v-dejinach-obce-20150403.html

příkopech.¹⁸⁵ Dotace EU činila 85 % tedy 104 658258 Kč a příspěvek příjemce obec Ruda nad Moravou podpory činil 18 469 104 Kč. Na tento projekt pak navázala odložená rekonstrukce krajské komunikace, jejíž celková rekonstrukce vyšla na cca 40 mil. Krajská silnice vede celou obcí, a to od vlakového nádraží v Rudě nad Moravou až po výjezd z obce na Olšany. V této části tak byla uzavírka, kterou obec využila pro dobudování chodníků podél všech silničních průtahů, což poslouží obci bezkoliznímu pohybu chodců v tomto zastavěném území.¹⁸⁶ Dále v roce 2018 obec využila dotace na modernizaci a rozvoj technické výchovy na Základní škole Ruda nad Moravou, na výstavbu nových parkovacích míst a celkovou revitalizaci prostoru po demolici domu Keprtovo. Dále se obec zasadila o přestavbu staré budovy Chudobince v místní části obce Hosticích, kde v horní části budovy vytvořila 6 sociálních bytů a ve spodní části budou prostory, jež budou k dispozici místním občanům pro komunitní život.

V tomto roce dosahovaly skutečné celkové příjmy pro obec výše 116 441 511,29 Kč, z čehož nejvyšší položkou byly právě přijaté dotace. Celkové výdaje dosáhly částky 174 719 961,11 Kč, což bylo méně o 1 944 272 Kč než rozpočet po změnách. Saldo příjmů a výdajů dle skutečnosti dosahovalo mínus 58 278 449,82 Kč.

Rozpočet na rok 2019

Celkové příjmy dosáhly 110 497 842 Kč z čehož největšími příjmy byly opět přijaté dotace ve výši 167 807 438,39 Kč. Výdaje celkem pak představovaly 143 555 077,39 Kč. Saldo příjmů a výdajů tak dosáhlo výše mínus 33 057 234,99 Kč.

V roce 2019 byl zásadním projektem „Revitalizace veřejného osvětlení“, a to ve všech částech obce, včetně místních částí. Tato akce byla realizována z dotací ze státního rozpočtu v rámci Státního programu na podporu úspor energie na období 2017-2021, Program EFEKT 2019. Byla provedena kompletní výměna stávajících technicky nevyhovujících svítidel s malým odrazovým efektem a výkonově nevyhovujícím zdrojem. Nová svítidla jsou nejen moderní, ale mají i široké pole křivky svítivosti. Dalším rozvojovým projektem bylo „Navýšení systémů pro separaci komunálního odpadu obce Ruda nad

¹⁸⁵Ruda nad Moravou: Zpravodaj Naše obec 1/2022 [online]. (PDF). [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.ruda.cz/dp/id_ktg=901&archiv=1&zanorit=1

¹⁸⁶Ruda nad Moravou: Zpravodaj Naše obec 6/2021 [online]. (PDF). [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.ruda.cz/assets/File.ashx?id_org=14322&id_dokumenty=3980

Moravou 2019“. Projekt byl spolufinancován EU-Fondem soudržnosti v rámci OP Životní prostředí. Tato investice má přinést zkvalitnění nakládání s odpady. Celkové výdaje činily 636 251 Kč z čehož dotace EU byly ve výši 540 813 Kč což představuje 85 % a příspěvek příjemce podpory tedy obce Ruda nad Moravou pak činil 95 438 Kč, tedy 15 %.

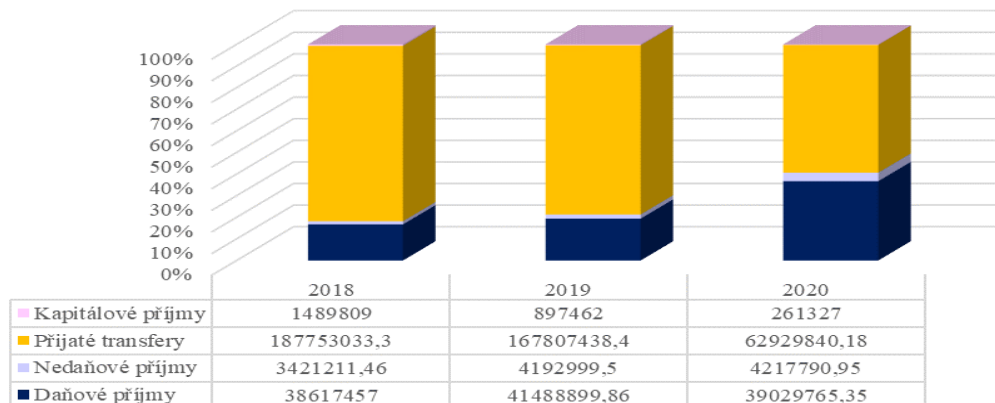
Rozpočet na rok 2020

Pro zhodnocení příjmů a výdajů obce Ruda nad Moravou byl použit závěrečný účet jak za všechny sledované roky, tak i za rok 2020. Celkové příjmy schváleného rozpočtu činily 48 203 352 Kč, po změnách rozpočet činil 53 126 187 Kč, skutečné příjmy celkově pak činily 53 097 720,30 Kč. Největší položkou do příjmů byly přijaté dotace ve výši 62 929 840,18 Kč a po nich pak daňové příjmy. Celkový přehled výdajů po konsolidaci činil 78 735 460,12 Kč oproti schválenému rozpočtu po změnách, který činil 82 042 880,94 Kč.

Obec také v tomto roce přijala a investovala dotaci ve výši 380 000 Kč od Olomouckého kraje na akci „Řešení havarijního stavu vodovodu v obci Hrabenov 2020“.¹⁸⁷ Obec taktéž investovala do projektu „Rekonstrukce a revitalizace školního hřiště“, který slouží jak škole tak i široké veřejnosti. Tento projekt byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu ČR z programu MMR. V tomto období obec dále investovala do výstavby chodníku podél silnice v místní části Hrabenov s výsledkem zvýšení bezpečnosti na silnicích III. třídy a dále výstavby chodníku v ulici Olšanská podél silnice II. třídy. Projekty byly spolufinancovány Evropskou unií, Evropským fondem pro regionální rozvoj, IROP pod záštitou MMR.

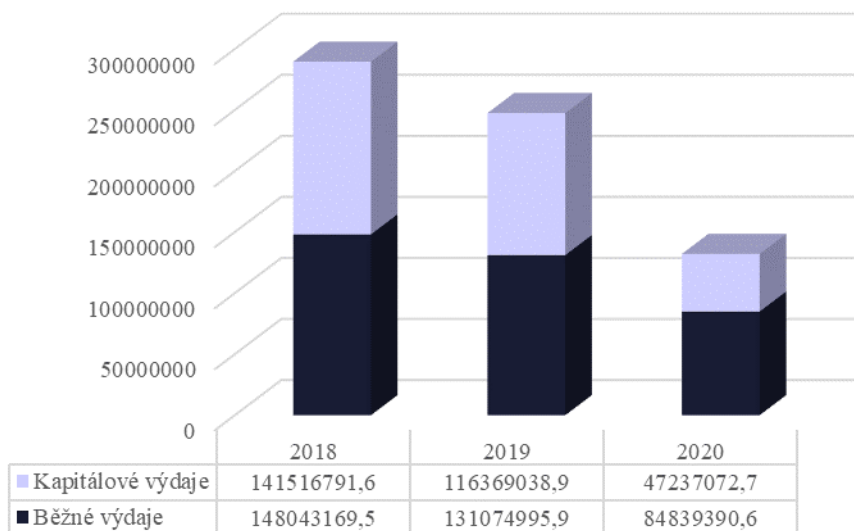
¹⁸⁷ Ruda nad Moravou: *Zpravodaj Naše obec 6/2020* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: https://www.ruda.cz/assets/File.ashx?id_org=14322&id_dokumenty=3980

Graf 29 Přehled příjmů za roky 2018, 2019, 2020 – Ruda nad Moravou

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁸⁸

Graf 30 Přehled výdajů za roky 2018, 2019, 2020 – Ruda nad Moravou

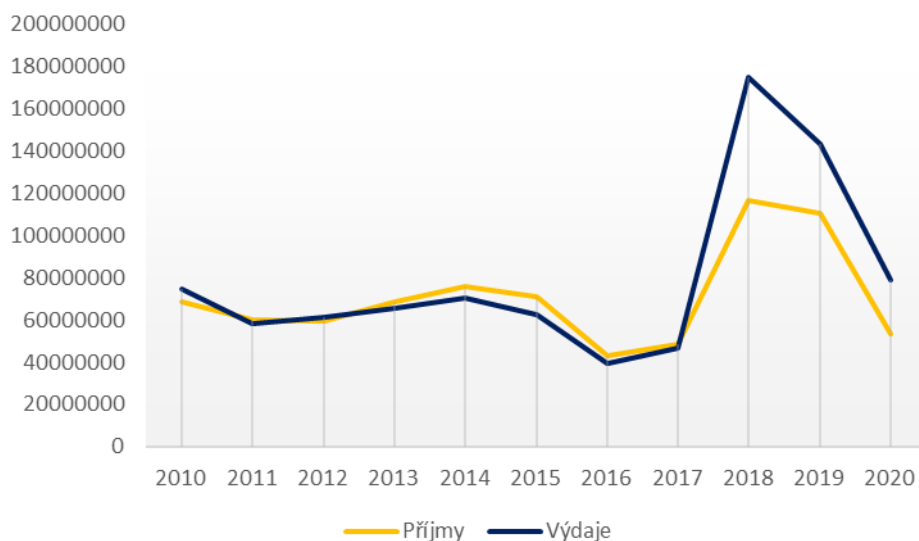
Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁸⁹

Z níže uvedeného grafu 31 vyplývá, že hospodaření obce v roce 2010, 2012 a dále pak od roku 2017 je v záporném saldu. Situaci hospodaření ve schodku představují především finančně náročné investiční akce převážně již vyjmenované.

¹⁸⁸ Ruda nad Moravou: *Hospodaření obce* [online]. [cit. 2021-09-1]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/hospodareni-obce/ms-4254/pl=4254>

¹⁸⁹ Tamtéž

Graf 31 Vývoj příjmů a výdajů v letech (2010-2020) – Ruda nad Moravou

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁹⁰

3.7 Samospráva obce

3.7.1 Samospráva obce Hanušovice

Samosprávu obce vykonává Městský úřad Hanušovice. Ve funkci starosty obce Hanušovic je Marek Kostka spolu s místostarostou Bc. Jaroslavem Mrázkem. Zastupitelstvo má 15 členů, které se od voleb v roce 2018 z jedné třetiny obměnilo. Složení zastupitelstva pro volební období 2018–2022 je zobrazeno níže. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích byla v obci zřízena rada. Rada obce má 5 členů, kdy spolu se starostou Markem Kostkou vykonávají funkci radních Bc. Jaroslav Mrázek, František Slimáček, DiS., Radomír Suchodol a Vlastislav Machula.¹⁹¹ Při výkonu přenesené působnosti se městský úřad řídí obecně závaznými právními předpisy, v samostatné působnosti pak plní úkoly, jež mu byly uloženy vedením města. Vedení města své občany informuje o dění prostřednictvím svých oficiálních webových stránek, které rovněž obsahují i zjednodušený model pro seniory, a dále Hanušovickým zpravodajem, rozhlasem či skrze mobilní aplikaci V OBRAZE. Údaje o samostatném hospodaření obce jsou vyvěšeny na úřední desce obce, dále v papírové

¹⁹⁰ Ruda nad Moravou: *Hospodaření obce* [online]. [cit. 2021-09-01]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/hospodareni-obce/ms-4254/p1=4254>

¹⁹¹ Hanušovice. *Vedení města*. [online]. [cit. 2021-09-06]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/mesto/vedeni-mesta/>

podobě na úřadě s možností nahlédnutí, anebo na webových stránkách obce <https://www.hanusovice.info/mobilni-aplikace/>.

Obrázek 9 Zastupitelstvo obce Hanušovice

Zastupitelstvo obce Hanušovice				
Občanská demokratická strana	KDU-ČSL	Generace Y	Hanušovičtí nezávislí	NEZÁVISLÁ VOLBA
Machula Vlastislav	Jauering Mojmír	Kostka Marek	Vokurková Ivana	Bc. Mrázek Jaroslav
Schwarzerová Olga		Slimáček František, DiS. Ing. Kostka Marek	Halfarová Vlasta Vokurka Ivo Ing. Kadlecová Lenka Podhradský Milan Sedlačíková Pavla	Fiala Jiří Suchodol Radomír

Zdroj: vlastní zpracování dle ¹⁹²

Níže uvedení a nyní již bývalí zastupitelé obce Hanušovice se v průběhu své zastupitelské funkce vzdali mandátu a reprezentují tak 1/3 zastupitelů, kteří nedokončili funkční období.

Jsou jimi: Ing. František Felner za stranu KDU-ČSL, Štefan Fatura za stranu Hanušovičtí nezávislí, Ing. František Winter za stranu Hanušovičtí nezávislí, Miroslav Grivalský za stranu NEZÁVISLÁ VOLBA a Ing. Jiří Navrátil za Občanskou demokratickou stranu.

Nahradili je noví členové zastupitelstva a to tyto: Ing. Lenka Kadlecová za stranu Hanušovičtí nezávislí, Mojmír Jauering za stranu KDU-ČSL., Pavla Sedlačíková za stranu Hanušovičtí nezávislí, Vlasta Halfarová za stranu Hanušovičtí nezávislí a Jiří Fiala za stranu NEZÁVISLÁ VOLBA.

¹⁹²Volby.cz: *Volby do zastupitelstev obcí 05.10. - 06.10.2018* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv21111?xjazyk=CZ&xid=1&xv=23&xdz=2&xnumnuts=7105&xobec=535532&xstrana=0&xstat=0&xodkaz=1>

3.7.2 Samospráva obce Rapotín

Samosprávu obce vykonává Obecní úřad Rapotín. Pro tuto obec je obecním úřadem s rozšířenou působností Městský úřad Šumperk se třemi pracovišti. K 1. lednu 2022 eviduje obec celkem 3271 obyvatel. V čele stojí starosta obce Mgr. Bohuslav Hudec, 1. místostarostka Ing. Markéta Csölleová a 2. místostarosta Vítězslav Hofer. Zastupitelstvo se skládá z 15 členů. Složení zastupitelstva pro volební období 2018–2022 zobrazuje obrázek níže. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích byla v obci zřízena rada. Rada obce má 5 členů, kdy spolu se starostou Mgr. Bohuslavem Hudcem, 1. místostarostkou Ing. Markétou Csölleovou a 2. místostarostou Vítězslavem Hoferem dále působí členové zastupitelstva Karel Brunec a Martin Čech¹⁹³. V obci byly zřízeny výbory skládající se z kontrolního a finančního výboru.

O dění v obci jsou občané informováni prostřednictvím mobilní aplikace V OBRAZE, oficiálních internetových stránek obce, facebooku, rozhlasu nebo prostřednictvím tištěného měsíčníku Rapotínské noviny.

Obrázek 10 Zastupitelstvo obce Rapotín

Zastupitelstvo obce Rapotín						
STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	ANO 2011	Strana svobodných občanů	Občanská demokratická strana	KDU-ČSL	Komunistická str. Čech a Moravy	Česká str. sociálně demokrat.
Ing. Čech Luděk	Mgr. Hudec Bohuslav	Ing. Kalbáč Martin	Mgr. Škrabal Ivo	MUDr. Hudec Bohuslav	Brunec Karel	Mgr. Gronych Martin
Jahn Petr	Čech Martin					
Ing. Navrátil Jiří	Hofer Vítězslav					
Ing. Tomášek Jiří	Hofer Radek					
	Ing. Csölleová Markéta					
	Kašparová Leňa					

Zdroj: vlastní zpracování dle ¹⁹⁴

¹⁹³ Rapotín: *Rada obce* [online]. [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/obec/kontakty/kontakty-muzeum-rapotinske-sklarny/subjekt-rada-obce-12.html>

¹⁹⁴ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev obcí 05.10. - 06.10.2018* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv21111?xjazyk=CZ&xid=1&xv=23&xdz=1&xnumnuts=7105&xobec=540862&xstrana=0&xstat=0&xodkaz=1>

3.7.3 Samospráva obce Ruda nad Moravou

Samospráva obce a přidružených částí je vykonávána pověřeným obecním úřadem, kde jeho součástí je i matrika. V čele obce Ruda nad Moravou stojí starosta Bronislav Drozd a místostarosta Ing. Miloslav Reichl. Zastupitelstvo se skládá z 15 členů. Složení zastupitelstva pro volební období 2018–2022 zobrazuje obrázek 11. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích byla v obci zřízena rada. Rada obce má 5 členů, kdy spolu se starostou Bronislavem Drozdem, místostarostou Ing. Miloslavem Reichlem, dále působí členové zastupitelstva Bc. Libor Václavek, Mgr. Iva Kleinová a Jan Kamlar¹⁹⁵. V obci byl zřízen kontrolní a finanční výbor.¹⁹⁶

O dění v obci jsou občané obce informováni prostřednictvím mobilní aplikace Česká obec, prostřednictvím tištěného měsíčníku Naše obec nebo je využíváno hlášení městského rozhlasu.¹⁹⁷

Obrázek 11 Zastupitelstvo obce Ruda nad Moravou

Zastupitelstvo obce Ruda nad Moravou						
Sdružení nezávislých kandidátů	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	NEZÁVISLÍ PRO OBEC 2014	Komunistická str.Čech a Moravy	Nestraníci	NEZÁVISLÍ	NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI
Dr. Ing. Skoumal Vladimír	Mgr. Havlíček Martin	Drozd Bronislav	Ing. Rulíšek Vladislav	Kamlar Jan	Kamlar Martin	Mgr. Kleinová Iva
		Bc. Václavek Libor				Pešková Lada
		Ing. Reichl Miloslav				
		Šimek Petr				
		Raditsch Lubomír				
		Ungermannová Hana				
		Symerská Marie				
		MVDr. Vitásek Petr				

Zdroj: vlastní zpracování dle¹⁹⁸

¹⁹⁵ Ruda nad Moravou: *Vedení obce* [online]. [cit. 2021-08-18]. Dostupné z: <https://www.ruda.cz/rada-obce/os-1001/p1=1141>

¹⁹⁶ Tamtéž

¹⁹⁷ Ruda nad Moravou: *Informace* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z: www.facebook.com/obecrudanadmoravou/

¹⁹⁸ Volby.cz: *Volby do zastupitelstev obcí* [online]. ČSÚ, 2018 [cit. 2020-01-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv21111?xjazyk=CZ&xid=0&xv=23&xdz=1&xnumnuts=7105&xobec=540978&xstrana=0&xstat=0&xodkaz=1>

Zhodnocení výsledků

Při charakteristice hlavních socioekonomických ukazatelů sledovaných obcí byly charakterizovány sledované obce Hanušovice, Rapotín a Ruda nad Moravou, dále jejich demografická struktura, podíl nezaměstnaných a vliv rozpočtu a investic jakožto stěžejní priority na rozvoj obcí, jejich demografickou strukturu a zvyšování kvality života daných obyvatel.

Všechny tři sledované obce ležící v Olomouckém kraji, okrese Šumperk, prošly významnou historickou událostí. Tato příhraniční oblast, nazývána dříve jako „bohaté Sudety“ byla původně osídlena obyvateli německé národnosti. Po 2. světové válce byli tito obyvatelé odsunuti a jejich uvolněné místo bylo nutné znovu osídlit. Tyto obce jsou tedy typologicky zařazeny do tzv. venkovského prostoru Bohaté Sudety, vyznačující se průmyslem v oděvním a sklářském odvětví a dalších. I přes svoji historickou podobnost, blízkou polohu a počet obyvatel je každá sledovaná obec diametrálně odlišná. Důvodem je též rozmanitost forem rozvojových projektů v rámci dotačních programů, jež jsou zčásti determinovány schopností lokálních aktérů ovlivňovat podstatným způsobem podmínky života v lokalitě, kde žijí. Jednotlivými aktéry uvnitř obce tak vstupují do vzájemné interakce a vytváří tzv. lokální komunitu. Znakem rozvinutější komunity je vyšší schopnost definovat společné cíle a usilovat o jejich dosažení. Obce byly vybrány záměrně, neboť Hanušovice jsou přímo domovem autorka práce. Ruda nad Moravou je v očích obyvatel považována za obec, jež nabízí velké množství služeb, láká svou atraktivitou a je vyhledávaná převážně mladými lidmi, kteří chtějí založit rodinu nebo již děti mají. Nevykazuje žádné vyloučené lokality a jeví se jako poměrně bezpečná a zdravá obec s potenciálem růstu. Disponuje všemi základními službami, které obyvatelé potřebují. Stejně jako Hanušovice je podobně vzdálena od okresního města Šumperk. Hanušovice z dlouhodobého hlediska upadaly do zapomnění, a to i přes realizované investice. V období posledních 15 let postupně vznikaly vyloučené lokality a struktura obyvatel se začala měnit, mladí neviděli žádný potenciál pro rozvoj obce, a tedy ani motivaci setrvat, když jiné lokality nabízejí lepší a kvalitnější místo k životu. Nyní se zdá, že obec Hanušovice se i prostřednictvím projektu H-point dokáže vymanit ze svého předobrazu zapomenuté periférie.

Obec Rapotín je bohatou obcí. Nachází se v docházkové vzdálenosti od okresního města Šumperk, velké zdroje příjmů jí plynou z provozování skládky na svém území, což umožňuje obci hlásit se do větších dotačních titulů a ty spolufinancovat a být tak tomto ohledu úspěšnou. Ovšem i tady obec musí být připravena a soustřeďovat priority do jiných oblastí, neboť provoz skládky bude ukončen v roce 2030. Obec tím, že leží vedle okresního města, je spíše poměštná, disponuje všemi základními službami. Její výhodou je, že má vše blízko, v této lokalitě také nejsou vyloučené lokality a obec je vyhledávána pro svoji polohu, vzhled, rozvoj a je preferována každou věkovou skupinou, jak mladými, tak i starší populací. Lokalita je poměrně drahá, co se týká koupě pozemků nebo domů. Na druhou stranu toto není překážkou k výstavbě nových domů, popř. koupě nemovitosti. Ostatně toto koloruje skutečnost, vyjádřená jak přirozeným, tak migračním přírůstkem obyvatel, evidovaným od roku 2000 do roku 2020 (nárůst z 2855 na 3291 obyvatel). Naopak zcela opačný trend je patrný u obce Hanušovice, kde ve sledovaném období došlo k populačnímu úbytku obyvatel z 3566 na 3033. U obce Ruda nad Moravou se počet obyvatel ve sledovaném období významně nezměnil (nepatrný nárůst 2488 na 2502 obyvatel).

Co se týká predikce vývoje demografické struktury správního obvodu ORP Šumperk, lze konstatovat, že počet obyvatel žijících na tomto území má klesající tendenci, která bude pravděpodobně pokračovat i do budoucna. Jak vyplývá z provedené prognózy „Demografická analýza správního obvodu ORP Šumperk“, ztratí správní obvod do roku 2030 odhadem další 3-4 tisíce obyvatel, a to ze současných 69 451 (rok 2018) na cca 66 tisíc. I hodnota migračního salda v DO ORP Šumperk vykazuje rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob a je dlouhodobě záporná. Dále analýza poukazuje na fakt, že přirozený přírůstek od roku 2010, s výjimkou let 2008 a 2009, byl záporný. Dále podle prognózy do roku 2030 vzroste podíl obyvatel ve věku 65 a více let. Z tohoto důvodu by bylo vhodné, aby se obce zaměřili na plánování a investování do sociálních služeb.

Komparace nezaměstnanosti u všech tří sledovaných obcí jakožto i v celé ČR klesá, pouze v době pandemie Covid-19 byl zaznamenán lehký nárůst nezaměstnanosti, a to převážně u žen. K zaměstnanosti obyvatelstva přispívají projekty, jako jsou Národní individuální projekty, soustředící se na realizaci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti, jejichž využití hraje klíčovou roli při začleňování uchazečů o zaměstnání na trhu práce. Dále Regionální individuální projekty, které jsou již zaměřeny na řešení specifických regionálních problémů trhu práce. Projekty mají jasně stanovený regionální

rámeč a jsou zaměřeny na určené cílové skupiny. Mezi tyto projekty patří například projekt „Prostupné zaměstnávání v Olomouckém kraji“, kde cílovou skupinou projektu jsou uchazeči o zaměstnání, které ÚP ČR eviduje již déle než 12 měsíců a současně i vykazují znaky sociálního vyloučení. Tento projekt využívá sledovaná obec Hanušovice. Mezi dalšími projekty jsou Soutěžní projekty, které pomáhají zájemcům o zaměstnání získat pracovní uplatnění, v tomto případě není již realizátorem ÚP ČR. Například u projektu OP zaměstnanost Akademie Šumperk¹⁹⁹ se orientuje na oblast podpory. Realizátorem projektu Sociální začleňování a boj s chudobou je Akademie Jana Amose Komenského z.s. – oblast Šumperk.²⁰⁰ Nezaměstnanost souvisí i s možným výskytem kriminality, což sledová lokalita zaznamenává, nejvíce pak obec Hanušovice. V tomto směru se ukázala jako účinná prevence kriminality zahrnující soubor nerepresivních opatření směřující k předcházení páchání kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně rizikových jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí. Již v roce 2016 byla schválena Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016-2020 (platnost později prodloužena do roku 2021), na kterou tehdy navázalo bývalé vedení Hanušovic v čele se starostkou Ivanou Vokurkovou a nové vedení v čele s Markem Kostkou ji úspěšně implementovalo a v současnosti nadále pokračuje. Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2022-2027, schválená 13. prosince 2021, tak navazuje na předchozí strategii, na základě které se Olomoucký kraj zapojil do krajské úrovně systému prevence kriminality v České republice s možností realizovat vlastní krajské projekty a přerozdělovat státní účelově vázané finanční prostředky obcím na území kraje. Obec Rapotín i Hanušovice využily projekty „Městské kamerové dohlížecí systémy na území Olomouckého kraje a obec Hanušovice pak využila projekt „Asistenti prevence kriminality a Domovníci-preventisté na území Olomouckého kraje viz, projekt zaznamenává pro obec velký úspěch (viz níže na obrázcích).²⁰¹

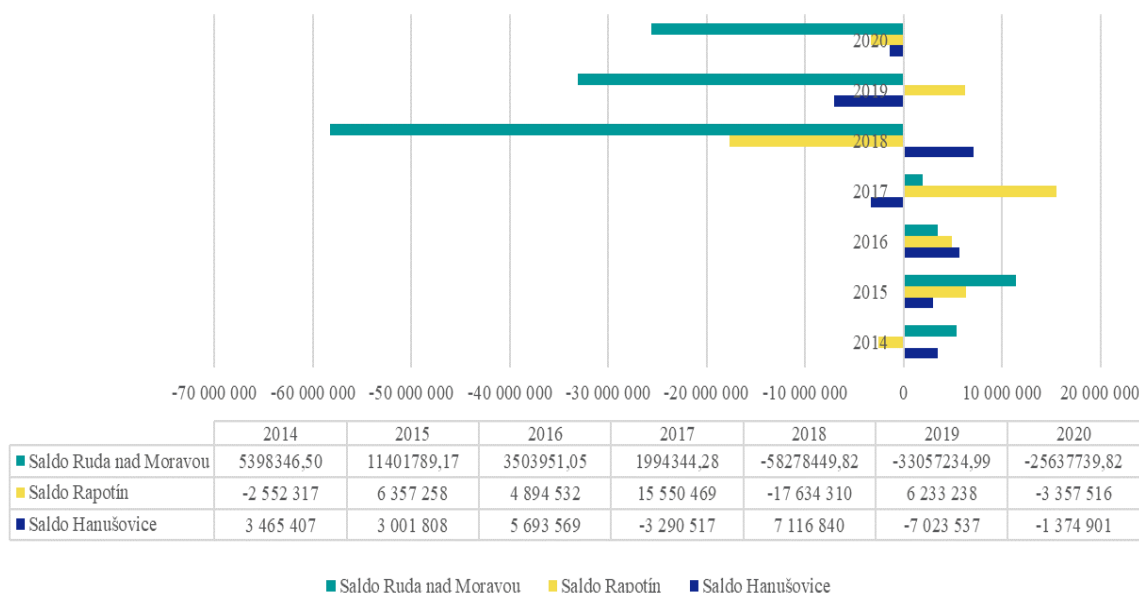
¹⁹⁹ Akademie Jana Amose Komenského: *Prostupné zaměstnávání na území MAS Šumperský venkov I* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ajak-sumperk.cz/op-zamestnanost-opz->

²⁰⁰ Úřad práce ČR: *Projekty v realizaci* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/projekty-v-realizaci-12>

²⁰¹ Olomoucký kraj: *Dotacíní programy* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/dotacni-programy-cl-574.html>

Co se týká hospodaření obcí, bylo vycházeno ze ZÚ, kdy byly sledovány příjmy a následně výdaje. Pro porovnání celkových příjmů byly vytvořeny grafy dle druhového třídění na daňové, nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery. V těchto grafech jsou viditelné rozdíly ve struktuře příjmu. Zatímco u Hanušovic převládají příjmy daňové, které možná nabírají jiný směr, neboť již v roce 2021 vykazují růst přijatých transferů. Ovšem zde je vhodné poukázat na fakt, že pro obce není úplně efektivní navyšování podílu přijatých dotací, protože obec tím zvyšuje podíl přijatých transferů na celkových příjmech a tím se pak stává o více závislá na státě a ztrácí tak svoji soběstačnost. Obec Rapotín a Ruda nad Moravou mají strukturu příjmů oproti Hanušovicím zcela opačnou, kdy u nich převládají příjmy z dotací. Pouze u obce Rapotín v roce 2018 byly přijaté transfery nižší, než-li skoro nulové. Navýšení dotačních příjmů pak lze sledovat v roce 2018 v obci Ruda nad Moravou a dále pak v roce 2019 u Rapotína. Nicméně tady lze zcela souhlasit s navýšením příjmů v dotacích, neboť sledované obce v posledních letech hodně investují do podstatných a potřebných projektů pro svou obec. Toto je znázorněné na grafech níže, kde saldo příjmů a výdajů sledovaných obcí v období 2014-2017 vykazovalo převážně přebytek příjmů a v období 2018-2020 vykazovalo převážně schodek.

Graf 32 Saldo sledovaných obcí za období 2014-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ZÚ obcí

Výsledky a diskuze dotazníkového šetření

Tabulka 10 zobrazuje počet respondentů zahrnutých do dotazníkového šetření a role ve vedení vybraných obcí. Z celkového počtu 45 zaslaných dotazníků představitelům obcí se vrátilo k vyhodnocení 14 tzn. návratnost dotazníků byla 31 %. Dotazník je přílohou této diplomové práce.

Tabulka 10 Počet respondentů zahrnutých do dotazníkového šetření a role ve vedení vybraných obcí

Vedení obce	Starosta	Zastupitel Hanušovice	Zastupitel Rapotín	Zastupitel Ruda nad Moravou
Počet	3	5	4	2

Tabulka 11 zobrazuje možné překážky, které mohou vstupovat do plnění pracovních úkolů zastupitelů. Z uvedených hodnot průměrů vyplývá, že uvedené okolnosti spíše nejsou překážkami, které by zásadně vstupovali do plnění pracovních úkolů zastupitelů.

Tabulka 11 Překážky, které mohou vstupovat do plnění pracovních úkolů zastupitelů

	Zásadně Ano	Spíše Ano	Občas	Spíše Ne	Zcela Ne										
Hodnota	1	2	3	4	5										
Překážky k plnění úkolů	Respondenti														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Průměr
Nekompetentnost starosty	2	5	5	5	5	5	5	5	5	3	4	5	2		4
Častá neshoda zastupitelů	2	4	3	3	4	4	3	4	5	4	4	5	2	5	4
Celková nízká finanční podpora obce	4	4	4	4	3	3	4	5	5	4	4	5	4	3	4
Časová náročnost funkce	4	4	4	4	5	5	4	3	5	3	3	5	3	4	4
Obyvatelé a jejich pseudoaktivita	5	3	2	3	4	4	2	2	4	4	4	5	3	4	4
Jiné: Antipatie vůči jinému názoru															

Tabulka 12 uvádí jednotlivé aktéry a odpovědi respondentů týkající se jejich aktivity při podněcování investičních akcí v obci. Z výsledků je patrné, že neaktivnějším iniciátorem je starosta obce. Druhým v pořadí jsou členové zastupitelstva se stejné politické strany.

Tabulka 12 Aktéři a jejich podněty k investičním akcím

Aktér	Vyjádření v % v rozsahu 0-100														
	Respondenti														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Průměr
Občané obce	50	10	30	20	10	30	20	50	20	10	50	0	30	5	24
Starosta	80	50	95	20	100	90	50	90	90	10	80	100	100	50	72
Stejný člen zastupitelstva (kromě starosty)	70	10	70	5	100	50	50	90	90	20	70	100	30	25	56
Skupina stejných členů zastupitelstva	70	10	70	20	100	30	0	90	90	10	70	0	30	5	43
Zaměstnanec obecního úřadu	60	10	50	10	20	50	40	40	10	50	60	0	50	5	33
Představitelé místních zájmových organizací	40	10	50	25	20	50	30	30	50	0	40	0	10	10	26

Tabulka 13 uvádí, zda má obec zpracované rozvojové plány či programy. V obci Hanušovice mají poměrně četné zastoupení rozvojových plánů, například H-Blok, Urbanistickou vizi, Územní plán a Strategický rozvoj na období 2020-2026. Obec Rapotín taktéž disponuje Strategickým plánem na období 2020-2025. Z dotazníkového šetření dále vychází, že obec Ruda nad Moravou nemá k dispozici žádný rozvojový plán obce.

Tabulka 13 Rozvojové plány či programy v obcích v horizontu delšího časového období, jejich kontrola a plnění

Rozvojové plány obce	Respondenti						
	1	2	3	4	5	6	7
Název dokumentu	H-Blok	Urbanistická vize	Územní plán	Územní plán	Strategický rozvoje	Strategie rozvoje	Strategický plán
Časové období dokumentu	Etapy	Neurčito	4 roky	Bez omezení	Bez omezení	2020-2026	2020 - 2025
Kdo kontroluje plnění?	Zastupitelstvo	Starosta, RM	Starosta a ZO	Občané, ZO, RO	RO	RM	1.mistostarosta
Daří se ho plnit?	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	8	9	10	11	12	13	14
Název dokumentu	Nevím	Strategický plán obce	Strategický rozvoj	Strategický plán	Bez odpovědi	Bez odpovědi	Výhled rozpočtu
Časové období dokumentu	cca 1 rok	2020 - 2025	2023	2020-2025			2023-2027
Kdo kontroluje plnění?	RO	ZO	Zaměstnanci	Starosta, RO, ZO			Nikdo
Daří se ho plnit?	Ano	Ano	Ano	Ano			Ano

Tabulka 14 vyjadřuje míru kompetence starosty a členů zastupitelstva. Z dosažené průměrné hodnoty je zřejmé, že se respondenti shodují, že jsou starostové kompetentní k plnění pracovních úkolů.

Tabulka 14 Kompetentnost starosty a zastupitelstva

	Zásadně Ano				Spíše Ano				Občas		Spíše Ne		Zcela Ne		
Hodnota	1				2				3		4		5		
Kompetence a úkoly	Respondenti														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Průměr
Hodnota	1	1	2	3	1	2	1	2	1	2	2	3	2	2	2

Tabulka 15 vyjadřuje míru zájmu občanů na obecních záležitostech. Z průměrných hodnot sledovaných aktivit občanů je patrné, že respondenti uvádějí, že zájem o dění v obci je ze strany občanů občasný. Z výsledků je dále patrné, že se občané obce spíše neúčastní zasedání zastupitelstva a velmi zřídka předkládají své názory či požadavky k vedení obce.

Tabulka 15 Aktivita občanů na obecních záležitostech

	Zásadně Ano				Spíše Ano				Občas		Spíše Ne		Zcela Ne		
Hodnota	1				2				3		4		5		
Aktivita občanů	Respondenti														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Průměr
Zajímají se o dění v obci...	2	3	4	3	3	2	3	3	3	4	2	1	3	3	3
Sledují jednání zastupitelstva	3	4	4	4	4	2	4	3	4	4	2	4	3	4	4
Vystupují s názory a požadavky	2	4	4	3	3	2	4	3	2	4	3	3	3	3	3

V tabulce 16 na základě výsledků respondenti vyjadřují spíše souhlas, že starosta by měl být silná a energetická osobnost, která ví, co je nejlepší v zájmu obce a umí to prosadit i přes odpor občanů a zastupitelstva. Respondenti tak projevují svoji důvěru v kompetentnost a zodpovědnost lokálního lídra disponující adekvátními zkušenostmi a specifickému vnímání při rozhodování o věcech veřejných.

Tabulka 16 Míra souhlasu s osobností starosty jako silné a energetické osobnosti

	Zcela souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Zcela nesouhlasím											
Hodnota	1	2	3	4											
Prosazování názorů starosty	Respondenti														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Průměr
Hodnota	3	1	1	4	2	1	2	1	2	1	2	2	1	2	2

Tabulka 17 uvádí, zda v obcích existuje nějaký dlouhodobý spor, který by obec nějak zásadně rozdělval. V Hanušovicích respondenti uvedli, že je obec rozdělena na dvě stejně velké skupiny a to část, která inklinuje k bývalému vedení obce a druhá část, která názorově podporuje nové vedení obce. Dále jeden respondent uvedl obchod s chudobou. U obce Rapotín je předmětem sporu koupaliště z důvodu vyššího výskyt hluku. V obci Ruda nad Moravou zaznamenávají spor týkající se odstranění plotu v obci.

Tabulka 17 Existence sporu v obci

Spor v obci	Respondenti													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Předmět sporu	Ne	Dvě odlišné sk. v obci	Ne	Ne	Obchod s chudobou	Ne	Ne	Ne	Koupaliště a rušení klidu, cesta do obce	Ne	Ne	Ne	Ne	Plot

Tabulka 18 zobrazuje přehled nákladných investic v rámci obce. Obec Hanušovice investovala do koupi pozemků pro H-Park a investovala do Multifunkčního centra, Modernizace domu č. 183. Finančně nákladnou investicí bude již zmiňovaná stavba H-Bloku. Veškeré investice jsou hrazeny z dotací a vlastních zdrojů. Nejnákladnější investicí pro obec Rapotín byla PBPO, rekonstrukce mateřské školky Slaměnka. V roce 2022 čeká obec velká investice do vybudování koupaliště. U obce Ruda nad Moravou se v minulosti uskutečnila nákladná investice v podobě vybudování kanalizace a ČOV. Financování projektu bylo hrazeno z dotací, vlastních zdrojů a úvěrem.

Tabulka 18 Přehled nákladných investic

		Respondenti				
		1	2 3	4	5	6
Investice	Nákup pozemků H-Park – vlastní zdroje	Multifunkční centrum – dotace + vlastní zdroje	Multifunkční centrum	Multifunkční centrum	H-Blok	
	„Sběrný dvůr“ – vlastní zdroje		Modernizace domu č. 183 - dotace + vlastní zdroje	Šatny ve škole		
	H-Blok – úvěr + dotace		Urbanistická vize – dotace + vlastní zdroje	Domov důchodců		
				Chodníky a parkování		
	7	8	9	10	11	
	Smíšená stezka – vlastní zdroje	Přírodě blízká protipovodňová opatření	Přírodě blízká protipovodňová opatření	Přírodě blízká protipovodňová opatření	Přírodě blízká protipovodňová opatření	
	Rekonstrukce mateřské školy Skleněnka – dotace		Rekonstrukce mateřské školy Skleněnka	Vybudování cyklotrasy – SFDI + vlastní zdroje	Vybudování koupaliště – v roce 2022–2024	
	Rekonstrukce bytových jader na sídlišti – vlastní zdroje			Rekonstrukce obecního obchodu – vlastní zdroje		
	Rekonstrukce obchodu se smíšeným zbožím – vlastní zdroje			Modernizace veřejného osvětlení – MPO + vlastní zdroje		
	Přírodě blízká protipovodňová opatření – dotace + vlastní zdroje			Odpaliště golfu – vlastní zdroje		
				Vybudování koupaliště – 2022–2024 - vlastní zdroje		
	12		13	14		
	Výstavba kanalizace a ČOV - úvěr + vl.zdroje + dotace	Výstavba kanalizace a ČOV	Výstavba kanalizace a ČOV			

Tabulka 19 udává míru spokojenosti respondentů, týkající se celkové péče o všestranný rozvoj a potřeby občanů v obci za posledních 15 let. Z výsledků je patrné, že jsou respondenti spokojeni s péčí o obec. Nicméně, jeden respondent v Hanušovicích uvedl, že spokojen zatím ještě není a jeden respondent v téže obci uvedl, že je spokojen, ale doplnil, že je to způsobeno až s příchodem nového vedení obce.

Tabulka 19 Celková spokojenost s všestranným rozvojem obce za uplynulých 15 let

	Velmi spokojen	Spokojen	Ani spokojen/ani nespokojen	Nespokojen	Velmi nespokojen										
Hodnota	1	2	3	4	5										
	Respondenti														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Průměr
Spokojenost s rozvojem obce	1	3	2	3	3	4	2	1	2	2	1	2	2	2	2

Tabulka 20 zobrazuje nejdůležitější vlastnosti dobrého starosty, které by měl mít podle respondentů. Mezi uvedenými vlastnostmi jsou například silná vůdčí osobnost a vizionář. Dále respondenti uvádí mix jemných dovedností vyjádřené kompetencí v oblasti chování se vztahem k sociální inteligenci. Jedná se především o komunikační dovednosti, řešení konfliktních situací, rozhodování v podmínkách nejistoty apod. Mezi tvrdé dovednosti starosty, respondenti uvádějí pracovitost, znalost právních předpisů a ekonomické povědomí.

Tabulka 20 Nejdůležitější vlastnosti dobrého starosty

	Respondenti						
	1	2	3	4	5	6	7
Vlastnosti starosty	Naslouchat okolí Obětavý Komunikativní Cílevědomý	Pracovitý Dochvilný Výřečný Přirozená autorit Rečnické dovednosti Znalost zákonů Zájem o obec a občany Umění naslouchat Respektovat názory	Dovednosti z oborů: Ekonomie práva, sportu, kultury a jiné. Manažer Psycholog Motivátor Osobnost Důvěryhodnost	Umění naslouchat Empatie Komunikativnost Pragmatičnost Znalost problematiky Důslednost Vlastní názor Pokora a sebereflexe	Spolehlivost Důvěryhodnost	Silná vůdčí osobnost Optimista Vizionář Empatický Společenský	Osobnost „Drive“ Vytřvalost Trpělivost Ochota učit se novým věcem Znalost své obce Znalost prostředí veřejné správy
	Zodpovědný Spolehlivý Cílevědomost	Komunikativnost Schopnost delegovat a kontrolovat Smysl pro realitu Schopnost práce v týmu Zodpovědnost Manažerské schopnosti Psycholog Respekt	Pravdomluvnost Neslibovat nemožné Výrazně omezit „politiku“ a zájmy úzké skupiny občanů	Komunikativní Cílevědomý Všeobecný rozhled Schopnost prosadit své záměry Zvládat nenadálé situace Schopnost přijímat názory druhých	Pracovitost	Vůdce Koordinátor Stratég Férový Spravedlivý	Pracovitost

Závěr

Práce se zabývala, analýzou vybraných socioekonomických ukazatelů, které ovlivňují všestranný rozvoj obce. Pro detailnější a komplexní rozbor byl použit standardizovaný dotazník, který byl administrován starostům a zastupitelům obce. Výsledky odkryly, v jakých faktorech se jednotlivé obce liší. Současně byly zjištěny názory členů vedení vybraných obcí na celkové dění v obci a roli aktérů.

Tato práce volně navazuje na již obhájenou bakalářskou práci, kde se autorka zabývala obcí Hanušovice, kde popisuje, že „...*Nedávný vývoj města byl velice problematický, bez radikálních zásahů by postupně šel k tomu, že by se Hanušovice mohly dále propadat a zaostávat, zároveň by mohly setrvat v podvědomí sociálně vyloučené lokality severomoravské vesnice, což by mohlo i její obyvatelé uvrhnout do stavu rezignace, ohrožení chudobou a regresu, jež vizuálně i pocitově navozuje představu Hanušovic jako místa úpadku, dřevných střech, bortících se zdí a oprýskaných omítek, jak ve své knize „Nic se tady neděje... Životní podmínky na periferním venkově“ popisuje Bernard, J. a kol.*“ Přesně takto obec vypadala a šla k tomuto konci, nicméně, volbami v roce 2018 se dostala do vedení obce silná, cílevědomá a otevřená osoba, starosta Marek Kostka, který se řídí vizí, jejímž postupným naplňováním se z pochmurné obce pomalu stává lákavé místo pro kvalitní život. To dokazuje i plánovaný projekt nové obytné čtvrti v Hanušovicích H-blok s přílehlým H-parkem, který taktéž projde revitalizací s osázením nových prvků a napojením na novou plánovanou cyklostezku. Koncept bydlení přinese výhody nejen ekonomické a ekologické, ale i společenské a sociální. Pokud nové vedení s touto intenzitou bude pokračovat dál, autorka práce je přesvědčena, a ostatně i provedená komparace tří obcí tomu napovídá, že obec Hanušovice bude se stává atraktivním místem pro život.

Obec Rapotín je velice vyspělá, bohatá obec, disponuje vším základním, nachází se v docházkové vzdálenosti od okresního města Šumperk, což ji zaručuje, že lokalita je a bude vyhledávanou. V čele obce stojí poměrně mladý starosta, který je taktéž nově ve funkci od roku 2018, stejně jako v Hanušovicích. Obec má v plánu revitalizovat staré koupaliště, což ji přinese i další návštěvnost. Jejimi dosavadními největšími příjmy jsou příjmy ze skládky, které ovšem skončí v 2030 společně se skládkou. Zajisté by mohl být řešením tohoto výpadku obdobný projekt jako mají Hanušovice, a to výstavba obecních

bytových domů, kterými by si zajistila stále příjmy a poměrně rychlou návratnost investice. Případala by v úvahu i výstavba komerčních skladovacích hal; otázkou však v tomto směru je, zda by takovou výstavbu uvítali i občané. Podobné projekty vždy budí emoce, neboť s sebou přinášejí výrazný nárůst dopravy, tedy obecně větší zátěž pro infrastrukturu území obce. Obec Rapotín by tak již nyní měla plánovat svůj další rozvoj, ve kterém nefigurují příjmy ze skládky, aby v budoucnu nemuselo dojít k omezení nadstandardů služeb jako jsou bazény či sportoviště v zoufalé snaze uvolnit finance na základní služby a na údržbu majetku obce.

Obec Ruda nad Moravou je vyhledávanou lokalitou převážně mladými rodinami, neboť disponuje vším základním, v minulosti hodně investovala do školství, do sportovišť, do revitalizace venkovního bazénu. Již druhé volební období zastává funkci starosty Bronislav Drozd, který se pustil do největší investice, jakou obec pamatuje, a tou je výstavba kanalizace a ČOV, což obecní infrastrukturu výrazně pomůže. Na druhou stranu uskutečnění dané výstavby bude limitující faktorem pro další investiční akce. Nicméně z dlouhodobého hlediska a s ohledem na demografický vývoj se dá, i přes snahu místního starosty, očekávat pomalý, ale gradující úbytek obyvatelstva. Obec v zásadě dále neinvestuje do ničeho, co by ji přineslo nějaké vyšší příjmy, ani nemá pochopitelně z čeho. Prodala 11 pozemků pro stavbu rodinných domů, což ovšem představovalo pouze příjem jednorázový. Dlouhodobější koncepce rozvoje obce chybí. Lze tak očekávat, že v horizontu pěti až deseti let bude obec stagnovat a dále se nevyvíjet.

Jak je z uvedeného shrnutí patné, tři blízké obce následují s ohledem na jiné proměnné zcela odlišné cesty. Ačkoli by se mohlo zdát, že určujícím a zároveň limitujícím faktorem pro další rozvoj obce a zvýšení její atraktivity je objem finančních prostředků, kterými disponuje, zcela kruciální roli však hraje vzájemná pospolitá a proaktivní kooperace obyvatel s vedoucí úlohou starosty, s jasně definovaným plánem rozvoje a investic tak, aby k alokaci financí nedocházelo nahodile a byly využívány efektivně a účelně. Pouze při současném zapojení všech těchto atributů je možné zvrátit leckdy neblahý vývoj, který hrozí uvrhnout tyto obce a jim podobné v šedý podprůměr. Ostatně v tomto směru lze poukázat, že tento pohled přijat v obecném podvědomí většinové společnosti, stačí vzpomenout film režiséra Miroslava Krobota *Díra u Hanušovic*.

Seznam použitých zdrojů

- BALÍK, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BERNARD, Josef, KOSTELECKÝ, Tomáš, MIKEŠOVÁ, Renáta, ŠAFR, Jiří, ŠIMON, Martin, TRLIFAJOVÁ, Lucie, HURRLE, J. 2018. *Nic se tady neděje... Životní podmínky na periferním venkově*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 244 s. ISBN 978-80-7419-274-6.
- BERNARD, Josef, KOSTELECKÝ, Tomáš, ILLNER, Michal, VOBECKÁ, Jana., *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011. 237 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
- BLAŽEK, Bohuslav. *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie* Praha: ERA 2004, 184 s. ISBN: 808651790X
- ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie. ISBN 978-80-247-3061-5.
- DOUBRAVSKÝ, Zdeněk. *Hanušovice*. Hanušovice: Město Hanušovice, 2015. ISBN 978-80-905769-4-0.
- ERNEKER, Jaroslav, Marie KRYBUSOVÁ a Lubomír PÁNA. 2011. *Systémové aspekty veřejné správy. 1. vyd.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 110 s. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-86708-98-0.
- GÁBA, Zdeněk a JOKL, Václav. *Hanušovice v proměnách času. I. Vydání*. Štítý: VEDUTA, 2010. 100 s. ISBN 978-80-86438-34-4
- HENDRYCH, Dušan, 2007. *Správní věda: teorie veřejné správy. 2., dopl. a rozš. vyd.* Praha: ASPI, 211 s. ISBN 978-80-7357-248-8.
- HENDRYCH, Dušan, 2014. *Správní věda: teorie veřejné správy. 4., aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 242 s. ISBN 978-80-7478-561-0.
- HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR. 3. upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-459-6.

- KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. V Praze: C.H. Beck, 2003. Beckova edice právní instituty. ISBN 80-7179-794-4.
- KADEČKA, Stanislav a Petr PRŮCHA. *Správní právo - obecná část : multimediální učební text*. 2., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 74 s. ISBN 9788021045880.
- KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 300 s. ISBN 978-80-7357-910-4.
- KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-33-7.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Rapotín. Z historie a současnosti obce*. Obec Rapotín, 2014, 242 s. ISBN: 978-80-260-6775-7.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-665-5.
- LEACH, Steve; WILSON, David. *Přehodnocení místního politického vedení*. Veřejná správa, 2002, 80.4: 665-689.
- MĚSTO Hanušovice. *Hanušovice 675 let města*. Hanušovice, 2000. 67 s.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 304 s. ISBN 8024727897
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana, Jitka PEKOVÁ a Marek JETMAR. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. Aktualizované a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.
- PRŮCHA, Petr a Karel SCHELLE. *Základy místní správy*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995. Právo a současnost, sv. 1. ISBN 80-85964-00-7.
- PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část. 8. doplněné*. Brno: Doplněk - Brno, A. Čeněk - Plzeň, 2012. 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0.
- VOJTÍŠKOVÁ, M., *Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí*. Ministerstvo vnitra ČR. Praha: 2018, 72 s. ISBN:978-80-87544-99-0.
- WINTER, M., *Z historie obce Ruda nad Moravou do roku 1945. Příběhy starých chalup a staveb*. Ruda nad Moravou: nákladem vlastním, 2009. 273 s.

Webové stránky

Akademie Jana Amose Komenského: *Prostupné zaměstnávání na území MAS Šumperský venkov I* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ajak-sumperk.cz/op-zamestnanost-opz->

Council of Europe: *O participativní demokracii* [online]. 2022 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/participatory-democracy/about-participatory-democracy>

Český statistický úřad: *Demografický vývoj* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536852/134236060302.pdf/337d897e-0065-4253-bec9-ce277b8c1e00?version=1.0>

Český statistický úřad: *Charakteristika okresu Šumperk* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11276/17843188/okres_Sumperk.pdf

Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Český statistický úřad: *Nezaměstnanost v obcích vybraného SO ORP* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afPfm=ZAMD004&_afSp=A&_afFiltr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~501_null_&_afVokc=&katalog=30853&z=T

Deliberative Democracy Consortium: [online]. 2017 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://deliberative-democracy.net/>

Deník veřejné správy: *Vymezení venkovských obcí v Česku* [online]. Perlín 2009 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>

Epravo.cz: *Výkon veřejné funkce člena zastupitelstva obce - překážka v práci na straně zaměstnance* [online]. 2015 [cit. 2021-11-6]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vykon-verejne-funkce-clena-zastupitelstva-obce-prekazka-v-praci-na-strane-zamestnance-97645.html>

E15.CZ: *Polovina obecních stavebních úřadů skončí. Dostálová odtajnila, které to budou* [online]. 2021 [cit. 2022-01-06]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/polovina-obecnich-stavebnich-uradu-skonci-dostalova-odtajnila-ktere-to-budou-1383547>

Hanušovice. *Organizace*. [online]. [cit. 2021-09-06]. Dostupné z:

<https://www.hanusovice.info/organizace/>

Hanušovice. *Vedení města*. [online]. [cit. 2021-09-06]. Dostupné z:

<https://www.hanusovice.info/mesto/vedeni-mesta/>

Hanušovice. *Plán prevence kriminality ve městě Hanušovice na léta 2016 – 2021*. [online]. [cit. 2021-09-07]. Dostupné z:

https://www.hanusovice.info/?hledej=pl%C3%A1n+prevence+krimi&search-wordstype=allWords&kde_hledat=vsude&sortby=created&cas=all&doba=1&casod=&casdo=&lang=cs

Hanušovice: *Hanušovický zpravodaj 03/2022* [online]. (PDF). [cit. 2022-03-07]. Dostupné z:

https://www.hanusovice.info/modules/file_storage/download.php?file=47826a6b%7C284&inline=1

Hanušovice: *Hanušovický zpravodaj 02/2020* [online]. (PDF). [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.hanusovice.info/mesto/hanusovicky-zpravodaj/>

Hanušovice: *Hanušovické noviny, září 2018* [online]. (PDF). [cit. 2021-10-15]. Dostupné z:

https://www.hanusovice.info/e_download.php?file=data/editor/316cs_9.pdf&original=noviny-zari-2018.pdf

Hanušovice: *Architektonická studie* [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z:

<https://www.hanusovice.info/>

Hanušovice: *Hospodaření města* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z:

<https://www.hanusovice.info/urad/odbory-meu-hanusovice/financni-uctarna-1/hospodareni-mesta/?page=all>

Hanušovice: *Rozklikávací rozpočet* [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z:

<http://rozpocet.hanusovice.info/>

Hrabenov: *Hlavní stránka* [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://hrabenov.wbs.cz/>

Hrady.cz: *Kostel Nanebevzetí Panny Marie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

<https://www.hrady.cz/kostel-nanebevzeti-panny-marie-rapotin>

Kurzy.cz: Olomoucký kraj: *Na řece Desné dokončena protipovodňová opatření blízka přírodě* [online]. 2021 [cit. 2021-11-11]. Dostupné z:

<https://www.kurzy.cz/zpravy/618261-olomoucky-kraj-na-rece-desne-dokoncena-protipovodnova-opatreni-blizka-prirode/>

Lysá Hora: *Historie místní části Vysoké Žibřidovice* [online]. 2003 [cit. 2021-08-18].

Dostupné z: <https://www.lysahora.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=96259>

Mestec.cz: *Seznam statutárních měst* [online]. 2019 [cit. 2021-11-20]. Dostupné z:

www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-nemovitych-veci/seznam-statutarnich-mest/

MAS Horní Pomoraví: *Informace* [online]. 2004 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z:

<https://mashp.cz/>

Ministerstvo financí ČR: *Rozpočtové hospodaření* [online]. (PDF). [cit. 2022-01-11].

Dostupné z: www.mfcr.cz

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Ministr Bartoš dnes na vládě představil postup pro částečný odklad stavebního zákona* [online]. 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z:

<https://mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/ministr-bartos-dnes-na-vlade-predstavil-postup-pro>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: *Bartoš: Vláda schválila odklad stavebního zákona. Na novele, která bude více hájit zájmy občanů a konečně zdigitalizuje stavební řízení, již pracujeme* [online]. 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z:

<https://www.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/bartos-vlada-schvalila-odklad-stavebniho-zakona-na>

Ministerstvo vnitra ČR: *Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy* [online].

2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-strategickeho-rozvoje-a-koordinace-verejne-spravy.aspx>

Ministerstvo vnitra ČR: *Místní samosprávy a manažeri místní samosprávy v sedmnácti evropských zemích (I)* [online]. 2008 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/mistni-samospravy-a-manazeri-mistni-samospravy-v-sedmnacti-evropskych-zemich-i.aspx>

Ministerstvo vnitra ČR: *Trvalý pobyt kandidáta a následně zvoleného člena zastupitelstva obce v souvislosti s volbami do zastupitelstev obcí* [online]. 2021 [cit. 2021-11-26].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-k-volbam-obce-trvaly-pobyt->

[kandidata-a-nasledne-zvoleneho-clena-zastupitelstva-obce-v-souvislosti-s-volbami-do-zastupitelstev-obci.aspx](#)

Ministerstvo vnitra ČR: *Metodické doporučení-Blue_12* [online]. (PDF). 2022 [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: www.mvcr.cz

MOURITZEN, P.E. & SVARA, J.H. *Leadership at the Apex. Politicians and Administrators in Western Local Governments*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, kap. 6. 334 s. [online]. 2002. ISBN 082295785X. Dostupné z: https://books.google.cz/books?printsec=frontcover&vid=LCCN2002005254&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Obec svazku: Svazek obcí údolí Desné [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.udoli-desne.cz/>

Olomoucký kraj: *Dotační programy* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/dotacni-programy-cl-574.html>

Olomoucký kraj: *Prevence kriminality* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/prevence-kriminality-cl-292.html>

Participativní rozpočet: *Co je to „participativní rozpočet“?* [online]. 2017 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.participativni-rozpocet.cz/participativni-rozpocet/>

PERLÍN, Radim: *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. (PDF). [cit. 2021-12-14]. Dostupné z: www.mvcr.cz

Portál Cenia: *Územní energetická koncepce Olomouckého kraje 2015-2040* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://portal.cenia.cz/eiasea/download/U0VBX01aUDI0M0tfbmF2cmhfNjAwNzYxMDQ1NjQxMTQxMTUzNi5wZGY/MZP243K_navrh.pdf

Rapotín: *Rada obce* [online]. [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/obec/kontakty/kontakty-muzeum-rapotinske-sklarny/subjekt-rada-obce-12.html>

Rapotín: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-12-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/?hledej=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det&search-words->

[type=allWords&kde_hledat=vsude&sortby=created&cas=all&doba=1&casod=&casdo=&lang=cs](https://www.rapotin.cz/?type=allWords&kde_hledat=vsude&sortby=created&cas=all&doba=1&casod=&casdo=&lang=cs)

Rapotín: *Historie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

<https://www.rapotin.cz/obec/informace-o-obci/historie/>

Rapotín: *Sport* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/obec/sport/>

Rapotín golf club: *O Golf Clubu* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

<https://golfrapotin.cz/>

Rapotín: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.rapotin.cz/>

Rapotín: *Ročenka 2018 Obec Rapotín* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z:

https://www.rapotin.cz/e_download.php?file=data/editor/433cs_1.pdf&original=RO%C4%8CENKA%202018.pdf

Ruda nad Moravou: *Rada obce* [online]. [cit. 2021-08-18]. Dostupné z:

<https://www.ruda.cz/rada-obce/os-1001/p1=1141>

Ruda nad Moravou: *Zastupitelstvo obce* [online]. [cit. 2021-08-18]. Dostupné z:

<https://www.ruda.cz/zastupitelstvo-obce/os-50/p1=1142>

Ruda nad Moravou: *Hospodaření obce* [online]. [cit. 2021-09-1]. Dostupné z:

<https://www.ruda.cz/hospodareni-obce/ms-4254/p1=4254>

Ruda nad Moravou: *Zpravodaj Naše obec 1/2022* [online]. (PDF). [cit. 2022-02-18].

Dostupné z: https://www.ruda.cz/dp/id_ktg=901&archiv=1&zanorit=1

Ruda nad Moravou: *Informace* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z:

www.facebook.com/obecrudanadmoravou/

Ruda nad Moravou: *Informace o obci* [online]. [cit. 2021-09-23]. Dostupné z:

<https://www.ruda.cz/>

Smocr.cz: *Formování meziobecní spolupráce, příklady ze zahraničí, Projekt „Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností* [online]. (PDF). 2013 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z:

https://www.smocr.cz/shared/clanky/4808/Meziobecn_spolupr_ce_studie_131003_revi_ze.pdf

Sociologický časopis/Czech Sociological Review, ČERMÁK Daniel, MIKEŠOVÁ Renáta, *Starostové, starostky a jejich priority*, Vol. 54, No. 4: 561–591[online], 2018 [cit. 2022-02-21]. ISSN 2336-128X. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/sociologicky-casopis-czech-sociological-review-v-roce-2018>

Storymaps.arcgis: *Územní diferenciacce lokálních politických elit* [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://storymaps.arcgis.com/stories/c02c25cd197e42fe9bb3c162c2e7ad5f>

Svazek obci regionu Ruda: *Informace* [online]. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z: <https://regionruda.cz/>

Šumperský deník: *Patřilo k nejošklivějším, nyní nádraží zdobí Hanušovice. Proměna vás dostane* [online]. [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/patrila-k-nejosklivejsim-kraji-nyni-budova-nadrazi-hanusovice-zdobi-20210909.html

Šumperský deník: *Starosta Rudy: Výstavba kanalizace bude největší investicí v dějinách obce* [online]. 2015 [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/starosta-rudy-vystavba-kanalizace-bude-nejvetsi-investici-v-dejinach-obce-20150403.html

Šumperský deník: *Sklárny proslavily Rapotín po celém světě. František Kašík chce pro ně muzeum* [online]. 2016 [cit. 2021-09-15]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/sklarny-proslavily-rapotin-po-celem-svete-frantisek-kasik-chce-pro-ne-muzeum-20160406.html

Turistika.cz: *Rapotín - kostel Nanebevzetí Panny Marie* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/rapotin-kostel-nanebevzeti-panny-marie/detail>

Turistika.cz: *Andělské Žleby* [online]. [cit. 2021-08-21]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/andelske-zleby/detail>

Univerzita Karlova: *Sociální politika* [online]. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: https://htf.cuni.cz/HTF-80-version1-03_funkce_nastroje_financovani.pptx

Úřad práce ČR: *Projekty v realizaci* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/projekty-v-realizaci-12>

Vesnice roku: *Vesnice roku v Programu obnovy venkova* [online]. 2011-2022 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://www.vesniceroku.cz/>

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev obcí 05.10. - 06.10.2018* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv21111?xjazyk=CZ&xid=1&xv=23&xdz=1&xnumnuts=7105&xobec=540862&xstrana=0&xstat=0&xodkaz=1>

Volby.cz: *Volby do zastupitelstev obcí* [online]. ČSÚ, 2018 [cit. 2020-01-21]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv21111?xjazyk=CZ&xid=0&xv=23&xdz=1&xnumnuts=7105&xobec=540978&xstrana=0&xstat=0&xodkaz=1>

Vzdelanyzastupitel.cz: *7 Sociální politika obce* [online]. [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <http://www.vzdelanyzastupitel.cz/data/filebank/d8e46d1b-4a41-4cc4-be21-65a0c8e92946.pdf>

Znáte mapu.cz: *Historie Hanušovic* [online]. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z: <https://www.znatemapu.cz/zpravodajstvi/historie-hanusovic>

Legislativa

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Vysokoškolská kvalifikační práce (dizertační práce)

ŘEŽUCHOVÁ, Veronika. *Problémy malých obcí v ČR*, 2008, Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita [online]. (PDF). [cit. 2021-12-15]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/q6dyj/Diplomova_prace.pdf

BERNARD, Josef, *Komunální politika malých obcí a její neformální aspekty*, 2012, Dizertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze. (PDF). [cit. 2022-01-17].